

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ДНІПРОВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

*Кваліфікаційна наукова праця
на правах рукопису*

КУЧЕРОВСЬКИЙ Олександр Олександрович

УДК 351.74:3.078:001.8

**ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАДАННЯ
ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ПОСЛУГ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОЇ
БЕЗПЕКИ**

Спеціальність 281– «Публічне управління та адміністрування»

Подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 – «Публічне управління та адміністрування». Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей результатів текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

_____ О.О. Кучеровський

Науковий керівник: В.В. Баштанник, доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри державного управління і місцевого самоврядування Навчально-наукового інституту державного управління Національного технічного університету «Дніпровська політехніка»

Дніпро - 2024

АНОТАЦІЇ

Кучеровський О.О. Теоретико-методологічні засади організації надання поліцейських послуг у сфері забезпечення публічної безпеки. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі публічного управління та адміністрування за спеціальністю 281 – «Публічне управління та адміністрування» – Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», Дніпро, 2024.

Дисертація присвячена детальному вивченню теоретико-методологічних засад організації надання поліцейських послуг у сфері забезпечення публічної безпеки. У її межах проводиться аналіз існуючих концепцій та підходів до функціонування поліцейських органів, з акцентом на те, як ці органи здатні ефективно виконувати свої обов'язки в умовах динамічних суспільних змін. Дисертація присвячена комплексному дослідженню теоретико-методологічних засад організації надання поліцейських послуг у сфері забезпечення публічної безпеки. У цій роботі особлива увага приділяється саме аспекту надання послуг, підкреслюючи, що поліція виступає не лише органом примусу, але й надавачем критично важливих соціальних послуг для підтримання порядку та довіри в суспільстві.

У сучасному суспільстві, що характеризується багатовекторними змінами, роль поліції як надавача послуг набуває нових вимірів. Поліцейські послуги більше не обмежуються лише реактивними діями у відповідь на правопорушення. Вони включають широкий спектр профілактичних, освітніх та інформаційних заходів, спрямованих на забезпечення безпеки та добробуту громадян. Зокрема, розвиток концепції community policing передбачає тісну взаємодію поліції з громадою для спільного вирішення проблем безпеки.

Дисертація акцентує увагу на необхідності удосконалення методів надання поліцейських послуг шляхом впровадження інноваційних технологій,

таких як цифрові платформи для комунікації з громадянами, системи інтелектуального моніторингу та аналітики даних. Це дозволяє поліції більш ефективно прогнозувати та попереджувати потенційні загрози, підвищувати оперативність реагування та підвищувати задоволеність громадян якістю отриманих послуг. У дисертації акцентується питання стандартизації і регулювання якості поліцейських послуг, підкреслюючи важливість розробки критеріїв оцінки ефективності та підзвітності поліцейської діяльності. Завдяки впровадженню міжнародних стандартів та адаптації кращих практик, українські правоохоронні органи можуть покращити якість надання послуг, забезпечуючи тим самим довіру та підтримку з боку суспільства.

У дисертації досліджується важлива роль поліцейських послуг в системі публічної безпеки, з акцентом на управлінські аспекти, які сприяють її ефективності та результативності, що базується на досвіді Сполученого Королівства (СК). Дослідження детерміновано визначенням публічної безпеки та головних характеристик моделі активного впливу, яку займають поліцейські служби в цій системі. Особливу увагу приділено визначенню правових рамок, що регулюють діяльність поліції, підкреслюючи необхідність дотримання національного законодавства та міжнародних стандартів прав людини, вказується на важливість міцної правової основи для визначення меж повноважень поліції і запобігання зловживанням. Стаття акцентує увагу на організаційній структурі системи надання поліцейських послуг, та їх особливостям у Сполученому Королівстві. Охарактеризовано сутність поняття ефективність поліцейських послуг, яка значною мірою значною мірою залежить від оптимізованої організаційної структури. Досліджуються ієрархічні зв'язки управління, реагування та децентралізації, робиться наголос на гнучких, але чітких організаційних моделях, які дозволяють швидко приймати рішення та ефективно розподіляти ресурси для надання послуг.

Аналізуються операційні аспекти надання поліцейських послуг, такі як патрулювання, час реагування на звернення громадян, технологічна інтеграція. Наводяться приклади впровадження механізмів управління

публічною безпекою, прогнозного поліціювання та оперативною розвідувальною діяльністю поліції, демонструючи їх вплив на зниження рівня злочинності та підвищення довіри громадськості. Визначаються поширені управлінські проблеми в наданні поліцейських послуг, такі як обмеженість ресурсів, корупція та бюрократична інерція. Рекомендуються практичні рішення, включаючи стратегічне лідерство, постійне навчання та етичний нагляд. Обговорюється актуальність сучасних технологій для підвищення ефективності поліцейських послуг. Від нагрудних камер до аналітики даних, стаття окреслює, як технології можуть підтримувати збір доказів, прозорість та прийняття обґрунтованих рішень у поліціюванні. Підкреслено значення багатовимірного підходу, що включає встановлення правових рамок, оптимізацію організаційної структури, впровадження сучасних операційних і технологічних стратегій та активну взаємодію з громадою. Вказано, що поєднання цих складників забезпечить формування ефективного, прозорого і підзвітного надання поліцейських послуг, яке відповідає потребам і очікуванням суспільства. Проаналізовано сучасні тенденції формування і змістовного наповнення інституту поліцейської діяльності і систематизації сучасних нормативних визначень. Ідентифіковано основні інституційні виклики в системі публічної безпеки, та в системі поліцейської діяльності. Проведене дослідження також зачіпає питання про активізацію взаємодії поліції з громадськістю, підвищення рівня прозорості та підзвітності діяльності поліцейських служб. У роботі підкреслюється, що сучасна поліція повинна не тільки реагувати на правопорушення, але й бути частиною превентивних стратегій, спрямованих на попередження кримінальних інцидентів, розвиток партнерських відносин з населенням та інститутами громадянського суспільства.

Ключові слова: громадський порядок, довіра, зарубіжний досвід, корупція, поліцейські послуги, поліціювання, правоохоронні органи, публічна безпека, публічний порядок, публічні послуги, ризик-орієнтоване управління, службова діяльність, територіальний рівень

Kucherovskyi O.O. Theoretical and methodological foundations of organisation of police services provision in the field of public security. - Qualifying scientific work on the rights of the manuscript.

Dissertation for the degree of Doctor of Philosophy in the field of public administration and administration in the specialty 281 - «Public Administration and Administration» - Dnipro University of Technology, Dnipro, 2024.

The dissertation is devoted to a detailed study of the theoretical and methodological foundations of the organization of police services in the field of public security. It analyzes the existing concepts and approaches to the functioning of police agencies, with an emphasis on how these agencies are able to effectively perform their duties in the context of dynamic social change. The dissertation is devoted to a comprehensive study of the theoretical and methodological foundations of the organization of police services in the field of public security. This work pays special attention to the aspect of service provision, emphasizing that the police is not only a coercive body, but also a provider of critical social services to maintain order and trust in society.

In today's society, characterized by multi-vector changes, the role of the police as a service provider is taking on new dimensions. Police services are no longer limited to reactive actions in response to offenses. They include a wide range of preventive, educational and informational activities aimed at ensuring the safety and well-being of citizens. In particular, the development of the concept of community policing involves close interaction between the police and the community to jointly address security issues.

The thesis emphasizes the need to improve the methods of providing police services through the introduction of innovative technologies, such as digital platforms for communication with citizens, intelligent monitoring systems and data analytics. This allows the police to more effectively predict and prevent potential threats, improve response time, and increase citizen satisfaction with the quality of services received. The thesis focuses on the issue of standardization and regulation

of the quality of police services, emphasizing the importance of developing criteria for assessing the effectiveness and accountability of police activities. By adopting international standards and adapting best practices, Ukrainian law enforcement agencies can improve the quality of service delivery, thereby ensuring public trust and support.

The thesis explores the important role of police services in the public safety system, with a focus on the managerial aspects that contribute to its efficiency and effectiveness, based on the experience of the United Kingdom (UK). The study is conditioned by the definition of public security and the main characteristics of the active influence model occupied by police services in this system. Particular attention is paid to defining the legal framework governing police activities, emphasizing the need to comply with national legislation and international human rights standards, and the importance of a strong legal framework to define the limits of police powers and prevent abuse. The article focuses on the organizational structure of the police service delivery system and its specifics in the United Kingdom. The author characterizes the essence of the concept of efficiency of police services, which largely depends on an optimized organizational structure. The hierarchical relationships of management, response and decentralization are explored, with an emphasis on flexible but clear organizational models that allow for quick decision-making and efficient allocation of resources for service delivery.

Operational aspects of police service delivery are analyzed, such as patrolling, response time to citizen calls, and technological integration. Examples of the implementation of public safety management mechanisms, predictive policing and operational police intelligence are provided, demonstrating their impact on reducing crime and increasing public confidence. Common management challenges in the provision of police services, such as limited resources, corruption and bureaucratic inertia, are identified. Practical solutions are recommended, including strategic leadership, continuous training, and ethical oversight. The relevance of modern technologies to improve the efficiency of police services is discussed. From body-worn cameras to data analytics, the article outlines how technology can support

evidence gathering, transparency and informed decision-making in policing. It emphasizes the importance of a multidimensional approach, including establishing a legal framework, optimizing organizational structure, implementing modern operational and technological strategies, and actively engaging with the community. It is indicated that the combination of these components will ensure the formation of effective, transparent and accountable police services that meet the needs and expectations of society. The author analyzes the current trends in the formation and content of the institution of police activity and systematization of modern regulatory definitions. The main institutional challenges in the public security system and in the system of police activity are identified. The study also raises the issue of intensifying police interaction with the public, increasing the level of transparency and accountability of police services. The paper emphasizes that modern police should not only respond to offenses, but also be part of preventive strategies aimed at preventing criminal incidents, developing partnerships with the public and civil society institutions.

Keywords: public order, trust, foreign experience, corruption, police services, policing, law enforcement agencies, public security, public order, public services, risk-oriented management, service activities, territorial level.

СПИСОК НАУКОВИХ ПРАЦЬ
Кучеровського Олександра Олександровича

Статті в наукових закордонних виданнях, проіндексованих у базах даних
Web of Science Core Collection та/або Scopus

1. Shevchenko N., Kiyda L., Voronova T., Gavrilenko K., Kucherovsky A., Khomich Y. Public administration in the field of state security: development, problems and prospects for improvement. *Ad Alta. Journal of interdisciplinary research*, 2021. 11(2-XX), p.89-94. URL: <https://www.magnanimitas.cz/11-02-xx>. (Web of Science).

Особистий внесок здобувача: досліджено і охарактеризовано засоби і механізми діяльності органів влади в умовах децентралізації в системі державної безпеки, запроваджено типологізацію аналізу комплексу загроз для системи державної безпеки.

2. Levytska, S. ., Pershko, L. ., Akimova, L. ., Akimov, O. ., Havrilenko, K. ., & Kucherovskii, O. . (2022) A Risk-Oriented Approach in the System of Internal Auditing of the Subjects of Financial Monitoring. *International Journal of Applied Economics, Finance and Accounting*. Vol. 14, No. 2, pp. 194-206. 2022 (Scopus та Web of Science). DOI: 10.33094/ijaefa.v14i2.715.

Особистий внесок здобувача: визначено особливості застосування методології ризик-орієнтованого підходу у системі внутрішнього аудиту суб'єктів фінансового моніторингу в умовах системних реформ, а також у частині застосування окремих складових такого аналізу в системі правових механізмів публічного управління.

Статті в наукових виданнях, включених до переліку наукових фахових
видань України з присвоєнням категорії “Б”

1. Кучеровський О. Надання поліцейських послуг в системі публічної безпеки Сполученого Королівства: управлінський аспект та досвід для України. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Публічне*

управління та адміністрування. Том 34 (73). № 1. 2024. С.227-232.
<https://doi.org/10.32782/TNU-2663-6468/2024.1/40>.

2. Кучеровський О., Баштанник В. Основи регулювання поліцейської діяльності в умовах інституціональних викликів для системи публічної безпеки. *Право та державне управління*. 2023. № 2. С. 497-502. DOI <https://doi.org/10.32782/pdu.2023.2.72>.

Особистий внесок здобувача: *розроблено методологію дослідження регулювання поліцейської діяльності в умовах інституціональних викликів для системи публічної безпеки у контексті зміни форм і методів діяльності органів Національної поліції в особливих умовах*.

3. Кучеровський О., Хоміч Ю., Баштанник В. Публічноуправлінська діяльність правоохоронних органів в системі забезпечення національної безпеки. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. 2022. № 2. С. 22-27. DOI: <https://doi.org/10.51547/ppp.dp.ua/2022.2.3>.

Особистий внесок здобувача: *розроблено авторську методологію правоохоронної діяльності поліцейських органів в контексті загальних тенденцій реформування державної влади та децентралізації*.

Статті у наукових виданнях інших держав з напрямку, за яким
підготовлено дисертацію

1. Кучеровський О. Розробка теоретичних засад регулювання поліцейських послуг у сфері публічної безпеки. *Slovak international scientific journal*. № 85, (2024). С. 100-104. <https://doi.org/10.5281/zenodo.12740148>

Матеріали конференцій

1. Кучеровський О. Інститут поліцейських послуг в системі забезпечення публічної безпеки. XXVI Міжнародна науково-практична конференція «World problems and ways of solving modern problems», 02-05 липня 2024 р., Осло, Норвегія. <https://isg-konf.com/uk/world-problems-and-ways-of-solving-modern-problems>.

2. Кучеровський О. Проблеми публічної безпеки у контексті діяльності правоохоронних органів. The 24th International scientific and practical conference “Technologies of scientists and implementation of modern methods” (June 18 – 21, 2024) Copenhagen, Denmark. International Science Group. 2024. 431 p. С. 131-133.

3. Кучеровський О. Публічноуправлінський зміст правоохоронної діяльності у форматі публічної безпеки // *European congress of scientific achievements*. Proceedings of the 6th International scientific and practical conference. Barca Academy Publishing. Barcelona, Spain. 2024. Pp. 401-405. URL: <https://sci-conf.com.ua/vi-mizhnarodna-naukovo-praktichna-konferentsiya-european-congress-of-scientific-achievements-17-19-06-2024-barselona-ispaniya-arhiv/>.

4. Кучеровський О., Гавриленко К. Трансформація публічноуправлінського механізму забезпечення правопорядку в умовах децентралізації державної влади. Публічне управління ХХІ століття: нові виклики і трансформації в умовах війни : зб. наук. матер. XXIV Міжнар. наук. конгресу Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2024. С. 249-252.

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ	13
ВСТУП	14
РОЗДІЛ 1	
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ІНСТИТУТУ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ПОСЛУГ В СФЕРІ ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ	26
1.1. Система публічної безпеки: конституювання в умовах правового режиму воєнного стану	26
1.2. Теоретичні засади сучасної поліцейської діяльності у сфері публічної безпеки: формування нової правоохоронної безпекової платформи	45
1.3. Формування інституту поліцейських послуг в системі публічної безпеки на основі предметного поля службових відносин	61
Висновки до розділу 1	78
РОЗДІЛ 2	
МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СФЕРІ ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ЯК ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ МОДЕЛІ ПОЛІЦЕСЬКИХ ПОСЛУГ	82
2.1. Формування системи правоохоронної діяльності у сфері публічної безпеки	82
2.2. Методологічна концепція Т. Тайлера як основа формування сучасного змісту інституту поліцейських послуг	102
2.3. Феномен суспільної довіри як засіб раціоналізації надання поліцейських послуг	119
Висновки до розділу 2	133

РОЗДІЛ 3

ТРАНСФОРМАЦІЯ ІНСТИТУТУ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ПОСЛУГ В УМОВАХ КОНСТИТУЦІЙНОГО РЕФОРМУВАННЯ ТА ВОЄННОГО СТАНУ	136
3.1 Зміна механізму надання поліцейських послуг в умовах конституційних реформ та децентралізації влади	136
3.2. Зарубіжний досвід функціонування інституту поліцейських послуг (на прикладі поліцейської діяльності у Сполученому Королівстві)	150
3.3. Реалізація концепту community policing в Україні у мирний час та в умовах правового режиму воєнного стану	165
Висновки до розділу 3	187
ВИСНОВКИ	192
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	202
ДОДАТКИ	222

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

ЄАП – Європейський адміністративний простір

ЄС – Європейський Союз

КМУ – Кабінет Міністрів України

МВА – місцеві державні адміністрації

ОДВ – органи державної влади

ОМС – органи місцевого самоврядування

ПО – (система) правоохоронні органи

ПП – поліцейські послуги

ПУД – публічноуправлінська діяльність

ЦОВВ – центральні органи виконавчої влади

ВСТУП

Особливість надання поліцейських послуг в системі Національної поліції регулюється Законом України «Про Національну поліцію», який визнає такі послуги як встановлені виключно Законом України «Про Національну поліцію», серед яких реагування на виклики та надзвичайні ситуації, профілактика правопорушень, розкриття та розслідування злочинів, контроль дотримання законності, забезпечення безпеки дорожнього руху, надання допомоги громадянам у межах визначеної компетенції. Разом з тим, оскільки такі послуги досить часто відносять до категорії «публічні послуги» варто уваги розуміння проблеми законодавчого розмежування і регулювання такого типу послуг, які очевидно варто називати «послуги у сфері публічної безпеки». Проблемною сферою виступає визначення ефективних управлінських підходів та механізмів для надання поліцейських послуг у системі публічної безпеки, з урахуванням сучасних викликів та потреб громадян. Ця проблема інтегрує кілька ключових аспектів: по-перше, оптимізацію управлінських процесів в структурах і підрозділах поліції для підвищення ефективності надання поліцейських послуг; по-друге, визначення критеріїв та стандартів якості поліцейських послуг, які відповідають очікуванням громадян; по-третє, визначення ролі поліцейських послуг у забезпеченні публічної безпеки та порядок взаємодії з іншими державними та громадськими інституціями; по-четверте, дослідження сучасних викликів, таких як кіберзлочинність, тероризм, та їх вплив на управлінські підходи в системі публічної безпеки

Актуальність дисертаційного дослідження зумовлена запровадженням правового режиму воєнного стану низкою важливих факторів розвитку інституту публічної безпеки в умовах протидії збройній агресії, що визначають сучасний зміст публічної безпеки: по-перше, трансформація ролі поліції в суспільстві, перехід від традиційної моделі силового органу до сервісно-орієнтованої структури вимагає глибокого теоретичного осмислення

та практичних рекомендацій щодо реалізації цієї концепції; по-друге, зростання суспільних очікувань громадян, які розглядають поліцію як управлінську структуру з надання послуг, очікуючи високої якості обслуговування, прозорості та підзвітності, що потребує розробки нових підходів до організації роботи правоохоронних органів; по-третє, наявність технологічних викликів, обумовлених швидким розвитком інформаційних технологій, які створюють нові можливості для вдосконалення поліцейських послуг, але також породжують нові види загроз, що вимагає відповідної адаптації методів роботи поліції. Разом з тим, відбувається поява нових форм кримінальної активності, особливо в кіберпросторі, що вимагає розширення спектру поліцейських послуг та підвищення їх ефективності. Саме тому існує необхідність підвищення довіри до поліції, адже в умовах соціальної напруженості та політичних трансформацій особливо важливим є формування позитивного іміджу поліції через якісне надання послуг населенню.

Загалом аналізуючи реформування правоохоронної системи в контексті євроінтеграційних процесів та реформування державного управління в Україні, актуалізується дослідження сучасних підходів до організації поліцейських послуг, оптимізації ресурсів та підвищення ефективності роботи поліції через впровадження сервісно-орієнтованого підходу, що стає критично важливим в умовах обмеженого фінансування. При цьому міжнародний характер сучасних загроз вимагає вивчення та адаптації кращих світових практик у сфері надання поліцейських послуг. Таким чином, актуальність дослідження обумовлена необхідністю комплексного наукового аналізу та розробки інноваційних підходів до організації надання поліцейських послуг, що відповідають сучасним викликам та суспільним потребам, сприяючи підвищенню ефективності забезпечення публічної безпеки та зміцненню довіри між поліцією та громадянами.

Методологічною платформою дисертації виступили праці вітчизняних дослідників, вчених, які досліджували концептуальні засади реформування сучасного державного управління, у тому числі – й правоохоронної тематики,

а саме: В. Авер'янова, В. Бакуменка, П. Баранника, В. Баштанника, Є. Бородіна, К. Ващенко, Д. Грицишена, Н. Драгомирецької, В. Князева, В. Колпакова, А. Комзюка, Т. Крушельницької, М. Кравченко, С. Кравченка, О. Кравчука, В. Куйбіди, Є. Легези, В. Лугового, Н. Липовської, А. Міщенко, З. Надюка, Н. Нижник, О. Негодченка, С. Петкова, П. Петровського, А. Помази-Пономаренко, М. Потіпа, О. Пухкала, Є. Романенка, А. Семенченка, В. Соловійова, Н. Сорокіної, С. Сороки, О. Сушинського, В. Тертички, В. Торчинюка, І. Хожило, В. Черниша, І. Чикаренко, Т. Чубари, Ю. Хоміча, І. Юхно, та ін.

Сучасний стан дослідження проблеми публічної безпеки визначив тему, мету, основні завдання дисертації, а також обумовив напрями наукового аналізу інституту поліцейських послуг в системі публічної безпеки.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційну роботу виконано в Дніпропетровському регіональному інституті державного управління Національної академії державного управління при Президентові України у межах науково-дослідної теми «Еволюція інститутів і форм публічного управління: теоретико-методологічні засади» (державний реєстраційний номер 0118U006488). Особистий внесок автора полягає в обґрунтуванні методології дослідження інституту поліцейських послуг в системі публічної безпеки.

Мета й завдання дослідження. Мета дисертаційного дослідження полягає у розробці наукового інструментарію формалізації теоретико-методологічних засад організації надання поліцейських послуг у сфері забезпечення публічної безпеки.

Для досягнення поставленої мети в дисертаційній роботі були визначені такі завдання:

– проаналізувати становлення системи поліцейських послуг як самостійного інституту у межах поняття «публічні послуги, визначити засади, тенденції та особливості нормативно-правового регулювання поліцейських послуг у межах національного механізму правоохоронної діяльності;

- охарактеризувати інститут поліцейських послуг в системі державних (публічних) публічних послуг й на цій основі сформувавши авторську концепцію поліціювання (публічно-адміністративний аспект);

- дослідити взаємозв'язок між якістю надання поліцейських послуг та рівнем публічної безпеки, й на цій основі визначити вплив інноваційних підходів та технологій на ефективність надання поліцейських послуг:

- уточнити зміст та функції суб'єктів надання поліцейських послуг у сфері публічної безпеки, обґрунтувати доцільність формування нової парадигми правоохоронної діяльності;

- проаналізувати практику надання поліцейських послуг у країнах із розвинутою системою публічної безпеки, виявити найкращі практики та рекомендації для імплементації на національному ґрунті;

- запропонувати механізми вдосконалення системи надання поліцейських послуг з урахуванням сучасних викликів та загроз публічній безпеці,

- дослідити особливості надання поліцейських послуг у сфері публічної безпеки в умовах надзвичайних ситуацій та в період правового режиму воєнного стану.

Об'єктом дослідження є процес формування системи публічної безпеки суверенної держави в умовах зовнішніх викликів

Предметом дослідження виступають теоретико-методологічні засади організації надання поліцейських послуг у сфері забезпечення публічної безпеки

Методи дослідження. У дисертації застосовано загальнонаукові методи - діалектичний метод для розгляду складників публічної безпеки у їх взаємозв'язку та розвитку, системний підхід для комплексного аналізу поліцейських послуг як частини системи публічної безпеки на основі методології аналізу та синтезу (розділ 1, підрозділи 1.1, 1.3). Історичний метод був застосований для вивчення еволюції концепції поліцейських послуг в

сучасній моделі публічноуправлінської діяльності, а також використовувався для формування нової концептуальної методологічної моделі поліціювання на основі історичного досвіду «поліцейського права» як основи сучасної адміністративно-правової науки (підрозділи 1.2, 2.1, 3.1). У дисертації знайшли своє місце спеціальні методи юридичної науки – формально-юридичний метод для аналізу нормативно-правових актів (підрозділ 1.2), порівняльно-правовий метод для зіставлення вітчизняного та зарубіжного досвіду (підрозділи 1.3, 2.2, 2.3), метод правового моделювання для розробки пропозицій щодо вдосконалення системи надання поліцейських послуг (підрозділ 3.3). Серед міждисциплінарних підходів варто вказати на використання методів соціології та психології для вивчення взаємодії поліції та громадян, аналіз ефективності надання поліцейських послуг, а також аналітичні методи: SWOT-аналіз для оцінки сильних і слабких сторін системи поліцейських послуг та моделювання сценаріїв розвитку системи поліцейських послуг. Використання інституціонального методу було визначено власне предметом дослідження.

Наукова новизна здобутих результатів дисертації полягає в системному дослідженні актуального наукового завдання щодо розробки теоретико-методологічних засад організації надання поліцейських послуг у сфері забезпечення публічної безпеки.

На основі результатів дослідження сформульовано низку нових наукових положень, узагальнень та висновків, що становлять наукову новизну і розкривають логіку дисертаційного дослідження, та й полягають у тому, що в дисертаційній роботі:

уперше: обґрунтовано сервісно-орієнтовану модель надання поліцейських послуг на основі чотирьохкомпонентної моделі (4К моделі) публічної безпеки в системі НП, яка спрямовує вплив організаційного, нормативно-правового, інституційного механізмів державного управління та механізму міжнародного співробітництва на перетворення базової спеціалізованої інституції виконавчої влади з силового, мілітаризованого,

авторитарного відомства на правоохоронний орган європейського зразка, а також враховує сукупність чинників, які відображають прикладний характер впливу на якість формування структури національної поліції відповідно до європейських стандартів правоохоронної діяльності; акцентовано увагу на дуальній моделі «поліцейська діяльність – поліцейські послуги»;

– систематизовано особливості зарубіжних практик організації надання поліцейських послуг у сфері забезпечення публічної безпеки (на прикладі Сполученого Королівства й на цій основі охарактеризовано сутність поняття ефективність поліцейських послуг, яка значною мірою значною мірою залежить від оптимізованої організаційної структури органів правопорядку, ієрархічних зв'язків управління, реагування та децентралізації, та обґрунтовано впровадження моделей поліціювання, взаємодії поліції з громадою та community policing; концептуалізовано публічно-правовий зміст управлінської діяльності у сфері надання поліцейських послуг та подана схематична модель формування публічноуправлінського змісту надання поліцейських послуг; запропоновано модель «Поліція, орієнтована на довіру» («trust-centered policing»);

– запропоновано Концепцію активної поліцейської послуги (Активна Інтегрована Поліцейська Послуга (АІПП) – Active Integrated Policing Service (AIPS)), підхід до поліцейської діяльності як до послуги, орієнтованої на потреби суспільства та підтримання його безпеки через активну взаємодію та інтеграцію різних методів; та запропоновано упровадження концепції «Адаптивна публічна безпека» як основи реалізації поліцейських послуг (ПП), що поєднує підходи Т. Тайлера та Б. Бредфорда;

удосконалено:

– сучасну методологію публічного управління у сфері надання поліцейських послуг як особливої сфери публічноуправлінської діяльності, при цьому забезпечення публічної безпеки і порядку визначено як комплекс заходів, спрямованих на підтримання громадського порядку, захист громадян від злочинів та інших загроз, а також забезпечення безпеки в суспільстві, що

включає в себе діяльність поліції, місцевих органів влади, громадських організацій та інших суб'єктів, які працюють разом для створення безпечного середовища для всіх громадян. На цій основі у роботі запропоновано структура моделі безпекової платформи (на основі принципів Закону України «Про національну безпеку») – «Інтегрована безпекова платформа» («Integrated Security Platform»); на основі сучасних розробок у сфері поліцейської діяльності сформуємо власну концептуальну модель суспільної довіри;

– теоретичні підходи до формування сучасних управлінських алгоритмів реалізації поліцейських послуг в системі службової діяльності та доведено, що основою надання поліцейських послуг є категорії службового права, які у сучасній науці достатньо розроблені з позицій вузького розуміння служби у межах терміну «державна служба», а також терміну «публічна служба», визначеного Кодексом адміністративного судочинства України, при цьому як базове поняття, державна служба у форматі положень Закону України «Про державну службу» є досить обмеженою категорією: «державна служба – це публічна, професійна, політично неупереджена діяльність із практичного виконання завдань і функцій держави; на цій основі визначено авторські пропозиції щодо удосконалення методики сучасних класифікаційних ознак в системі службової діяльності працівників Національної поліції в системі надання поліцейських послуг. З цих позицій у дисертації запропоновано порівняти три типи послуг – публічні, адміністративні та поліцейські – з позицій ключових принципів публічного управління – респонсивності, відповідальності та резильєнтності;

– дослідницькі підходи щодо визначення політичних умов становлення і розвитку публічноуправлінського концепту надання поліцейських послуг, їх особливостей в умовах правового режиму воєнного стану, у першу чергу, з метою забезпечення охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави, й на основі аналізу досвіду надання поліцейських послуг у Сполученому Королівстві (СК) визначено комплекс заходів, спрямованих на забезпечення безпеки громадян, захист їхніх прав і

свобод, а також підтримання публічної і безпеки на принципах законності, пропорційності, підзвітності та співпраці з територіальною спільнотою;

– удосконалено методологію класифікації поліцейських послуг як спеціалізованих публічних послуг, спрямованих на забезпечення громадської безпеки та правопорядку, які включають превенцію, оперативне реагування на правопорушення, захист прав і свобод громадян, а також співпрацю з громадськістю для підтримання миру та безпеки. Ці послуги характеризуються високою респонсивністю через здатність оперативно реагувати на надзвичайні ситуації, відповідальністю у контексті дотримання правових норм та етичних стандартів, а також резильєнтністю, що проявляється у їхньому стійкому функціонуванні у кризових умовах та здатності адаптуватися до змінних суспільних потреб і викликів. Також є можливість визначити поліцейські послуги як комплекс професійних дій та заходів, що здійснюються уповноваженими органами правопорядку з метою забезпечення безпеки громадян, охорони громадського порядку та протидії злочинності;

набули подальшого розвитку:

– теоретичні концепти запровадження поняття «поліціювання», яке варто розглядати як змістовний, а не функціональний фактор, й на цій основі визначено, що поліціювання - це процес та практика підтримання громадського порядку, запобігання злочинності та забезпечення безпеки громадян через надання поліцейських послуг, що вирішує завдання балансу між безпекою та приватністю, адаптації до нових форм злочинності, підвищення довіри громадськості, управління ресурсами в умовах обмеженого фінансування; на цій основі детерміновано взаємозв'язок функціоналу поліцейських послуг і базових інституціональних вимірів публічного управління;

– трактування сутності правоохоронної функції держави у сфері надання поліцейських послуг, і з цією метою запропоновано до подальшого

впровадження поняття «громадсько-орієнтоване поліціювання, що в умовах воєнного стану передбачає створення мобільних консультативних груп, які можуть швидко реагувати на запити громадян у різних регіонах, особливо в зонах прямих бойових дій, а також залучення волонтерів для підтримки правопорядку та надання допомоги поліції в евакуації та гуманітарних операціях, що забезпечить реалізацію ризик-орієнтованого поліціювання як нового формату поліцейських послуг;

– мілітарна концепція поліцейських послуг передбачає трансформацію поліцейських сил у більш гнучку, технологічно оснащену та підготовлену до дій в екстремальних умовах структуру, що дозволяє ефективно забезпечувати безпеку громадян в умовах військових дій, зберігаючи при цьому баланс між необхідністю посилення заходів безпеки та повагою до прав і свобод громадян;

- практичні підходи до реалізації механізмів та форм впливів державного управління в системі органів внутрішніх справ у процесі реформування їх діяльності на основі виокремлення профільних комплексів державно-управлінських дій, які дають можливість забезпечити скоординовану, дієву та цілеспрямовану діяльність усіх підрозділів даних органів; належний організаційний та управлінський вплив на стан гарантування внутрішньої безпеки держави; проводити інституційну декомпозицію правоохоронної системи держави, забезпечуючи її адресність і цільовий характер функціонального впливу. На цій основі буде доведено, що реформування Національної поліції, по-перше, має здійснюватися згідно із основними напрямками, визначеними концептуальними документами з проблем загальнодержавного реформування, та покликано забезпечити комплексний і поетапний підхід до розвитку на найближчу та віддалену перспективи; по-друге, реальні досягнення у формуванні напрямів оптимізації управлінської діяльності в системі НП на регіональному рівні можуть бути отримані через структурну реорганізацію механізму управління, зміни функцій, компетенцій і методів діяльності структурних підрозділів НП,

вдосконалення організаційних основ функціонування НП, ефективної діяльності громадських інститутів у системі правоохоронних органів.

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробці теоретико-методологічних та практично-прикладних положень, викладених у пропозиції, що можуть бути реалізованими та становити основу системи публічного управління в забезпеченні раціонального змісту діяльності органів влади в системі публічної безпеки.

Наукові рекомендації, висновки, пропозиції дисертації були враховані та використані: при розробці пропозицій щодо діяльності правопорядку, захисту прав і свобод при наданні поліцейських послуг впроваджуються в діяльності Адвокатського об'єднання «Пантеон», №12/06-24-1 від 12 червня 2024 року, зокрема, використовуються у процесі здійснення професійної адвокаційної діяльності щодо дотримання посадовими особами Національної поліції положень Закону України «Про Національну поліцію», нормативних актів Міністерства внутрішніх справ України та Національної поліції у контексті завдань щодо забезпечення заходів забезпечення прав і свобод людини, честі і гідності громадян України. Запропоновано визначення інституту поліцейських послуг в особливих умовах, розроблені алгоритми оптимізації надання поліцейських послуг. Здійснений автором теоретичний аналіз та практичні пропозиції оптимізації надання поліцейських послуг, а також аналіз функціонування інституту поліцейського офіцера громади в умовах децентралізації.

У діяльності ГО ГНО «Фундація публічно-правових ініціатив» результати дисертації впроваджені у межах виконання Плану наукової роботи Громадської організації ГНО «Фундація публічно-правових ініціатив» на 2023-2024 рр., спрямовані на експертний супровід алгоритмів реалізації інституту поліцейських послуг, визначення особливостей забезпечення механізмів поліцейської діяльності. Розроблено комплекс наукових праць за тематикою формування сучасного правоохоронного механізму на

регіональному рівні, зокрема в частині взаємодії підрозділів Національної поліції і населення (довідка № 10-06/24-2, від 10 червня 2024 р.).

Апробація результатів дисертації. Основні положення дисертації висвітлено в доповідях на науково-практичних конференціях і семінарах, у тому числі: міжнародна науково-практична конференція «World problems and ways of solving modern problems», 02-05 липня 2024 р., Осло, Норвегія, The 24th International scientific and practical conference “Technologies of scientists and implementation of modern methods” (June 18 – 21, 2024) Copenhagen, Denmark, *European congress of scientific achievements*. Proceedings of the 6th International scientific and practical conference. Barca Academy Publishing. Barcelona, Spain. 2024, XXIV міжнародний науковий конгрес «Публічне управління 21 століття: нові виклики і трансформації в умовах війни» (Харків, 2024).

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійно виконаною науковою працею, в якій викладено авторський підхід до обґрунтування методологічних основ формування організаційних та інституціональних засад організації надання поліцейських послуг у сфері забезпечення публічної безпеки. Дисертація є завершеною самостійною науковою працею. Основні положення, розробки в межах дослідження, наукові результати, винесені на захист, ґрунтуються на особистих дослідженнях автора. Ідеї та розробки, що належать співавторам окремих робіт, у дисертації не використовувалися. Внесок автора в публікації, виконані в співавторстві, конкретизовано у списку праць, опублікованих за темою дисертації.

Публікації. Основні положення та результати дисертації відображено у публікаціях автора: 6 статтях у наукових виданнях, у тому числі: 2 статті у зарубіжних періодичних виданнях, що індексується у науково-метричній базі Web of Science, 3 статей у вітчизняних фахових виданнях категорії «Б», включених до наукометричних баз; 1 статті у зарубіжному науковому виданні; 4 тезах доповідей у збірниках матеріалів наукових комунікативних заходів.

Структура й обсяг дисертації. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

загальний обсяг дисертації становить 229 сторінки, у тому числі 201 сторінок основного тексту. Дисертація містить 14 рисунків, 13 таблиць. Список використаних джерел складається з 171 найменування.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ІНСТИТУТУ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ПОСЛУГ В СФЕРІ ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

1.1. Система публічної безпеки: конституювання в умовах правового режиму воєнного стану

Конституювання системи публічної безпеки в контексті правового режиму воєнного стану передбачає врахування того, як правові та конституційні рамки адаптуються для підтримки правопорядку та захисту прав людини під час надзвичайних обставин. Воєнний стан – це особливий правовий режим, у якому стандартні юридичні процеси та особисті права можуть бути змінені відповідно до надзвичайних ситуацій або загроз у країні.

Визначений Законом України «Про правовий режим воєнного стану» термін: «воєнний стан - це особливий правовий режим, що вводиться в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень» [1], – дозволяє сформулювати принципово нові підходи до поняття «публічна безпека».

По-перше, мова йде про детермінацію феномену публічної безпеки в умовах особливого правового режиму воєнного стану, що вказує на його відмінність від звичайного порядку адміністрування в системі органів влади функціонування держави. Це підкреслює необхідність розглядати публічну

безпеку як динамічну концепцію, яка може адаптуватися до різних умов. З цих позицій загальні підходи, визначені у працях таких авторів, як Л. Багрій-Шахматов, Ю. Баулін, О. Белов, О. Білорус, О. Валевський, Д. Видрін, С. Гавриш, В.Г. Лушков, С. Головатий, М. Гончар, В. Горбулін, В. Зленко, Р. Калюжний, М. Козюбра, А. Колодій, О. Копиленко, М. Коржанський, О. Литвак, О. Литвиненко, Д. Лук'яненко, Г. Перепелиця, С. Пирожков, Г. Почепцов, В. Тацій, О. Ярмиш, С. Яценко та інші, – можуть бути суттєво скориговані з акцентом на комплекс викликів і загроз перед системою публічної безпеки.

По-друге, варто вказати на актуалізацію підстав введення такого режиму саме у контексті публічної безпеки. У цій площині варто відзначити негативні чинники - збройна агресія, загроза нападу, небезпека державній незалежності, суверенітету та територіальній цілісності, що свідчить про той факт, що публічна безпека повинна охоплювати широкий спектр загроз, від зовнішніх військових до внутрішніх політичних та соціальних викликів.

Вказуючи на такі загрози, В. Баштанник визначає декілька підходів до понять «публічна безпека», «державна безпека», «національна безпека». Зокрема, дослідник вказує на особливості категоріального змісту таких понять, і одночасно обґрунтовує зміст поняття «публічний» [2].

Сучасний виклик щодо концептуалізації «публічного управління» [3], обумовлений відсутністю нормативного визначення терміну, його застосуванням у різних змістовних конструкціях призвів до певної хаотичності у наборі понять, що повсюдно застосовуються в сучасній науці державного управління. Цей виклик підкреслює гостру потребу у всебічному аналізі діяльності органів державної влади у сфері безпеки. Комплексне дослідження цих аспектів є ключовим для посилення спроможності України зберігати свою незалежність та просуватися шляхом розбудови розвиненої демократичної системи, особливо зважаючи на сучасні геополітичні виклики та потенційні зовнішні загрози. Такий підхід дозволяє виявити критичні точки та розробити ефективні стратегії для зміцнення державних інституцій,

вдосконалення механізмів управління та забезпечення сталого розвитку країни в довгостроковій перспективі [4]. Термін «публічний» функціонує як широкий фундаментальний термін, який пов'язує різні сфери взаємодії між державою, громадянським суспільством та приватним сектором, аби відобразити інтереси і потреби широкого загалу, а також встановлює нові форми легітимності, адже «публічний» підхід вимагає розробки нових критеріїв оцінки легітимності управлінських рішень, що враховують не лише формальні процедури, а й суспільну підтримку.

Ми пропонуємо формулу публічної безпеки як комплексний підхід до забезпечення безпеки суспільства, який включає взаємодію державних органів, громадських організацій та приватного сектору з метою створення та підтримки безпечного середовища для всіх членів суспільства. Така формула базується на наступних ключових елементах: прозорість – відкритість інформації про загрози безпеці та заходи щодо їх запобігання; інклюзивність через залучення всіх зацікавлених сторін до процесу забезпечення безпеки; підзвітність у формі запровадження механізмів контролю та оцінки ефективності заходів безпеки; баланс інтересів, врахування потреб різних груп суспільства при розробці стратегій безпеки; співпраця у формі ефективної взаємодії між державними структурами, громадськими організаціями та приватним сектором; превентивність та орієнтація на попередження загроз, а не лише на реагування на них; адаптивність і гнучкість у реагуванні на нові виклики та зміни в середовищі безпеки; освіта та інформування, для підвищення обізнаності суспільства щодо питань безпеки.

Ця формула передбачає, що забезпечення публічної безпеки є спільною відповідальністю всього суспільства, а не лише державних органів. Вона спрямована на створення стійкої системи безпеки, яка здатна ефективно реагувати на різноманітні загрози та виклики, зберігаючи при цьому демократичні цінності та права людини.

Саме тому формула поняття «публічна безпека» усуває повтори, консолідує основні ідеї та формує більш цілісну площину вивчення питань

національної безпеки в контексті процесу українського державотворення та викликів, що стоять перед ним. Сучасний процес державотворення в Україні зумовлює необхідність дослідження проблем, пов'язаних з цілеспрямованою діяльністю органів державної влади у сфері національної безпеки, яка є основою державного суверенітету України. Проблема забезпечення національної безпеки набула особливої гостроти з 2014 року у зв'язку із зовнішньою агресією, що становить серйозну загрозу утвердженню України як незалежної, суверенної, демократичної та правової держави. Цей виклик підкреслює гостру потребу у всебічному аналізі діяльності органів державної влади у сфері національної безпеки. Такий аналіз має вирішальне значення для зміцнення здатності України захищати свій суверенітет і продовжувати свій шлях до становлення повноцінної демократичної держави, особливо перед обличчям постійних зовнішніх загроз.

Ми пропонуємо інтегрувати сучасні підходи щодо розв'язання проблеми дефініції «публічний», зокрема вказати, що організаційно-правове забезпечення публічної безпеки включає її нормативне регулювання як ключовий інструмент управління сферою громадської безпеки та порядку. У науці державного управління залишаються недостатньо вивченими концептуальні та методологічні засади управлінської природи публічної безпеки, система її управління та статус суб'єктів, що беруть участь у її забезпеченні, а також механізми здійснення державного контролю в цій сфері. Особливої уваги потребує дослідження взаємозв'язку між публічною та національною безпекою, зокрема в контексті забезпечення безпеки громадян у публічному просторі та захисту критичної інфраструктури. Важливим аспектом є також вивчення ролі правоохоронних органів та інших державних інституцій у формуванні та реалізації політики публічної безпеки. Зазначений перелік проблем визначає актуальність дисертаційної роботи і створює підґрунтя для формування нової організаційно-правової парадигми забезпечення публічної безпеки. Ця парадигма має враховувати як вітчизняний, так і зарубіжний досвід, зокрема в аспектах взаємодії державних

органів з громадськістю, впровадження сучасних технологій у сферу безпеки та адаптації системи публічної безпеки до нових викликів і загроз

Таблиця 1.1

Інституціональний аналіз понять у сфері безпеки на основі критерію функціональної визначеності

Поняття	Визначення та характеристики	Основні Завдання	Приклади Інституцій
Публічна безпека	Стан захищеності прав та свобод громадян, майна і суспільного порядку в публічних місцях	Забезпечення безпеки громадян у публічних просторах, запобігання злочинам	Поліція, місцеві органи влади, служби екстреної допомоги
Національна безпека	Комплекс заходів для захисту державного суверенітету, територіальної цілісності та національних інтересів	Військова оборона, економічна стійкість, політична стабільність	Збройні сили, служби розвідки, центральні органи виконавчої влади
Державна безпека	Охоплює заходи для захисту держави від внутрішніх і зовнішніх загроз, включаючи охорону інтересів держави	Протидія шпигунству, тероризму, підривної діяльності	Служби безпеки, контррозвідка
Громадська безпека	Стан захищеності суспільства від різноманітних загроз, включаючи природні катастрофи, техногенні аварії	Запобігання надзвичайним ситуаціям, ліквідація наслідків катастроф	Органи цивільного захисту, рятувальні служби, екологічні агенції

Таблиця 1.1. показує, як різні аспекти безпеки можуть перетинатися, але при цьому зберігають свої унікальні функції та цілі. Публічна безпека, в контексті суспільних наук, і зокрема науки державного управління, більше орієнтована на забезпечення порядку та захист прав громадян у публічних просторах, тоді як інші види безпеки охоплюють більш загальні або спеціалізовані сфери діяльності.

Варто показати предметність нормативного визначення понять у сфері безпеки, відповідно до національного законодавства.

Таблиця 1.2

Нормативно-правове закріплення базових понять у сфері безпеки

Вид безпеки	Визначення та нормативна база	Основні функції та завдання
Публічна безпека	Регулюється законами України, такими як «Про Національну поліцію», «Про громадські об'єднання»	Забезпечення правопорядку, захист життя і майна громадян в публічних місцях, взаємодія з громадянами
Національна безпека	Визначена Законом України «Про національну безпеку України»	Охорона державного суверенітету, територіальної цілісності, національних інтересів; військова, інформаційна безпека
Державна безпека	Регулюється Законом України «Про Службу безпеки України»	Захист державної таємниці, протидія шпигунству і тероризму, контррозвідувальна діяльність
Громадська безпека	Закріплена в Законах України «Про правовий режим надзвичайного стану», «Про цивільний захист»	Запобігання і реагування на надзвичайні ситуації, захист населення під час техногенних і природних катастроф

Таблиця 1.2 відображає основні аспекти нормативного регулювання кожного виду безпеки. У цій частині маємо акцентувати увагу на розширенні повноважень органів державної влади, у тому числі шляхом надання додаткових повноважень органам влади та військовому командуванню в умовах правового режиму воєнного стану. Це свідчить про те, що ефективна система публічної безпеки повинна мати чітку структуру управління та механізми координації між різними органами влади. Закон України «Про правовий режим воєнного стану» визначає особливості функціонування цих аспектів в умовах, коли запроваджується воєнний стан. Це може включати обмеження певних прав і свобод, які необхідні для гарантування безпеки держави, а також зосередження ресурсів і зусиль національної оборони та підтримання правопорядку (таб. 1.3).

Таблиця 1.3

Диверсифікація змісту понять і нормативних термінів у безпековій сфері

Вид безпеки	Визначення та нормативна база в умовах воєнного стану	Основні функції та завдання в умовах воєнного стану
Публічна безпека	Регулюється Законом «Про правовий режим воєнного стану» та «Про Національну поліцію»	Посилений контроль за громадським порядком, можливе обмеження пересування громадян, комендантська година
Національна безпека	Визначається Законом «Про національну безпеку України» та «Про правовий режим воєнного стану»	Мобілізація ресурсів для оборони, координація дій всіх органів влади для захисту держави
Державна безпека	Регулюється Законом «Про Службу безпеки України» та «Про правовий режим воєнного стану»	Посилена контррозвідувальна діяльність, боротьба з диверсіями, захист стратегічних об'єктів
Громадська безпека	Базується на Законах «Про правовий режим воєнного стану» та «Про цивільний захист»	Евакуація населення з небезпечних зон, забезпечення функціонування критичної інфраструктури

Введення воєнного стану передбачає певні обмеження і контроль з боку держави, що виходить за рамки звичайного правового режиму, з метою забезпечення максимальної мобілізації ресурсів для захисту суверенітету та територіальної цілісності.

Аналіз суспільно-політичної ситуації щодо забезпечення національної безпеки й оборони України дає підстави наполягати на наявності зовнішніх і внутрішніх викликів такій безпеці. На цій підставі визначено, що виклик національній безпеці України – це внутрішньо- та зовнішньополітична ситуація, зокрема суспільно-політична у державі, яка створює загрозу її державному суверенітету, територіальній цілісності, а також це територіальні претензії з боку інших держав, спроби втручання їхнього у внутрішні справи нашої країни, що зумовлюють потребу в здійсненні з її боку адекватних дій щодо зниження рівня таких загрози або щодо їх усунення [6]. Тієї ж думки дотримується і О. Бочковський, який вважав, що вирішальними і

характерними ознаками нації є національна свідомість та воля, та В. Липинський [7].

При цьому для концепту «публічної безпеки» такі дискурси не притаманні – через дискусійність самого терміну. Очевидно, що основні нормативні терміни безпеки – міжнародна, національна, державна, громадська – є у широкому розумінні видами публічної безпеки. Втім, варто запропонувати і самостійне визначення публічної безпеки:

публічна безпека (загальний підхід) – стан захищеності суспільства (суспільних відносин), який забезпечується через механізми запобігання, виявлення та реагування на загрози і виклики, що порушують громадський порядок, права та свободи громадян, а також цілісність і функціональність публічних інститутів;

публічна безпека (функціональний підхід) – це стан захищеності життєво важливих інтересів суспільства, який забезпечується через цілеспрямовану діяльність державних інститутів та уповноважених органів влади, спрямовану на підтримання правопорядку, запобігання та протидію загрозам громадському порядку, охорону прав і свобод громадян, а також збереження конституційного ладу держави в умовах існуючих і потенційних загроз.

При цьому ознаками раціональної моделі публічної безпеки виступають:

- визначальна роль державних інститутів у забезпеченні публічної безпеки;
- нормативно-правова база діяльності щодо забезпечення публічної безпеки ґрунтується на чинному законодавстві та конституційних нормах в принципах, перш за все – верховенства права;
- превентивний характер, акцент на запобіганні загрозам, а не лише реагуванні на них (дихотомія запобігання і протидії);
- захист конституційного ладу, стабільності і пропорційності, забезпеченні непорушності державного устрою;

- інтегрованість аспектів суспільного життя – від особистої безпеки громадян до стабільності державних інститутів.
- імператив легітимності, тобто заходи з забезпечення публічної безпеки мають здійснюватися виключно уповноваженими органами в межах їх компетенції;
- баланс інтересів між забезпеченням безпеки та дотриманням прав і свобод громадян;
- наявність адаптивності системи публічної безпеки.

Ці підходи дозволяють розглядати публічну безпеку як комплексну систему, що забезпечує захист суспільства від широкого спектру загроз, зберігаючи при цьому демократичні цінності та права людини. Визначення єдиного терміну «публічна безпека» дозволяє забезпечити у майбутньому узгодженість у законодавстві, політиці та управлінських рішеннях, створюючи чітку основу для розробки та реалізації заходів безпеки.

В умовах правового режиму воєнного стану [8] варто зважити на передання повноважень, набуття статусу, можливе тимчасове припинення повноважень окремими органами державної влади. Обсяг цих повноважень визначаються власне, конституцією або спеціальним законодавством, яке може значно відрізнятись в різних країнах. Втім, як правило, введення воєнного стану часто потребує конституційних положень, які визначають умови, за яких він може бути оголошений, хто має повноваження його оголошувати та правовий захист громадян. Ці конституційні положення спрямовані на те, щоб збалансувати потребу держави ефективно реагувати на надзвичайні ситуації із захистом основних прав і збереженням демократичного врядування. Навіть за умов воєнного стану конституційні рамки можуть накладати обмеження на тривалість і обсяг виконуваних повноважень. Механізми стримувань і противаг [9] можуть забезпечити судовий нагляд, законодавче схвалення або механізми періодичного перегляду. Забезпечення того, щоб воєнний стан не призводив до зловживання

владою або непотрібного порушення прав, є критично важливим, і ці перевірки стають життєво важливими для захисту демократичних інститутів.

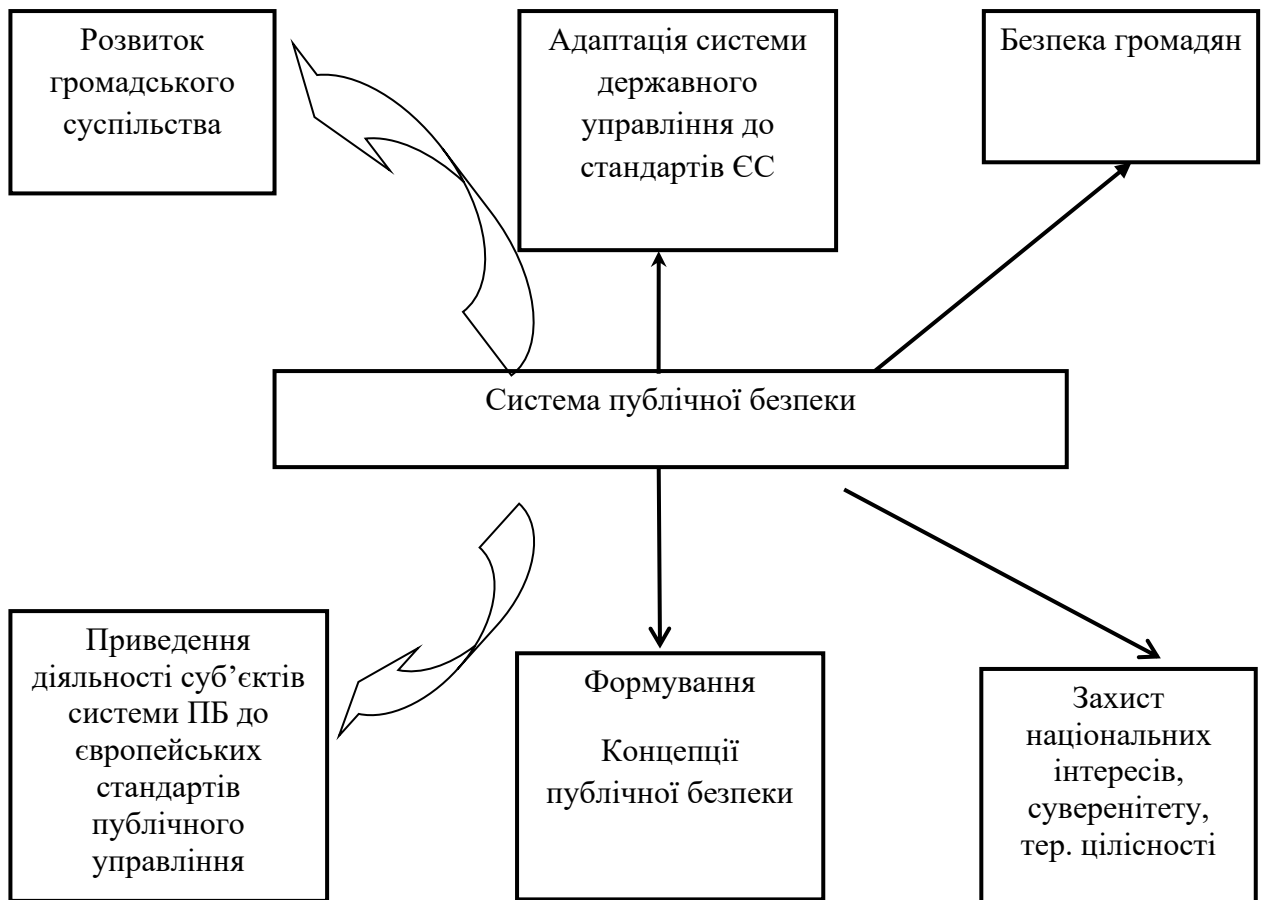

Рис. 1.1. Основні напрями розвитку системи публічної безпеки в умовах зовнішніх викликів

Джерело: підхід Ф. Терханова [10], дослідження автора

На думку Ю. Хоміча, розробника нової концепції функціонування системи правоохоронних органів, у контексті трансформації змісту діяльності сучасної держави варто вказати на такі чинники:

по-перше, багато факторів, що характеризують комплекс функцій держави, потребують одноманітного розуміння (це стосується, зокрема, власне, функцій, форм, засобів і методів публічноуправлінської діяльності). По-друге, зміна парадигми публічного управління потребувала нового підходу щодо пріоритетів публічноуправлінської діяльності. По-третє, у зв'язку зі зміною засад функціонування демократичної держави змінюється і змістовне

наповнення функцій держави, адже в умовах перманентних трансформацій суспільних відносин функціональне спрямування вимагає нового осмислення. По-четверте, детермінацію функцій, і, насамперед, правоохоронної, необхідно здійснювати в контексті їх значущості для реалізації ідеологеми правової держави [11].

Як наголошує В. Баштанник, адміністративно-правове регулювання управлінської діяльності – це політико-юридичний засіб управління поведінкою людей у державне організованому суспільстві. Право виступає мірилом людських вчинків, забезпечує соціально-політичну, психологічну й організаційну спрямованість управлінського діяння, закріплює нормативне оформлену директивну основу управління, визначає права і обов'язки (компетенцію) державних органів, їхніх структурних підрозділів та службових осіб, встановлює правильне співвідношення між обсягом повноважень і відповідальністю апарату управління, закріплює найбільш раціональний варіант управлінської діяльності, підтримує належну організованість і дисципліну учасників управлінського процесу [12-14].

Т. Чубара вказує у своїй роботі, що «реалії державотворення останніх років переконливо свідчать, що без зміцнення порядку й організованості неможливо перебороти негативні тенденції соціально-економічного розвитку країни, ефективно вирішувати проблеми в економіці, міжнародних відносинах, протидіяти політичному екстремізмові, тероризмові, корупції і злочинності. Невипадково в даний час усе помітнішим стає пошук шляхів створення науково-обґрунтованої моделі «сильної» держави, здатної в умовах демократії, розвитку інститутів цивілізованого суспільства не тільки розробляти, але й реалізовувати на всій території країни зважену державну, економічну, соціальну, правову політику, що нейтралізує й усуває негативні фактори суспільного розвитку, у тому числі в сфері безпосереднього захисту прав і законних інтересів громадян від протиправних зазіхань, беззаконня й свавілля» [15;16].

Цей же дослідник запропонував акцентувати на тому факті, що під

правозабезпечувальною діяльністю держави слід розуміти діяльність органів публічної влади, спеціалізованих структур, установ і формувань, громадських формувань правоохоронної спрямованості та громадян, які виконують правоохоронні функції, але не перебувають у членстві зазначених формувань. Така діяльність полягає у попередженні та припиненні протиправних проступків за вчинення яких чинним законодавством передбачено адміністративну чи кримінальну відповідальність. Щоб визначити коло правозабезпечувальних функцій охоронних функцій, перш за все необхідно визначитись з поняттям «правоохоронна функція» державного або самоврядного органу. Зробити це на підставі чинного законодавства не зовсім просто. В законодавчих актах, які визначають правовий статус тих чи інших правоохоронних органів, відсутній єдиний підхід щодо розуміння суті такого загального поняття, як «функція». Функції правоохоронних органів визначаються за різними критеріями, вони ототожнюються із повноваженнями, завданнями, їх компетенцією, а в окремих випадках взагалі не визначаються [17].

Загалом, ми підтримуємо такий підхід, разом з тим, маємо вказати на визначальну роль публічноуправлінського регулювання в системі публічної безпеки: Конституція України [18]; Закон України «Про Кабінет Міністрів (стаття 2) [19]; Закон України «Про центральні органи виконавчої влади» (ст. 2) [20]; Закон України «Про місцеві державні адміністрації» (ст. 2) [21]; Закон України «Про службу в органах місцевого самоврядування» (ст. 4) [22]; Закон України «Про державну службу» (стаття 4) [23]; Закон України «Про судоустрій і статус суддів» (стаття 6,7,9) [24]; Закон України «Про Національну поліцію» [25]; Закон України «Про Національну Гвардію» [26]; Закон України «Про Національне антикорупційне бюро» [27]; Закон України «Про прокуратуру» [28]; Закон України «Про Державне бюро розслідувань» [29]; Закон України «Про Службу безпеки України» тощо [30].

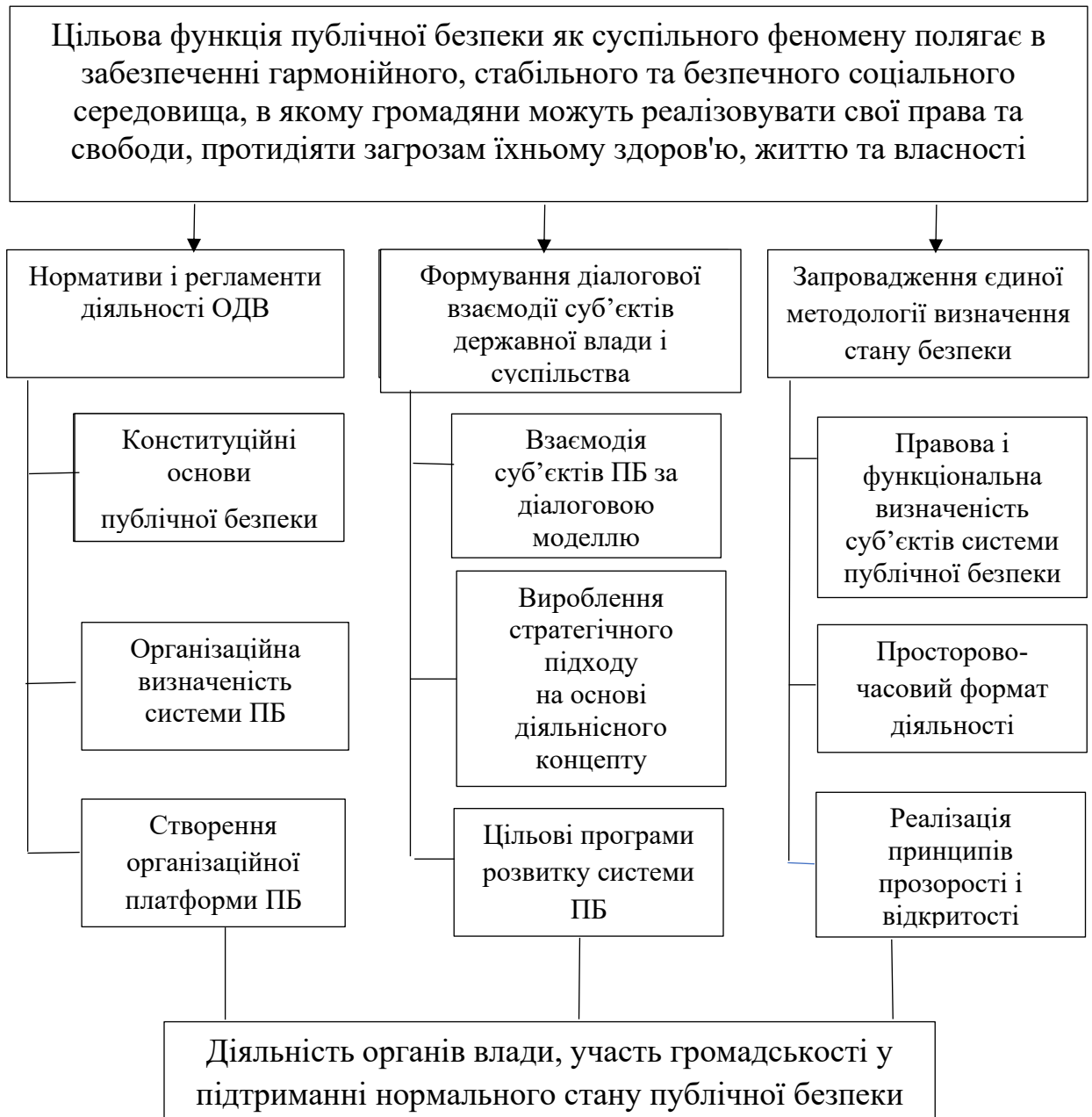

Рис. 1.2. Модель формалізації змісту публічної безпеки (функціональний підхід) на основі моделі правоохоронної діяльності, запропонованої Ю.Хомічем

Джерело: Ю. Хоміч [31], доповнено та удосконалено автором.

При цьому Ю. Хоміч пропонує категорію «публічноуправлінська діяльність (розширений підхід)» – як багатокомпонентна діяльність (рефлексивний тип) в системі суспільних відносин, що може бути детермінована моделлю професійної діяльності, інтегративний характер і

нестандартність функціонування якої визначається її основним та загальним завданням – організацією діяльності суб'єктів управління у напрямку досягнення спільних цілей та завдань, а також опорою при цьому на принцип ієрархії у межах принципу багаторівневого управління, й передбачає формування управлінського алгоритму: аналіз ситуації, побудова норм, проблематизація минулої практики управління, вироблення критеріїв дихотомії публічного управління з подальшим їх застосуванням, контроль виконання, вироблення корекційних проектів). А також подає споріднені поняття: публічноуправлінське рішення, публічноуправлінський вплив; публічноуправлінська функція; публічноуправлінська культура.

Ми загалом підтримуємо такий підхід, при цьому зазначимо, що наш безпековий вимір публічноуправлінської діяльності передбачає врахування низки факторів:

по-перше, *спрямування на безпеку громадян* – передбачає гарантії захищеності життя, здоров'я та власності всіх членів суспільства, превентивні заходи як для запобігання загрозам, так і ефективне реагування на публічні інциденти;

по-друге, *підтримання громадського порядку*, створення і підтримка умов, за яких суспільні відносини розвиваються без конфліктів, а правила та норми поведінки дотримуються усіма учасниками суспільних відносин;

по-третє, *публічна безпека повинна гарантувати*, що всі заходи здійснюються в межах правового поля, з належною повагою до прав людини та базуються на принципах верховенства права;

по-четверте, *формування відчуття безпеки та довіри до державних інститутів* у населення через прозорість, ефективність і відповідальність за їх дії у сфері безпеки;

по-п'яте, *забезпечення готовності суспільства та його інститутів* до реагування на кризи, надзвичайні події та природні катастрофи.

Очевидно, що завершальний чинник є ключовим саме з позицій чотирьохкомпонентної моделі (4К моделі) публічної безпеки (рис.1.3).

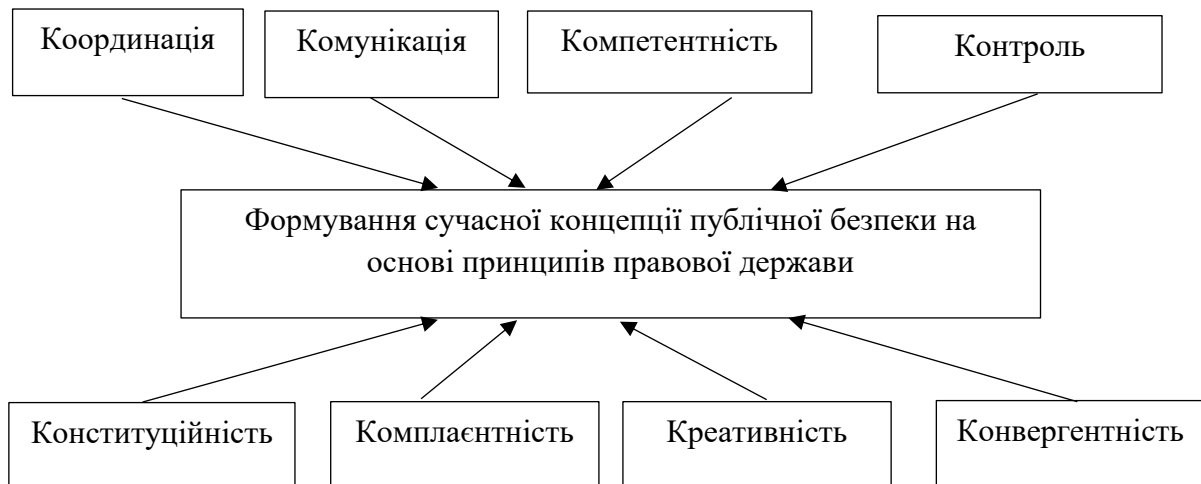

Рис. 1.3 Дескриптивна модель 4К у вимірі публічної безпеки.

Джерело: дослідження автора.

Ми розуміємо такі поняття як:

Координація – як чіткий і злагоджений механізм співробітництва між органами публічної влади, що відповідають за безпеку (громадську, техногенну, пожежну, державну, тощо). Ефективна координація допомагає уникати дублювання зусиль і покращує оперативність реагування на інциденти.

Комунікація – включає як внутрішню комунікацію між службами безпеки, так і зовнішню комунікацію з громадськістю, що передбачає прозорість, доступність інформації для громадян і включення зворотного зв'язку, й при цьому залучення населення до обговорення питань безпеки може підвищити рівень довіри до органів правопорядку.

Компетентність – передбачає наявність належного рівня підготовки всіх учасників системи публічної безпеки, включає професійний розвиток, навчання новітнім тактикам і технологіям, а також здатність ефективно реагувати на різноманітні виклики у сфері публічної безпеки.

Контроль – передбачає забезпечення систем підзвітності та нагляду для всіх процесів і учасників, які впливають на публічну безпеку, що може

включати внутрішні механізми контролю, зворотний зв'язок від громадян та проведення регулярних аудитів і перевірок.

Конституційність – передбачає реалізацію публічноуправлінської діяльності у сфері безпеки виключно у передбаченій конституцією і законами спосіб.

Комплаєнтність (відповідність нормам) – стосується дотримання встановлених законами нормативних стандартів, включає в себе забезпечення того, щоб усі дії відповідали морально-етичним стандартам та юридичним вимогам, й при цьому регуляторні органи повинні здійснювати моніторинг і аудит діяльності для гарантованої відповідності правовим нормам.

Креативність – передбачає інноваційні підходи, здатність розробляти нові методи та стратегії для вирішення правових та оперативних питань (застосування сучасних технологій для боротьби зі злочинністю або використання альтернативних методів розв'язання конфліктів), адаптивність до змін, застосовуючи нестандартні рішення та нові підходи в умовах невизначеності, а також використання оригінальних ідей для покращення службових процесів, таких як операційне управління, взаємодія зі спільнотою, заходи з попередження злочинності.

Конвергентність – як інтеграція знань, умінь, навичок управлінської діяльності у сфері публічної безпеки, здатність правоохоронців об'єднувати знання з різних галузей (право, соціальні науки, технології) для створення цілісного підходу до вирішення проблем, міждисциплінарна співпраця, використання альтернативних підходів для забезпечення комплексного розуміння ситуацій і прийняття зважених рішень.

Модель 4К забезпечує комплексний підхід до розвитку професійних навичок та компетенцій персоналу, що сприяє їх всебічному розвитку, дозволяє ефективно реагувати на сучасні виклики, включаючи нові види злочинів і загроз, шляхом впровадження інноваційних методів роботи та сучасних технологій. Це підвищує якість виконання службових обов'язків,

оптимізує використання ресурсів і вдосконалює координацію дій, що в сукупності підвищує ефективність системи.

Модель 4К також сприяє зміцненню довіри суспільства, оскільки забезпечує прозорість і підзвітність правоохоронних органів, покращуючи комунікацію з громадськістю і розуміння її потреб. Вона створює основу для безперервного навчання, стимулює самовдосконалення та кар'єрний ріст персоналу. Окрім цього, модель 4К формує позитивну організаційну культуру, засновану на етичних принципах та професіоналізмі, заохочуючи інновації та творчий підхід у вирішенні проблем. Це допомагає створити середовище, що підтримує системний підхід до складних ситуацій, забезпечуючи комплексний погляд на їх вирішення.

Забезпечення конституційності діяльності є ще одним важливим аспектом моделі, що сприяє глибшому розумінню і дотриманню конституційних принципів у повсякденній роботі, захисту прав і свобод громадян. Завдяки своїй гнучкості, модель дозволяє правоохоронним органам швидко адаптуватися до змін у законодавстві та соціальному середовищі, підвищуючи їх здатність ефективно реагувати на нестандартні ситуації. Таким чином, модель 4К допомагає створити більш професійну, ефективну та відповідальну правоохоронну систему, що здатна відповідати на сучасні виклики та зберігати довіру суспільства. Модель 4К створює міцну основу для розвитку навичок та підходів, необхідних для успішного функціонування в сучасному динамічному середовищі, підвищуючи ефективність роботи, адаптивність до змін та здатність інноваційно підходити до вирішення проблем, що в кінцевому підсумку сприяє підвищенню рівня безпеки та довіри в суспільстві.

Варто підтримати позицію зовнішньополітичного формату національної безпеки Ф. Терханова, зокрема, про концептуалізацію самого поняття безпеки у контексті національних інтересів [32]. На основі підходу Ф.Терханова можливо сформулювати зовнішній формат публічної безпеки на основі компонент запропонованої моделі 4К (рис.1.4).

Рис. 1.4. Зовнішній формат системи публічної безпеки

Ми свідомо поєднали моделі 4К – публічної безпеки та модель зовнішнього виміру публічної безпеки. Фактично, сучасний стан реформування (до початку збройної агресії РФ проти України, а частково продовжується і в умовах правового режиму воєнного стану) вказує на виклики для системи публічної безпеки:

1) технологічний прогрес і кіберзагрози (що вимагає від правоохоронних органів адаптації, впровадження нових технологій для моніторингу та запобігання злочинним діям в інтернеті);

2) тероризм та екстремізм, й потрібне посилення міжнародної співпраці та обміну інформацією, а також розробка більш ефективних контрзахисних заходів;

3) зміни у суспільній динаміці (міграційні процеси та демографічні зміни), можуть впливати на соціальну стабільність, що вимагає пошуку рішень, які б сприяли інтеграції та соціальній стабільності;

4) ресурсні обмеження (фінансові та кадрові обмеження;

5) прозорість і підзвітність;

6) зміни в законодавстві;

7) міжнародні конфлікти та кримінальні мережі, загалом, зовнішня політика і міжнародна співпраця.

Таким чином, можемо сформулювати сучасний імператив публічної безпеки: забезпечення публічної безпеки як спільна та інтегрована відповідальність держави, громадськості та приватного сектору, що базується на прозорості, інклюзивності, довірі та технологічній інновації, з метою створення безпечного, стійкого та справедливого суспільства.

Цей імператив включає кілька ключових аспектів: охоплення всіх сфер суспільного життя та видів загроз; залучення всіх верств суспільства до процесу забезпечення безпеки; здатність швидко реагувати на нові виклики та змінювати стратегії; забезпечення безпеки без надмірного обмеження прав і свобод; взаємодію між державним, приватним та громадським секторами; використання передових технологій та методів; дотримання принципів верховенства права, прозорості та підзвітності; проактивність, фокус на попередженні загроз, а не лише реагуванні на них; стійкість та здатність системи публічної безпеки витримувати стреси та відновлюватися після криз, врахування міжнародного контексту та транснаціональних загроз. Цей імператив підкреслює необхідність комплексного, гнучкого та етичного підходу до забезпечення публічної безпеки в сучасному світі, що характеризується швидкими змінами та складними взаємозв'язками.

1.2. Теоретичні засади сучасної поліцейської діяльності у сфері публічної безпеки: формування нової правоохоронної безпекової платформи

Формування нової правоохоронної безпекової платформи як предметна сфера публічної безпеки є викликом, який потребує всебічного та інноваційного підходу в контексті швидко змінюваних загроз і технологій. Основною ідеєю є створення інтегрованої системи публічного управління, що об'єднає діяльність правоохоронних органів та забезпечить ефективний обмін інформацією. Це передбачає розробку систем раннього попередження та активну співпрацю з громадою через концепт *community policing*, що сприятиме зміцненню довіри до правоохоронців.

Одним із ключових елементів виступає посилення кібербезпеки, включаючи створення спеціалізованих підрозділів для боротьби з цифровими загрозами. Це також буде супроводжуватися розробкою національної стратегії кібербезпеки і постійним навчанням персоналу новітнім технологіям. При цьому міжнародна співпраця відіграє важливу роль, зокрема через обмін досвідом і технологіями з закордонними партнерами та активну участь у спільних міжнародних операціях. Так само технологічна модернізація передбачає впровадження передових рішень, таких як дрони, розумні камери та системи розпізнавання обличчя, а також мобільних додатків для швидкого реагування. Важливою складовою стане блокчейн-технологія, яка може забезпечити прозорість та надійний захист даних. Професійний розвиток кадрів включає створення системи безперервного навчання, програм психологічної підтримки та розвиток лідерських якостей, що сприятиме підвищенню ефективності та морального духу правоохоронців.

Дуже важливою є розробка нових етичних стандартів для співробітників правоохоронних органів і впровадження механізмів громадського контролю, що підвищить прозорість діяльності та довіру суспільства. З огляду на це, законодавча база має бути адаптивною; необхідно розробити механізми для

швидкого внесення та впровадження законодавчих змін, щоб відповідати сучасним викликам.

Не менш важливими напрямками є оптимізація ресурсів через системи аналітики, розвиток державно-приватного партнерства в сфері безпеки та створення інноваційних фондів для підтримки нових проєктів. Крім того, екологічна безпека інтегрується в загальну систему безпеки для реагування на екологічні катастрофи та зміни клімату. Для соціальної інтеграції передбачені програми, спрямовані на роботу з вразливими групами та інтеграцію колишніх правопорушників.

Впровадження нової платформи вимагає інноваційного менеджменту з акцентом на гнучкі методології управління проєктами та створення інкубаторів для розробки нових рішень у сфері безпеки. Ця платформа є не лише технічно орієнтованою, а й соціально відповідальною, враховує як технологічні нововведення, так і суспільні зміни, забезпечуючи комплексний підхід до безпеки в сучасному динамічному світі.

Ми пропонуємо формувати сучасну концепцію публічної безпеки на основі спеціального формату – безпекової платформи. Поняття безпекової платформи можна розглядати як комплексну систему, що об'єднує різні аспекти забезпечення безпеки в сучасному суспільстві. Безпекова платформа - це інтегрована система теоретичних концепцій, практичних підходів, технологічних рішень та організаційних структур, спрямована на забезпечення комплексної безпеки суспільства, держави та окремих громадян. Така платформа поєднує традиційні методи правоохоронної діяльності з інноваційними технологіями та стратегіями, створюючи єдиний простір для ефективної взаємодії всіх учасників процесу забезпечення публічної безпеки.

Ключові компоненти безпекової платформи: теоретичні моделі безпеки, стратегічні підходи до управління ризиками, принципи проактивного запобігання загрозам, системи збору та аналізу даних, платформи штучного інтелекту та машинного навчання, мережі IoT-пристроїв (пристрої Інтернету речей (Internet of Things), - фізичні об'єкти, оснащені сенсорами, програмним

забезпеченням та іншими технологіями, які дозволяють їм збирати та обмінюватися даними через Інтернет) для моніторингу безпеки, бази даних та системи обміну інформацією, механізми раннього попередження про загрози, системи кібербезпеки та захисту даних, координаційні центри та органи управління, механізми міжвідомчої взаємодії, системи підготовки та розвитку персоналу.

Правовою основою формування безпекових платформ виступають законодавче забезпечення діяльності, етичні стандарти та кодекси поведінки, механізми захисту прав і свобод громадян, а також специфічні форми громадської взаємодії: системи залучення громадськості до забезпечення безпеки, платформи для комунікації між правоохоронними органами та населенням, освітні програми з питань безпеки. Аналітичними компонентами слід визначити: системи прогнозування та моделювання загроз, інструменти оцінки ефективності безпекових заходів, механізми адаптації до нових викликів.

Маємо вказати і на міжнародний аспект: системи обміну досвідом та інформацією на міжнародному рівні, механізми спільного реагування на глобальні загрози, платформи для координації транскордонних операцій, системи фінансування та розподілу ресурсів, механізми оптимізації використання наявних засобів, інноваційні підходи до залучення додаткових ресурсів. Отже, безпекова платформа, таким чином, являє собою комплексний підхід до забезпечення безпеки, який враховує різноманітні аспекти сучасних викликів та загроз, інтегруючи технологічні, організаційні та соціальні рішення в єдину систему.

Загально визнано, що однією з найважливіших функцій держави є формування дієвої системи державної влади у сфері національної безпеки. Реформування влади, пов'язане із внесенням змін до Конституції України (перезавантаження влади), прийняття Закону України «Про національну безпеку» створили нові умови функціонування системи національної безпеки. В умовах воєнного стану та сучасного реформування публічного управління

виникає потреба в оновленні законодавства, що регулює діяльність органів влади у сфері національної безпеки та забезпечує трансформаційні зміни в системі публічного управління. Ми вважаємо, що мова має йти саме про формування безпекових платформ.

Питання розвитку організаційно-правових засад публічного (державного) управління у сфері національної безпеки висвітлювали у своїх працях В. Баштанник, В. Горбулін, В. Крутовий, В. Ліпкан, Г. Ситник, А. Семенченко, В. Стрельцов та інш., які досліджували проблему нормативно-правового забезпечення національної безпеки України на різних етапах становлення та розвитку України як незалежної та демократичної держави. Узагальнюючи їх погляди на розв'язання зазначеної проблеми, слід наголосити, що організаційно-правове забезпечення національної безпеки містить нормативне регулювання як засіб управління сферою національної безпеки. У контексті становлення формату безпекових платформ це означає:

1) створення законодавчої бази, розробка і прийняття законів, нормативно-правових актів та політик, що визначають засади національної безпеки, ролі та обов'язки різних органів влади, а також права і обов'язки громадян та організацій у цій сфері;

2) формування інституційної структури, заснування та підтримка державних інституцій і організацій, відповідальних за різні аспекти національної безпеки, таких як збройні сили, правоохоронні органи, органи цивільного захисту, розвідувальні та контррозвідувальні служби;

3) забезпечення міжвідомчої координації, створення механізмів координації та співпраці між різними державними установами, що забезпечують національну безпеку, для уникнення дублювання функцій та забезпечення ефективного реагування на загрози;

4) розробку і впровадження спеціальних правових процедур, впровадження чітких процедур щодо запобігання, виявлення та реагування на загрози національній безпеці, включаючи планування дій в надзвичайних ситуаціях;

5) формалізацію контролю і нагляду, запровадження механізмів контролю і нагляду за дотриманням законодавства у сфері національної безпеки, що включає парламентський та громадський нагляд, щоб гарантувати підзвітність і легітимність дій у сфері безпеки.

Сучасний процес державотворення в Україні зумовлює необхідність дослідження новітніх проблем, пов'язаних із здійсненням цілеспрямованої діяльності органів публічної влади щодо публічної безпеки як основи суверенітету та територіальної цілісності Української держави [33]. З огляду на сучасні виклики, такі як збройні конфлікти, кіберзагрози та тероризм, зростає важливість інтегрованого підходу до забезпечення безпеки. Це включає не лише традиційні аспекти оборони, а й застосування новітніх технологій, обмін інформацією з міжнародними партнерами, залучення громадян до процесів планування та реалізації безпекових політик.

Крім того, увага фокусується на розвитку системи національної стійкості, що передбачає здатність держави адаптуватися і динамічно реагувати на загрози без порушення стабільності функціонування ключових інституцій. Це вимагає інвестицій у підготовку кадрів, зміцнення інституційної спроможності та забезпечення підзвітності всіх учасників процесу. В контексті інтеграційних прагнень України, гармонізація національних безпекових стандартів з європейськими та глобальними вимогами стає одним з найважливіших завдань [34-35]. Це сприятиме не лише підвищенню внутрішньої стійкості, але й зміцненню позицій України на міжнародній арені як надійного партнера в сфері безпеки.

Така потреба в інтегрованому підході до проблем публічної безпеки обумовлена низкою факторів та викликів, що постають перед країною в умовах глобалізації, технологічного прогресу та геополітичних змін. По-перше, трансформація загроз для системи публічної безпеки, оскільки у сучасному світі характер загроз публічній безпеці постійно змінюється, що вимагає адаптації існуючих механізмів забезпечення публічної безпеки та розробки нових підходів. По-друге, прагнення України до європейської та

євроатлантичної інтеграції, значні здобутки на цьому шляху вимагають гармонізації національного законодавства та практик у сфері безпеки з міжнародними стандартами, й очевидно – формування нової національної безпекової платформи. По-третє, розвиток інформаційних технологій створює нові можливості для забезпечення безпеки, але також породжує нові ризики, що потребують інноваційних рішень та підходів. По-четверте, забезпечення публічної безпеки повинно відбуватися з урахуванням демократичних цінностей та прав людини, що вимагає пошуку оптимального балансу між безпековими заходами та громадянськими свободами. По-п'яте, процеси децентралізації в Україні вимагають перегляду ролі місцевих органів влади у забезпеченні публічної безпеки та розробки ефективних механізмів взаємодії між центральними та місцевими органами влади. По-шосте, участь громадськості, адже зростає роль громадянського суспільства у забезпеченні публічної безпеки, що вимагає розробки нових форм співпраці між державою та громадськістю. По-сьоме, забезпечення публічної безпеки вимагає значних ресурсів, що ставить питання про ефективність використання бюджетних коштів та пошук альтернативних джерел фінансування. По-восьме, необхідність розробки довгострокових стратегій забезпечення публічної безпеки з урахуванням глобальних трендів та національних особливостей.

Особливої гостроти набула проблема забезпечення національної безпеки в умовах зовнішньої агресії від 2014 року й прямої збройної агресії від 24 лютого 2022 року [36], що створює серйозну загрозу становленню України як незалежної, суверенної, демократичної, правової держави. Одна з перших і найбільш повних систематизацій понятійного апарату у сфері безпеки у вітчизняній науковій літературі була проведена Г. Ситником [37], який класифікує визначення безпеки. Зазначимо, що класифікація визначень безпеки має кілька важливих застосувань та переваг: по-перше, допомагає структурувати різноманітні аспекти та підходи до безпеки, роблячи їх більш зрозумілими та послідовними для науковців, практиків і політиків, по-друге, сприяє створенню єдиної термінологічної бази, що полегшує комунікацію між

різними галузями та секторами, які займаються питаннями безпеки, по-третє, полегшує розробку комплексних стратегій безпеки, які враховують різні типи загроз та рівні впливу, дозволяючи ефективніше планувати політики безпеки, по-четверте, допомагає виявити недостатньо охоплені аспекти або нові виклики в сфері безпеки, що потребують додаткової уваги та ресурсів, і по-п'яте, забезпечує інструменти для оцінки ефективності існуючих систем і заходів безпеки, дозволяючи вдосконалювати та покращувати їх на основі аналізу даних (таб.1.4).

Таблиця 1.4

Класифікаційні ознаки поняття «національна безпека»

№	Критерій класифікації	Сутність класифікації
1.	об'єктний	поняття, які характеризують безпеку як стан захищеності інтересів особистості, суспільства і держави
2.	змістовний	поняття, які розкривають безпеку через відсутність небезпеки;
3.	системний	поняття, в яких безпека є властивістю системи
4.	інституціональний	поняття, що характеризують безпеку як специфічну діяльність (функцію) держави та її органів
5.	соціальний	поняття, що позначають безпеку як певний стан соціальної системи

Джерело: [37;38].

Ми загалом поділяємо таку класифікацію, разом з тим, наведена класифікація поняття «національна безпека» за запропонованими критеріями має як сильні, так і слабкі сторони. Зокрема, об'єктний критерій корисний для розуміння того, що безпека охоплює інтереси різних рівнів: особистісного, суспільного та державного. Однак, таке визначення може бути занадто загальним, оскільки не враховує специфічність загроз чи механізми їх вирішення. Змістовний критерій передбачає розкриття безпеки через відсутність небезпеки, що виглядає дещо спрощено. Такий підхід може обмежувати розуміння безпеки, оскільки фокусується лише на прямій відсутності загроз, не враховуючи потенціал для розвитку і реалізації інших аспектів, що також важливо для стратегічного управління безпекою. Так само,

системний критерій подає уявлення про безпеку як властивість системи, що є цілком релевантним, але недостатньо акцентує на взаємодії елементів системи та синергетичному ефекті від цього. Більш детальне розкриття внутрішньої динаміки система-стабільність дозволило б глибше зрозуміти, як саме функціонує безпека на різних рівнях. Інституціональний критерій визначення безпеки як специфічної діяльності держави і її органів наведений слушно, проте залишає багато невизначеностей щодо ролі недержавних акторів і приватного сектору у забезпеченні національної безпеки. А соціальний критерій передбачає трактування безпеки як стану соціальної системи корисне з погляду акценту на суспільний добробут і стабільність. Проте, без специфікацій щодо того, як саме цей стан досягається і підтримується, дане визначення може залишатися абстрактним.

У підсумку, запропоновані класифікаційні ознаки публічної безпеки мають потенціал для поглиблення, яке би дозволило врахувати комплексність та багатовимірність поняття безпеки, а також можливість залучення ширшого кола суб'єктів до процесів її забезпечення. Разом із тим, аналіз поняття «безпека» показує, що автори [37;38], оперуючи різними поняттями в цій сфері, укладають практично один і той самий зміст. Це свідчить про необхідність подальшої систематизації та уніфікації термінології у сфері публічної безпеки. Варто зазначити, що розширення класифікаційних ознак може сприяти більш глибокому розумінню взаємозв'язків між різними аспектами безпеки. Зокрема, доцільно розглянути можливість включення таких критеріїв, як рівень впливу на суспільство, часові рамки дії загроз та ступінь їх передбачуваності.

Крім того, важливо враховувати динамічний характер сучасних загроз та викликів, що вимагає постійного оновлення та адаптації класифікаційних систем. Інтеграція технологічних аспектів у класифікацію публічної безпеки також стає все більш актуальною в умовах цифровізації суспільства. Особливу увагу слід приділити розробці критеріїв, які б дозволили оцінювати ефективність заходів забезпечення публічної безпеки в різних контекстах.

Важливим аспектом є також врахування міждисциплінарного характеру безпеки, що вимагає залучення експертів з різних галузей для формування комплексного підходу до її класифікації. Нарешті, розширена класифікація повинна передбачати можливість оцінки взаємодії різних аспектів безпеки та їх синергетичного ефекту на загальний стан публічної безпеки.

Саме тому, на нашу думку, методологію Г. Ситника [37] доцільно використати як основу формування безпекової платформи й доповнити у методологічній площині.

Таблиця 1.5

Типологія класифікації предмету публічної безпеки

Критерій класифікації	Сутність класифікації	Суб'єктність	Нормативне визначення
Об'єктний	Поняття, які характеризують безпеку як стан захищеності інтересів особистості, суспільства і держави.	Особистість, суспільство, держава	Конституція України, Закон «Про національну безпеку України»
Змістовний	Поняття, які розкривають безпеку через відсутність небезпеки і реалізацію потенціалу для розвитку.	Громадяни, національні та міжнародні інституції	Законодавчі акти у сфері безпеки та розвитку
Системний	Поняття, в яких безпека є властивістю системи для її стабільності та стійкості до загроз.	Система управління національною безпекою	Законодавство, що регулює діяльність сектора безпеки
Інституціональний	Поняття, що характеризують безпеку як специфічну діяльність держави та її органів.	Державні органи, збройні сили, правоохоронні структури	Конституційні та нормативно-правові акти, що визначають функції державних інституцій
Соціальний	Поняття, що позначають безпеку як стан соціальної системи для захисту прав та свобод громадян	Громадяни, соціальні інститути	Соціальна політика, нормативні документи у сфері прав людини

Продовження таблиці 1.5

Критерій класифікації	Сутність класифікації	Суб'єктність	Нормативне визначення
Економічний	Поняття, що відображають безпеку як стан економічної стабільності та забезпечення ресурсів.	Економічні суб'єкти, урядові органи економічного розвитку	Економічне законодавство, програми економічної безпеки
Екологічний	Поняття, що визначають безпеку як захист від екологічних загроз і збереження ресурсів.	Державні природоохоронні органи, екологічні організації	Закон «Про охорону навколишнього природного середовища», міжнародні угоди
Технологічний	Поняття, які характеризують безпеку як захист технологічних досягнень і критичної інфраструктури.	Наукові установи, технологічні компанії, державні агентства	Законодавство про інновації, регуляції кібербезпеки та технологічної безпеки

Джерело: дослідження автора

Ця таблиця більш детально відображає різні аспекти безпеки, враховуючи суб'єктів, які беруть участь у забезпеченні безпеки, та нормативні акти, що регулюють ці питання. У контексті публічного управління безпека охоплює різноманітні аспекти, які можна класифікувати за кількома критеріями. Об'єктний підхід підкреслює безпеку як стан захищеності інтересів особистості, суспільства і держави, що закріплено в Конституції України та Законі України «Про національну безпеку України» [39]. Тут суб'єктами публічної безпеки виступають особистість, суспільство та держава.

Змістовний критерій розглядає безпеку через призму відсутності небезпеки і потенціалу для розвитку, акцентуючи роль громадян та інституцій на національному й міжнародному рівнях. Цей аспект регулюється законодавчими актами у сфері безпеки і розвитку. Системний підхід до безпеки бачить її як властивість систем, які гарантують стабільність і стійкість до загроз. Управління цією системою відбувається через відповідне

законодавство, що регулює діяльність сектора безпеки. Інституціональний аспект розглядає безпеку через специфічні функції держави і її органів, де залучені державні органи, збройні сили та правоохоронні структури. Цей аспект підтримується конституційними і нормативно-правовими актами. Соціальний критерій акцентує на безпеці як стані соціальної системи, що захищає права і свободи громадян. Тут ключовими суб'єктами є громадяни і соціальні інститути, а регулювання відбувається через соціальну політику і документи у сфері прав людини. В економічній площині безпека визначається через економічну стабільність і забезпечення ресурсів, де залучені економічні суб'єкти та урядові органи економічного розвитку. Нормативну базу складають економічне законодавство і програми економічної безпеки. Екологічний аспект національної безпеки охоплює захист від екологічних загроз і збереження ресурсів. Цей напрямок управляється державними природоохоронними органами і екологічними організаціями. Технологічний критерій виділяє безпеку у контексті захисту технологічних досягнень і критичної інфраструктури, зокрема за участю наукових установ, технологічних компаній і державних агентств. Цей аспект регулюється законодавством про інновації, регуляціями кібербезпеки та технологічної безпеки.

Узагальнено, публічна безпека вимагає комплексного підходу у публічному управлінні, враховуючи специфіку кожного аспекту, залучення відповідних суб'єктів та дотримання чинної нормативно-правової бази. У цьому відношенні найбільш змістовно в прикладному значенні виглядають поняття міжнародної та регіональної безпеки. Формально, такий опис слугує первинному наповненню поняття безпекової платформи. Разом з тим, формування безпекової платформи (концепту публічної безпеки вимагає комплексного підходу, що інтегрує різні критерії публічної безпеки. У форматі безпекової платформи чинники виглядають так:

- 1) об'єктний критерій передбачає існування багатовимірною підходу, який підкреслює значення інтеграції інтересів особистості, суспільства і

держави, й така інтеграція може полягати у створенні умов для співпраці всіх трьох рівнів для досягнення спільних цілей безпеки;

2) змістовний критерій передбачає розширення поняття відсутності небезпеки до включення проактивних стратегій, зокрема підвищення стійкості суспільства, здатності адаптуватися до нових викликів та можливості запобігати кризовим ситуаціям;

3) системний критерій фокусує увагу на розвитку безпекової платформи через актуалізацію міжсистемної взаємодії, включає координацію між різними рівнями системи безпеки, від локального до національного, та інтеграцію різних сфер (економічної, технологічної, екологічної) для синергетичного ефекту;

4) інституціональний критерій включає поглиблення участі недержавних акторів, приватного сектору, громадських організацій у реалізації завдань безпеки, що передбачає розробку механізмів партнерства між державними та недержавними організаціями;

5) соціальний критерій передбачає перехід від суто стабільного стану соціальної системи до активного залучення громадян до питань безпеки, а також розробку механізмів участі суспільства у прийнятті рішень і впровадженні безпекових ініціатив.

Виділення критеріїв публічної безпеки є важливим для забезпечення структурованого підходу до цього комплексного питання. По-перше, чіткі критерії допомагають виявляти та оцінювати проблеми безпеки, які можуть виникати в суспільстві, та створювати ефективні стратегії для їхнього вирішення. Це також дозволяє покращити координацію між різними органами влади та організаціями, які залучені до забезпечення публічної безпеки.

Крім того, критерії є важливими для оцінки ефективності заходів та ініціатив, що вже впроваджені, і дозволяють зробити висновки щодо необхідності їхнього поліпшення або коригування. З іншого боку, вони сприяють підвищенню прозорості та підзвітності дій державних інституцій, які відповідають за безпеку громадян. Виділення критеріїв також допомагає

залучити громадянське суспільство до активної участі у процесах безпеки, підвищуючи їхню довіру до органів влади.

Критерії публічної безпеки є індикатором для визначення пріоритетів у розподілі ресурсів, що є особливо важливим у умовах обмежених бюджетів. Вони також слугують основою для навчання та підготовки фахівців у сфері безпеки, забезпечуючи єдині стандарти для оцінки та реагування на загрози. Нарешті, такі критерії сприяють гармонізації підходів до безпеки на міжнародному рівні, полегшуючи співпрацю між країнами. Це дозволяє ефективніше реагувати на глобальні загрози та виклики, з якими стикаються сучасні суспільства та проектувати сучасні безпекові платформи (рис.1.6).

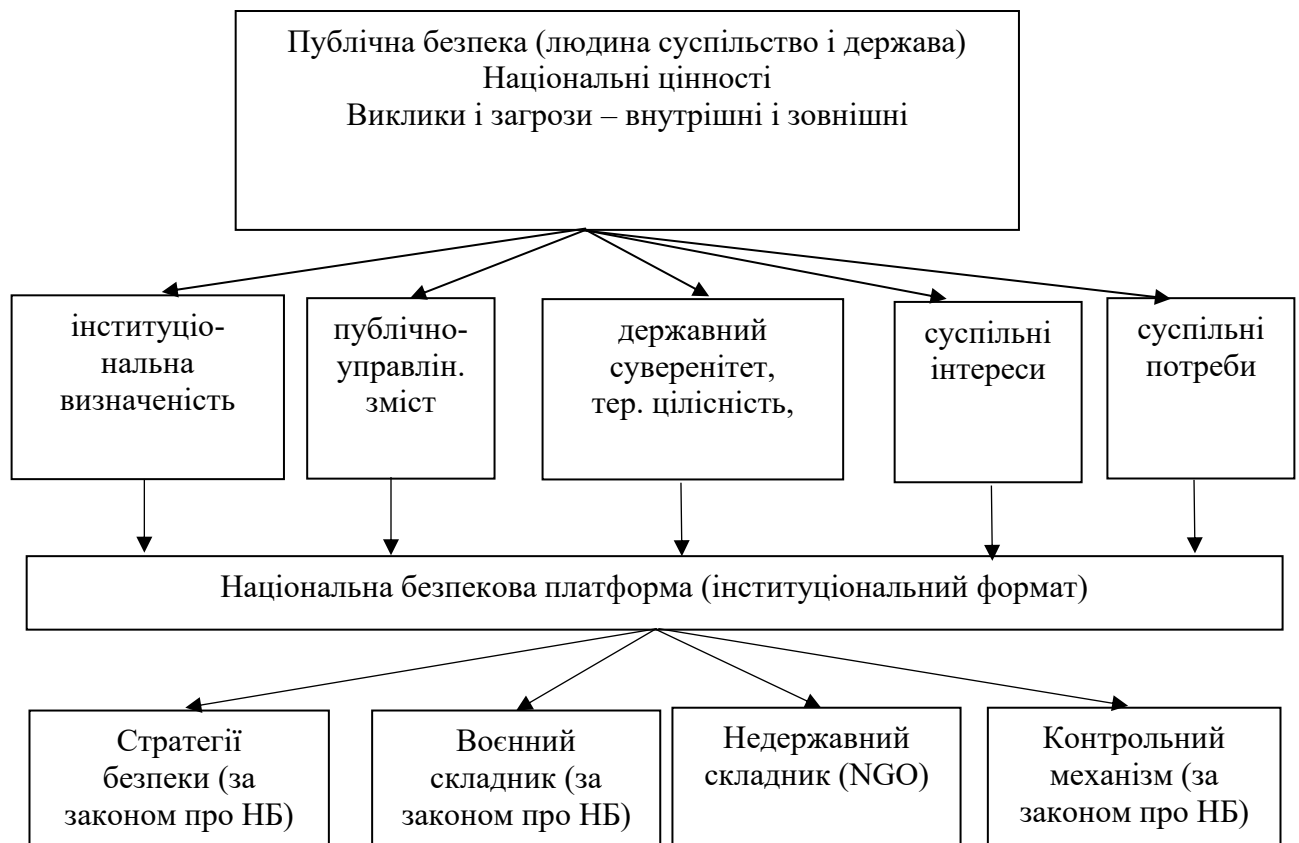

Рис.1.6. Структура моделі безпекової платформи (на основі принципів Закону України «Про національну безпеку») [39] – «Інтегрована безпекова платформа» («Integrated Security Platform»).

«Інтегрована Безпекова Платформа» («Integrated Security Platform»).
складається із основних блоків:

1. Управлінський блок передбачає координацію державних і недержавних суб'єктів, залучення різних секторів до процесів розробки та реалізації безпекових стратегій, міжнародне співробітництво для поглиблення взаємодії з міжнародними організаціями і партнерами для обміну досвідом та ресурсами. Ми акцентуємо увагу на респонсивному принципі управління – потребі у цілісному управлінні (*Comprehensive Governance*) як задоволенні соціальної потреби в ефективному управлінні, яке об'єднує різні сектори для більшої узгодженості у вирішенні різноманітних викликів безпеці.

2. Соціальний блок передбачає участь громадськості через створення механізмів для активного залучення громадян до формування політик безпеки, формування соціальної згуртованості і довіри, можливо – через програми для підвищення соціальної згуртованості та зміцнення довіри до інституцій.

Тут варто вказати на потребі у безпеці та соціальному комфорту (*safety and social comfort*), задоволенні базової людської потреби в захищеності та стабільності, що знижує ризики соціального напруження та конфліктів, а також громадянській участі, тобто реагуванні на потреби громадян через активну участь у формуванні політик безпеки для забезпечення безпосереднього впливу на рішення, що їх стосуються.

3. технологічний блок включає кібербезпеку, захист критичної інфраструктури та розвиток цифрових компетенцій, інновації і технологічний розвиток, сприяння розвитку нових технологій для покращення безпеки. При цьому виникає потреба у технічному захисті (*technological safeguarding*), тобто урахування зростаючої залежності від технологій та пов'язаних ризиків за для забезпечення безпеки в цифровому середовищі

4. Економічний блок включає стабільність і стійкість економіки (*stability and sustainability*), що досягається захистом економічних інтересів і підвищенням стійкості до фінансових шоків, інфраструктурною безпекою, інвестиціями в захист і модернізацію критичної інфраструктури. Тут фокус безпекової платформи спрямований на потреба в економічній стабільності,

задоволенні потреб суспільства в економічному добробуті через підтримку стабільності та зростання, що впливає на рівень публічної безпеки в державі.

5. Екологічний блок включає адаптацію до кліматичних змін (*adaptation to climate change*) та формування програм для зменшення впливу екологічних загроз, розробку стратегій сталого розвитку, підтримку ініціатив, спрямованих на екологічну стійкість.

6. Комунікаційний блок передбачає розвиток стратегій протидії дезінформації (*strategies for countering disinformation*) та посилення інформаційної безпеки, стратегічні комунікації, використання ефективних комунікаційних технологій для інформування суспільства та формування позитивного іміджу безпеки.

Така інтегрована модель відображає сучасні вимоги до забезпечення безпекової платформи і є гнучкою, щоб адаптуватися до нових загроз. Вона охоплює всі критичні сфери, забезпечуючи їх взаємодію і координацію задля досягнення стійкої та ефективної безпеки.

Таблиця 1.6

Операційні характеристики моделі «Інтегрованої безпекової платформи» («Integrated Security Platform»)

Блок	Мирний час	Воєнний стан
Управлінський блок	прозорість та підзвітність	централізація управління та координації
	гнучкість та адаптивність у прийнятті рішень	швидке та ефективне прийняття рішень
	інклюзивність процесів управління	єдина командна структура
Соціальний блок	соціальна згуртованість	психологічна підтримка та допомога постраждалим
	активна громадянська участь	залучення громад у підтримці оборонних ініціатив
	підтримка прав та свобод	захист населення та забезпечення основних потреб
Технологічний блок	інновації та інтеграція сучасних технологій	використання технологій для захисту та моніторингу
	кібербезпека та захист даних	прискорене впровадження новітніх технологій для військових цілей
	постійний моніторинг технічних змін	захист критичної інфраструктури під час атак

Продовження таблиці 1.6

Блок	Мирний час	Воєнний стан
Економічний блок	економічний розвиток і стабільність	підтримка економічної стабільності в умовах кризи
	сталість та ефективне використання ресурсів	пріоритезація ресурсів для оборонних потреб
	підтримка малого та середнього бізнесу	забезпечення життєво важливих економічних потреб населення
Екологічний блок	захист природних ресурсів	мінімізація екологічних наслідків бойових дій
	впровадження сталих практик природокористування	відновлення природного середовища після воєнних дій
	екологічна освіта та підвищення обізнаності	оцінка екологічних ризиків і їх швидке усунення
Комунікаційний блок	прозорість та своєчасність інформування	ефективне управління інформацією та протидія дезінформації
	підтримка громадськості та медіа у поширенні достовірної інформації	забезпечення каналів комунікації для кризових повідомлень
	відкритість та доступність державної інформації	забезпечення надійності комунікацій для населення
Інтерактивний блок	оперативність та координація дій	швидке реагування і координація в умовах бойових дій
	інтегровані системи прийняття рішень	оптимізація процесу збору та аналізу інформації для прийняття рішень
	використання новітніх технологій для покращення реагування	постійне оновлення та адаптація планів дій у відповідь на зміну ситуації

Ця таблиця демонструє, як принципи безпеки варіюються залежно від контексту, хоча основна мета залишається забезпечення захисту та стабільності на різних етапах стану країни. Варто вказати на цій основі, що публічноуправлінський зміст безпекової платформи – це комплексна система принципів, механізмів та інструментів публічного управління у сфері безпеки, спрямована на забезпечення безпечного середовища через інтеграцію різних функціональних блоків (управлінського, соціального, технологічного, економічного, екологічного, комунікаційного та інтерактивного) з метою

ефективного реагування на виклики та загрози як у мирний час, так і в умовах воєнного стану.

Публічноуправлінський зміст безпекової платформи включає прозорість і підзвітність у прийнятті рішень, гнучкість і адаптивність стратегій, активну участь громадян в ініціативах безпеки, інноваційне використання технологій для моніторингу та захисту, економічну стійкість і ефективний розподіл ресурсів, а також екологічну відповідальність. Платформа забезпечує інтеграцію різних аспектів безпеки для захисту населення, інфраструктури та природних ресурсів як у мирний час, так і в умовах воєнного стану. На цій основі варто уточнити поняття «публічна безпека».

Публічна безпека – це динамічна та інтегрована система захисту суспільства, яка не лише забезпечує фізичний захист громадян, але й зміцнює їхню довіру до державних інституцій через справедливе, прозоре і респонсивне надання послуг, досягається шляхом активної взаємодії між державними органами та громадянським суспільством, заснованої на принципах взаємоповаги, легітимності та спільної відповідальності, передбачає не лише ефективне реагування на загрози, але й запобігання їм через постійний діалог з громадянами, адаптацію до змінних умов і підтримку стабільного та безпечного середовища для всіх учасників суспільства.

1.3 Формування інституту поліцейських послуг в системі публічної безпеки на основі предметного поля службових відносин

Функціонування системи державного управління в умовах воєнного стану потребує вирішення основних проблем службових відносин, що складаються в системі правоохоронних органів, зокрема, у підрозділах Національної поліції.. Особливої уваги потребують дослідження основних категорій службового права, сутності форм і методів службової діяльності в Україні, складного комплексу теоретичних положень щодо особливостей службових відносин підрозділах поліції, в діяльності державних органів,

органів місцевого самоврядування.

Особливості функціонування правового режиму воєнного стану в Україні в умовах протидії збройній агресії РФ проти України вимагає значних інституціональних змін у загальній моделі поліцейської діяльності в Україні, що визначені:

- подвійним статусом керівників і посадових осіб органів влади, додатково обумовленим поняттям «набуття правового статусу» в умовах воєнного стану;
- існуванням багатофункціональної моделі державного управління в умовах воєнного стану, детермінованої наявністю декількох центрів прийняття і реалізації державноуправлінських рішень, подвійним нормативно-правовим статусом органів влади
- частковою зміною функцій і повноважень правоохоронних органів, встановлених законами України;
- актуалізацією службових відносин в системі Збройних Сил України, державних правоохоронних органів, органів судової влади тощо, визначених законами України щодо організації діяльності та відповідними дисциплінарними статутами.

Фактично, мова йде про трансформацію сутності теоретичних та методологічних основ службової діяльності, характерних особливостей забезпечення службових відносин на національному, місцевому та регіональному рівнях, зокрема, у контексті сучасних організаційних процесів в системі державного управління; організаційно-правових засад діяльності інститутів спеціалізованої державної служби; раціоналізації змісту поняття «публічна служба». В умовах правового режиму воєнного стану (ПРВС) така проблема стає актуальною.

Введення правового режиму воєнного стану посилює проблему розмежування та інтеграцію складових національної системи службових відносин – адміністративні посади, політичні посади, патронатні посади, посади керівників та заступників керівників місцевих державних

адміністрацій, публічно-службовий статус працівників Національної поліції, суддів, прокурорів та ін. Разом з тим, формування місцевих військових адміністрацій визначило проблемну сферу забезпечення в сфері службової діяльності елементів військової та цивільної служби.

Теоретичною основою дослідження Формування інституту поліцейських послуг в системі публічної безпеки на основі предметного поля службових відносин є праці вчених, які досліджували концептуальні засади реформування сучасного державного управління: А. Баштанник [40], Є. Бородіна [41], Д. Грицишена [42], О. Кравчука [43], Н. Липовської [44], А. Помази-Пономаренко [45], М. Потіпа [46], Н. Сорокіної [47-48], В. Тертички [49], І. Хожило [50] та інш. Варто вказати також наукові роботи К. Гавриленка [51-52], А. Новака [53], Ю. Хоміча [54], І. Юхно [55], у межах яких досліджено інституціональні реформи в Україні у контексті формування нової парадигми державного управління – ствердження України як європейської держави.

Варто вказати також на дослідницькі підходи професора Н. Липовської у контексті формування сучасної методології аналізу особливостей службових відносин, що виявляється у формалізації інституціонального комплексу служби як системи інституцій, інститут державних соціальних послуг, правовий, соціальний, соціокультурний, організаційно-управлінський, економічний, інформаційно-комунікативний, інтелектуально-духовний інститути [56]. Н. Липовська запропонувала формалізувати сучасний підхід до проблем державно-службових відносин через концепт системогенезу державної служби [57].

Важливо вказати на правову парадигму службових відносин, запропоновану Т. Коломоєць, і формалізовану шляхом розробки інтегрованого підходу до інституту службового права. Зокрема, запровадження терміну «службове право» у контексті загального змісту адміністративно-правового забезпечення діяльності органів влади, розробка предметної сфери та понятійного апарату у сфері службового права. Наукова

дискусія, запропонована Т. Коломоєць щодо доцільності виокремлення службового права в системі інститутів права, продовжена у працях багатьох дослідників [58]. Ми повністю підтримуємо позицію Т. Коломоєць щодо можливості розгляду службового права як невід’ємного складника професійного навчання публічних службовців, визначення дисципліни «Службове право» основною складовою процесу підготовки здобувачів вищої освіти в українських ЗВО, та у цілому – актуалізації процесу підвищення рівня професійної компетентності публічних службовців на основі розробки навчально-методичного забезпечення [59].

Особливість службових відносин в системі Національної поліції, надання поліцейських послуг регулюється Законом України «Про Національну поліцію», який визнає такі послуги як встановлених виключно Законом України «Про Національну поліцію» [60], серед яких реагування на виклики та надзвичайні ситуації, профілактика правопорушень, розкриття та розслідування злочинів, контроль дотримання законності, забезпечення безпеки дорожнього руху, надання допомоги громадянам у межах визначеної компетенції.

Вважаємо за доцільне наголосити, що сучасна методологічна основа дослідження поліцейських послуг на основі комплексного теоретичного дослідження загальних положень науки державного управління доповнити існуючі розробки у сфері надання публічних послуг в частині діяльності Національної поліції – поліцейських послуг. Для досягнення мети важливо вирішити такі завдання: систематизувати підходи щодо концептуалізації змісту поліцейських послуг; напрацювати теоретичні та методологічні основи надання таких послуг, охарактеризувати тенденції розвитку поліцейських послуг та забезпеченні належного рівня службової діяльності; дослідити виклики і загрози впливу інституціональних змін у сфері службової діяльності.

Основою надання поліцейських послуг є категорії службового права, які у сучасній науці достатньо розроблені з позицій вузького розуміння служби у межах терміну «державна служба», а також терміну «публічна служба»,

визначеного Кодексом адміністративного судочинства України. Втім, як базове поняття, державна служба у форматі положень Закону України «Про державну службу» є досить обмеженою категорією: «державна служба – це публічна, професійна, політично неупереджена діяльність із практичного виконання завдань і функцій держави, зокрема щодо:

1) аналізу державної політики на загальнодержавному, галузевому і регіональному рівнях та підготовки пропозицій стосовно її формування, у тому числі розроблення та проведення експертизи проектів програм, концепцій, стратегій, проектів законів та інших нормативно-правових актів, проектів міжнародних договорів;

2) забезпечення реалізації державної політики, виконання загальнодержавних, галузевих і регіональних програм, виконання законів та інших нормативно-правових актів;

3) забезпечення надання доступних і якісних адміністративних послуг;

4) здійснення державного нагляду та контролю за дотриманням законодавства;

5) управління державними фінансовими ресурсами, майном та контролю за їх використанням;

6) управління персоналом державних органів;

7) реалізації інших повноважень державного органу, визначених законодавством» [61].

Вочевидь, законодавець вирішив максимально інтегрувати зміст державно-службових відносин. Втім, численні обмеження суб'єктів владних повноважень, на яких розповсюджується дія даного закону, не дозволяє розширити предметну сферу державно-службових відносин на його основі.

Перш за все, це стосується поліцейської діяльності. Наявні на сьогодні алгоритми вживання терміну «публічна служба» як варіанту запровадження нової моделі службових відносин виправдовує себе лише частково. На нашу думку за таких обставин положення Закону України «Про державну службу» в редакції 1993 року з позицій інституціонального контексту були більш

виправданими: Стаття 1. Державна служба і державні службовці. Державна служба в Україні - це професійна діяльність осіб, які займають посади в державних органах та їх апараті щодо практичного виконання завдань і функцій держави та одержують заробітну плату за рахунок державних коштів. Ці особи є державними службовцями і мають відповідні службові повноваження [62]. Як вказує В. Баштанник, в умовах правового режиму воєнного стану та системних реформ службово-правові відносини можуть зазнавати негативного впливу в контексті інституціональних викликів. Зокрема, це:

1) мінливість (*variability*) – властивість, обумовлена нестабільним нормативно-правовим статусом суб'єкта таких відносин, наявністю формату «подвійного статусу» службових осіб;

2) несталість (*changeability*) – властивість, обумовлена наявністю тих чи інших форматів реалізації службово-правових відносин, відсутністю стратегії розвитку певного суб'єкта службово-правових відносин; при цьому наявність загальносистемної стратегії реформування не визначає сталість системи;

3) несумісність (*inconsistency*) – властивість, що визначає інституціональну суперечність, іманентно властиву службово-правовим відносинам, що складаються між суб'єктами різних підсистем, регулювання яких передбачає різні адміністративні процедури; при цьому блокується діяльність в усіх складових таких підсистем або проявляється режим субординації;

4) ненадійність (*uncertainty*) – властивість, що визначає базову проблему більшості суб'єктів службово-правових відносин – відсутність довіри щодо поведінки суб'єкта відносин у кризових ситуаціях, висока ймовірність переходу до «ручного» управління;

5) чергування (циклічність) (*vicissitude*) – властивість, що визначає дискретність прояву базових функцій суб'єкта відносин, чергування адміністративних режимів, чергування стабільного та нестабільного режиму

функціонування; при цьому таке чергування передбачене як прояв управлінських дій у певній послідовності;

б) неспроможність (*inequality*) – властивість службо-правових відносин, що характеризується нездатністю суб'єкта таких відносин досягти управлінського результату у визначений строк, оскільки початкові умови формування системи службово-правових відносин не були чітко визначені [63].

Загальний управлінський ефект полягає у реакції системи службово-правових відносин на такі інституціональні виклики. Разом з тим, на першому етапі визначення завдань службової діяльності завжди виступає формування системи службово-правових відносин, розробка завдань, функцій і повноважень суб'єктів службово-правових відносин, напрямів їх взаємодії та раціоналізація нормативно-правового регулювання. Також важливо сформулювати систему принципів службово-правових відносин, що дозволить забезпечити реалізацію норм службового права, втілити правила поведінки (приписи) суб'єктів службово-правових відносин у діяльність суб'єктів службових відносин, що перебувають у сфері регулювання службового права. Як і в адміністративному праві, реалізація принципів службової діяльності досягається шляхом: 1) виконання – активна поведінка суб'єктів, що здійснюється незалежно від їх бажання; 2) дотримання – пасивна поведінка, яка полягає в утриманні від заборонених діянь; 3) застосування – це діяльність державних органів з реалізації правових норм стосовно конкретних випадків; 4) використання – активна поведінка суб'єктів щодо здійснення прав (подавати чи ні скаргу). Такі характеристики є інтегрованими для всіх видів служби (службової діяльності).

Важливо також вказати на особливу статусну характеристику службових осіб в системі Національної поліції – службові повноваження, що виступають відповідними обов'язками, встановлені законами України та регламентовані іншими нормативно-правовими актами, або міжнародними угодами, покладаються на конкретну особу для здійснення службової

діяльності, і як додаткова ознака – такі повноваження надають відповідні переваги для ефективності службової діяльності. діяльності в умовах сучасного реформування публічного управління.

Фактично, використання даного терміну здійснюється найчастіше в умовах визначення правового статусу службових осіб шляхом наведення спеціальних категорій. Так, наприклад:

1) Закон України «Про державну службу» – ст. 3 закону вказує, що на голів місцевих державних адміністрацій, перших заступників та заступників голів не поширюється дія цього закону;

2) Закон України «Про місцеві державні адміністрації» статус голів місцевих державних адміністрацій не визначає, а вказує лише на порядок призначення і звільнення, а також наводить вид нормативного акту, який видає голова МДА;

3) Закон України «Про правовий режим воєнного стану» – ст. 4.

«1. На територіях, на яких введено воєнний стан, для забезпечення дії Конституції та законів України, забезпечення разом із військовим командуванням запровадження та здійснення заходів правового режиму воєнного стану, оборони, цивільного захисту, громадської безпеки і порядку, захисту критичної інфраструктури, охорони прав, свобод і законних інтересів громадян можуть утворюватися тимчасові державні органи - військові адміністрації.

Варто зважати на положення ст. 59 Закону України «Про Національну поліцію» – «1. Служба в поліції є державною службою особливого характеру, яка є професійною діяльністю поліцейських з виконання покладених на поліцію повноважень». Інститут поліцейських послуг детерміновано у статті 2 Закону України «Про Національну поліцію», що передбачає імператив поняття «служба», «службова діяльність». Стаття 2. Завдання поліції

1. Завданнями поліції є надання поліцейських послуг у сферах: 1) забезпечення публічної безпеки і порядку; 2) охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави; 3) протидії злочинності; 4) надання в

межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги .

Розуміння інституту поліцейських послуг нерозривно пов'язано з інститутом служби (поліцейської служби, державної служби, публічної служби). На нашу думку, важливо в умовах правового режиму воєнного стану забезпечити функціонування інтегрованої моделі служби на основі норм законодавства. Це передбачає уточнення категорії «правовий статус» службових осіб в системі органів державної влади, виключно на основі закріплення такого статусу в нормативно-правових актах. Разом з тим, варто дотримуватися юридичної практики вживання лише понять і категорій, які визначені законами України (рис.1.7).

Рис. 1.7. Схематична модель формування публічноуправлінського змісту надання поліцейських послуг

Джерело: А. Баштанник [64]; А. Новак [65]; В. Черниш [66], В. Торчинюк [67], О. Чорний [68], власні дослідження автора

Розробка ефективної моделі поліцейських послуг потребує збалансованого підходу, який включатиме структурування організації, впровадження сучасних технологій, активну взаємодію з громадськістю та постійне підвищення професійних стандартів. Також важливим є забезпечення прозорості та відповідальності всіх дій поліцейських, що сприятиме зміцненню довіри між поліцією та громадою. Нагальним завданням сучасної науки державного управління виступатиме розробка теоретичної основи дослідження службових відносин в системі органів державної влади і місцевого самоврядування, службової діяльності і службових обмежень, а також зловживання владою або службовим становищем (рис.1.8).

Рис.1.8. Публічно-правовий зміст управлінської діяльності у сфері надання поліцейських послуг

Джерело: [69]; Ю. Хоміч [70], власні дослідження автора.

Ю. Хоміч зазначає, що сучасна модель правоохоронної діяльності в правовій державі базується на чіткому визначенні і суспільному сприйнятті базових інституціональних парадигм. Перш за все, мова йде про формування сучасної парадигми суб'єктності держави у процесі нормотворення, що визначально спрямоване на забезпечення прав і свобод громадян. По-друге, важливим складником правоохоронної діяльності виступає унормування діяльності органів влади, які забезпечують правоохоронну функцію держави. По-третє, забезпечення правового режиму суспільних відносин, що складають об'єктну сферу суспільних відносин [71-72]. Ми підтримуємо такий підхід частково, і обстоюємо тезу про формування особливої функціональної спрямованості правоохоронної функції. У частині надання поліцейських послуг правоохоронна функція

Загальним поняттям в системі публічного управління може бути визначена публічна послуга. Оскільки нормативно така послуга не визначена, і не використовується у нормативно-правових актах, варто взяти за основу підхід Є. Легези щодо поняття публічної послуги як урегульованої публічно-правовими нормами діяльності органів публічної адміністрації щодо задоволення публічного інтересу з розгляду заяви фізичної або юридичної особи про видачу адміністративного акта (рішення, дозвіл, ліцензія, сертифікат, акт, посвідчення тощо), спрямовану на забезпечення її прав і законних інтересів та/або на виконання особою визначених законом обов'язків шляхом фінансування за рахунок публічних коштів. [73-75]. Підтримуємо загальний підхід Є. Легези щодо предметної площини поняття публічної послуги, проте вважаємо за доцільне зауважити, що розуміння послуги виключно як діяльності обмежує сам інститут послуги.

Надалі професор Є.Легеза вказує, що існують варіанти класифікаційного поділу публічних послуг із використанням різноманітних критеріїв: а) за процедурою – послуги, процедура надання яких передбачає юридичні дії; послуги, процедура надання яких передбачає фактичні дії; б) за суб'єктом-споживачем – послуги, споживачем яких є фізичні особи; послуги,

споживачем яких є юридичні особи; послуги, споживачем яких є змішані суб'єкти, тобто споживачем може бути як фізична, так і юридична особа; в) за результатом видачі адміністративного акта – послуги, у результаті яких видається дозвіл, ліцензія, свідоцтво, посвідчення, посвідка, свідоцтво про реєстрацію, довідка, рішення; г) за характером питань, за розв'язанням яких звертаються особи до суб'єктів публічної адміністрації, – послуги у сфері землекористування, послуги в галузі природокористування, послуги в галузі підприємницької діяльності, послуги в галузі соціальних відносин; д) за змістом та обсягом процедурних дій – основні послуги, супутні послуги, додаткові послуги; ж) за юридичними наслідками – послуги, юридичні наслідки яких мають правонаділяючий, або правопринипняючий, або правообмежуючий характер; з) за критерієм платності – платні (за надання яких стягується державне мито), безоплатні (державне мито не стягується); и) за критерієм обов'язковості – обов'язкові та добровільні; і) за наявністю проміжного результату – прості та складні; к) за доступністю – доступні та малодоступні; л) за суб'єктом надання публічних послуг – державні, муніципальні; м) за терміном надання – короткострокові, довгострокові; н) за правовою основою регламентації – послуги, що регламентуються законодавчими актами; послуги, що регламентуються підзаконними актами; о) за джерелом фінансування – послуги, що фінансуються за рахунок коштів державного бюджету; послуги, що фінансуються за рахунок коштів місцевого бюджету [76].

Професор Є. Легеза пропонує багатогранну класифікацію публічних послуг, що охоплює різні аспекти їх надання та споживання [77]. Це підкреслює важливість розгляду публічних послуг через призму багатьох характеристик і може допомогти у більш точному аналізі та вдосконаленні їхньої реалізації. Маємо вказати у такому визначенні класифікаційне різноманіття, й такий підхід дозволяє більш точно згрупувати послуги для аналізу чи розробки політик, а розділення за численними категоріями (процедура, суб'єкти, результат, тощо) може підвищити ефективність

управління та надання цих послуг. При цьому комплексність та можлива складність, обумовлена значною кількістю класифікаційних критеріїв може ускладнювати практичне використання такої системи, особливо якщо нема чіткого критеріального інструментарію для впровадження. Це може викликати плутанину як у виконавців, так і у споживачів послуг.

До того ж окремі категорії можуть перекриватися або бути схожими. Наприклад, за «суб'єктом-споживачем» та за «характером питань» можуть включати подібні підкатегорії, що може вимагати додаткової чіткості або уточнення для уникнення дублювання. Крім того, незважаючи на теоретичну багатогранність, така класифікація може бути складною для реалізації на практиці, особливо у складних адміністративних системах. Питання постає в оцінці, наскільки легка (або важка) така класифікація є для застосування у реальних умовах публічного управління.

Так само, ознака класифікації – «за правовою основою регламентації» вказує на важливість актуальності законодавчої бази. Це підкреслює потребу у постійному моніторингу і оновленні правових актів, аби класифікація відповідала сучасним вимогам, особливо, коли регламентований спектр публічних послуг досить обмежений. Так само варто вказати на відсутність емпіричних даних, адже такий перелік не надає емпіричної підтримки для запропонованих класифікаційних критеріїв, що залишає відкритим питання щодо їхньої ефективності та застосовності в конкретних умовах.

Власне, як дослідницька модель, такий підхід може бути використаний як основа формування самостійних, інституціонально дискретних понять як видів публічних послуг. Це дозволить чіткіше визначити межі та особливості кожної послуги, забезпечуючи їх цільову адаптацію до потреб суспільства. Така модель сприяє розвитку інновацій в наданні послуг, враховуючи специфіку різних цільових груп. Крім того, вона дозволяє гнучко реагувати на зміни в соціально-економічному середовищі, забезпечуючи актуальність та ефективність публічних послуг. У результаті формується більш стійка система, здатна до саморозвитку та вдосконалення відповідно до зовнішніх

викликів. Така дослідницька модель може стати основою для розробки ефективних механізмів надання та оцінки якості публічних послуг, орієнтованих на потреби громадян. Використання даного підходу також дозволяє виявити потенційні прогалини у наданні публічних послуг та розробити стратегії для їх усунення, підвищуючи таким чином загальну ефективність державного сектору.

Разом з тим, вкажемо на загальні сучасні класифікаційні обмеження, що стримують розвиток інституту публічних послуг у межах наявних підходів. По-перше, відсутність належної уваги до індивідуальних потреб, адже класифікація зосереджена на загальних характеристиках публічних послуг, але не враховує специфічні потреби окремих груп користувачів послуг. По-друге, певна складність адміністрування процедур (бюрократична навантаженість), надмірна деталізація та формалізація зменшують здатність системи швидко реагувати на запити громадян. По-третє, інертність системи як прояв того стану, коли система стає занадто повільною, щоб швидко змінюватися у відповідь на запит громадян або нові виклики. По-четверте, непрямий зворотний зв'язок, адже зосередженість на внутрішніх характеристиках послуг (таких як юридична основа або процедура видачі) може віддаляти фокус від отримання зворотного зв'язку від громадян і його оперативної обробки. По-п'яте, недостатня адаптованість робить систему публічних послуг недостатньо гнучкою, щоб швидко адаптуватися до нових умов, оскільки зміни можуть вимагати комплексного перегляду всієї структури. Саме такі фактори врешті решт ускладнюють розуміння системи з боку громадян, тим самим зменшувати їхню участь та вплив на процеси надання послуг. Ми пропонуємо порівняти три типи послуг – публічні, адміністративні та поліцейські – з позицій ключових принципів публічного управління – респонсивності, відповідальності та резильєнтності (таб. 1.6).

Таблиця 1.8

Порівняльний аналіз публічних, адміністративних та поліцейських послуг

Критерій	Публічні послуги	Адміністративні послуги	Поліцейські послуги
Респонсивність	1) здатність швидко реагувати на потреби громадян; 2) гнучкість у задоволенні різноманітних потреб; 3) використання цифрових технологій для взаємодії	1) швидкість обробки запитів та видачі документів; 2) можливість адаптації під зміни регуляторних вимог; 3) доступність послуг онлайн	- Оперативність реагування на інциденти, Адекватність дій у змінних умовах - Застосування новітніх технологій у процесах
Відповідальність	1) прозорість використання бюджетних коштів; 2) залучення громадськості до процесу прийняття рішень; 3) відкритість даних та звітів про результати роботи	1) дотримання законодавства при наданні послуг 2) впровадження стандартів якості обслуговування 3) надання можливості оскарження рішень	1) звітність перед суспільством; 2) етичні стандарти поліцейських; 3) розслідування порушень у діяльності працівників
Резильєнтність	1) стійкість до соціальних та економічних криз; 2) збереження якості послуг при скороченні ресурсів; 3) інновації та підвищення ефективності	1) продовження роботи в умовах бюрократичних змін 2) адаптація під нові законодавчі вимоги; 3) впровадження технологічних рішень для підвищення ефективності	1) здатність діяти в умовах НС; 2) готовність до оперативних змін в умовах екстрених подій; 3) створення планів для забезпечення безпеки в довгостроковій перспективі

Ця таблиця відображає той факт, як кожен з типів послуг співвідноситься до критерію респонсивності (здатності адаптуватися до потреб людей), відповідальності (етичних зобов'язань перед суспільством) та резильєнтності (здатності підтримувати ефективність під час криз та змін). Кожен з цих критеріїв є критично важливим для забезпечення якості та ефективності в управлінні публічними, адміністративними та поліцейськими послугами. Саме тому з позицій адміністративно-правового підходу варто визначити, що *поліцейські послуги* – це спеціалізовані публічні послуги, націлені на забезпечення громадської безпеки та правопорядку, які включають

превенцію, оперативне реагування на правопорушення, захист прав і свобод громадян, а також співпрацю з громадськістю для підтримання миру та безпеки. Ці послуги характеризуються високою респонсивністю через здатність оперативно реагувати на надзвичайні ситуації, відповідальністю у контексті дотримання правових норм та етичних стандартів, а також резильєнтністю, що проявляється у їхньому стійкому функціонуванні у кризових умовах та здатності адаптуватися до змінних суспільних потреб і викликів. Також є можливість визначити поліцейські послуги як комплекс професійних дій та заходів, що здійснюються уповноваженими органами правопорядку з метою забезпечення безпеки громадян, охорони громадського порядку та протидії злочинності.

З позицій сучасних концепцій поліцейської діяльності (концепції Т. Тайлера, Б. Бренфорда) поліцейські послуги – це інтегрована система дій та взаємодій, спрямованих на забезпечення громадського порядку і безпеки через підхід, що базується на легітимності та довірі суспільства [78-80]. Так, у контексті концепції легітимності (Т. Тайлер) слід визначити, що поліцейські послуги формуються на основі сприйняття їх легітимності серед громадян, що означає сприйняття дій поліції як правомірних та обґрунтованих, що підвищує готовність громадськості дотримуватись законів та співпрацювати з поліцією, коли дії правоохоронців базуються на прозорості, чесності та справедливості [78-79]. За концепцією довіри та співпраці (Б. Бренфорд) поліцейські послуги передбачають важливість побудови і підтримки довіри між поліцією та громадою, що сприяє ефективнішій співпраці з громадянським суспільством. Ефективні поліцейські послуги включають заходи, що підтримують відкритий діалог і залучення громади до спільного вирішення проблем безпеки [80].

Поєднання цих підходів підкреслює важливість не лише оперативного реагування на правопорушення, а й встановлення довгострокових партнерств з громадськими групами, спрямованих на укріплення соціальної згуртованості та профілактики злочинності. Такий підхід сприяє не лише підтриманню

правопорядку, але й побудові безпечнішого та більш згуртованого суспільства.

Розробка теоретичної моделі формування, функціонування та реалізації поліцейських послуг може базуватися на кількох ключових компонентах. Можлива структура моделі включає наступні блоки:

1. Формування поліцейських послуг

1.1. визначення специфічних потреб громади щодо безпеки через опитування, громадські обговорення та аналіз статистичних даних про злочинність.

1.2. Визначення пріоритетів на основі зібраної інформації, зокрема таких завдань, як боротьба з певними видами злочинів, профілактика правопорушень, взаємодія з громадськістю тощо.

1.3. Оцінка необхідних ресурсів (людських, матеріальних, фінансових) для ефективної реалізації поліцейських послуг.

2. Функціонування механізму надання поліцейських послуг

2.1. Розробка ефективної організаційної структури, яка забезпечує чітке розмежування функцій та відповідальності серед працівників поліції.

2.2. Впровадження сучасних технологій для підвищення оперативності та ефективності поліцейських дій, таких як системи відеоспостереження, бази даних, аналітичні платформи тощо.

2.3. Постійне підвищення кваліфікації поліцейських через тренінги, семінари, участь у міжнародних програмах обміну досвідом.

3. Реалізація поліцейських послуг

3.1. Проведення заходів з профілактики правопорушень, робота з молоддю, освітні програми з підвищення правової свідомості населення.

3.2. Реакція на правопорушення, патрулювання вулиць, проведення спеціальних операцій, співпраця з іншими правоохоронними органами.

3.3. Активна комунікація з населенням, організація громадських слухань, залучення жителів до програми «сусідської варти» та інших форм співпраці.

4. Оцінка ефективності поліцейських послуг

4.1. Регулярний моніторинг показників злочинності, аналітика виконаних завдань та досягнутих результатів.

4.2. Організація механізмів зворотного зв'язку з громадою для оцінки задоволеності якістю наданих послуг.

4.3. На основі отриманих даних здійснюється коригування стратегій та підходів, спрямованих на підвищення ефективності діяльності поліції.

Також ми пропонуємо зосереджувати дослідницьку увагу на раціоналізації законодавчого регулювання надання поліцейських послуг. Раціоналізація передбачає уточнення та систематизацію законодавчих норм, що регулюють надання поліцейських послуг, допомагає чітко визначити повноваження і обов'язки поліцейських, зменшивши ймовірність непорозумінь та зловживань. Адже прозорість та зрозумілість законодавства сприятимуть зміцненню довіри до правоохоронних органів з боку громадян. Раціоналізація законодавства дозволить забезпечити збалансованість між правами громадян та обов'язками поліції, оскільки включає впровадження чітких механізмів захисту прав громадян у відносинах з поліцією, а також належну відповідальність поліцейських за їхні дії або бездіяльність

Висновки до розділу 1

1. Визначення об'єктів, до яких застосовується термін «безпека», ґрунтується на здатності системи чи індивіда виявляти фактори ризику, що можуть становити загрозу як у найближчий час, так і в довготривалій перспективі. Такими елементами безпеки наділені не лише окремі живі організми, але й людські колективи та соціальні системи. В цьому контексті, публічна безпека може бути розглянута як стан, у якому життєві потреби громадян і соціальних структур задовольняються в умовах мінімального ризику, що потенційно загрожує їхньому існуванню та сталому розвитку. Таким чином, публічна безпека не лише забезпечує фізичне виживання, але й

сприяє соціально-економічному та культурному розвитку суспільства, формуючи основу для його еволюції в умовах стабільності. Це означає, що реалізація ефективної стратегії публічної безпеки вимагає комплексного підходу, який враховує потенційні загрози на різних рівнях – від індивідуального до соціального – і передбачає координацію дій державних інституцій, громадськості та інших зацікавлених сторін.

2. У роботі запропоновано безпекової платформи «Модель 4К», що забезпечує комплексний підхід до розвитку професійних навичок та компетенцій персоналу, що сприяє їх всебічному розвитку, дозволяє ефективно реагувати на сучасні виклики, включаючи нові види злочинів і загроз, шляхом впровадження інноваційних методів роботи та сучасних технологій. Це підвищує якість виконання службових обов'язків, оптимізує використання ресурсів і вдосконалює координацію дій, що в сукупності підвищує ефективність системи. Методологічними складниками моделі 4К визначено координацію, як чіткий і злагоджений механізм співробітництва між органами публічної влади, що відповідають за безпеку (громадську, техногенну, пожежну, державну, тощо); комунікацію; компетентність контроль. Результатом моделі 4К є забезпечення систем підзвітності та нагляду для всіх процесів і учасників, які впливають на публічну безпеку, що може включати внутрішні механізми контролю, зворотний зв'язок від громадян та проведення регулярних аудитів і перевірок.

Модель 4К також сприяє зміцненню довіри суспільства, оскільки забезпечує прозорість і підзвітність правоохоронних органів, покращуючи комунікацію з громадськістю і розуміння її потреб. Вона створює основу для безперервного навчання, стимулює самовдосконалення та кар'єрний ріст персоналу. Окрім цього, модель 4К формує позитивну організаційну культуру, засновану на етичних принципах та професіоналізмі, заохочуючи інновації та творчий підхід у вирішенні проблем. Це допомагає створити середовище, що підтримує системний підхід до складних ситуацій, забезпечуючи комплексний погляд на їх вирішення

3. Запропоновано структуру моделі безпекової платформи (на основі принципів Закону України «Про Національну безпеку») – «Інтегрована безпекова платформа» («Integrated Security Platform»). Впровадження інтегрованої безпекової платформи дозволяє значно оптимізувати координацію між різними державними органами в сфері безпеки, сприяє підвищенню оперативності у прийнятті рішень завдяки швидкому обміну інформацією. Платформа забезпечує єдиний підхід до моніторингу внутрішніх та зовнішніх загроз, що допомагає вчасно виявляти небезпеки, при цьому використання сучасних технологій, таких як штучний інтелект, підвищує ефективність аналізу великих масивів даних. Це рішення дозволяє інтегрувати зусилля різних суб'єктів, включаючи громадянське суспільство, для комплексного вирішення проблем безпеки. Посилення міжнародної співпраці через спільні стандарти безпеки покращує захист від глобальних загроз. Платформа сприяє підвищенню прозорості та підзвітності органів влади, що збільшує довіру громадян. Адаптивність платформи допомагає швидко реагувати на нові типи загроз, такі як кіберзагрози. Реалізація цієї моделі проекту може стати основою для довготривалого стратегічного планування у сфері національної безпеки.

4. Визначено з позицій адміністративно-правового підходу поняття поліцейської послуги як спеціалізованої публічної послуги, націленої на забезпечення громадської безпеки та правопорядку, які включають превенцію, оперативне реагування на правопорушення, захист прав і свобод громадян, а також співпрацю з громадськістю для підтримання миру та безпеки. Ці послуги характеризуються високою респонсивністю через здатність оперативно реагувати на надзвичайні ситуації, відповідальністю у контексті дотримання правових норм та етичних стандартів, а також резильєнтністю, що проявляється у їхньому стійкому функціонуванні у кризових умовах та здатності адаптуватися до змінних суспільних потреб і викликів. Також є можливість визначити поліцейські послуги як комплекс професійних дій та

заходів, що здійснюються уповноваженими органами правопорядку з метою забезпечення безпеки громадян, охорони громадського порядку та протидії злочинності

Основні результати дослідження, що надані у цьому розділі, були опубліковані у фахових наукових виданнях галузі знань «Публічне управління та адміністрування» і включені до основного списку літератури [81;82].

РОЗДІЛ 2

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СФЕРІ ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ЯК ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ МОДЕЛІ ПОЛІЦЕСЬКИХ ПОСЛУГ

2.1. Формування системи правоохоронної діяльності у сфері публічної безпеки

Формування ефективної системи правоохоронної діяльності є багатоаспектним процесом, що охоплює різні напрями публічного управління. Кожен з цих напрямів відіграє важливу роль у забезпеченні безпеки та правопорядку в суспільстві. У процесі глибокого аналізу поняття «публічна безпека» важливо розглянути низку аспектів і взаємозв'язків між різними складовими даного поняття. Відповідно до сучасного законодавства, безпека охоплює декілька ключових напрямів, які, через свої об'єкти, опосередковано формують широке поняття публічної безпеки в державі. Варто у сфері публічної безпеки виокремити три виміри.

Особиста безпека передбачає гарантування фізичної та психологічної недоторканності людини, базується на захисті конституційних прав і свобод, особистої гідності та правових інтересів кожного громадянина. Особиста безпека гарантує підтримку здорового соціального середовища і створення умов для самореалізації; захист від злочинності, насильства та інших загроз, забезпечення мінімального рівня економічних умов для життя, працевлаштування і соціального захисту.

Суспільна безпека охоплює безпеку суспільного середовища, що відзначається відсутністю хаосу та насильства на основі збереження суспільного ладу (що є критично важливим для стабільності нації). Так само суспільна безпека сфокусована на підтримці системи суспільної свідомості та традицій, що забезпечують стійкість до зовнішніх і внутрішніх загроз, таких як культурна агресія чи знищення культурних цінностей. І врешті решт –

зберігається історично конкретна структура суспільства, яка сприяє формуванню національної ідентичності та відчуття спільності.

Державна безпека сфокусована на територіальній цілісності, забезпеченні недоторканності державних кордонів та підтримці суверенітету країни, включає захист від внутрішніх та зовнішніх загроз політичній системі, в тому числі спроб здійснення державних переворотів або маніпуляції політичними процесами, охоплює захист суспільного укладу, який визначає, як громадяни взаємодіють один з одним і з самою державою.

Включення всіх трьох складових (особистісної, суспільної та державної безпеки) в єдину стратегію забезпечення публічної безпеки дозволяє ефективно реагувати на загрози різного масштабу і природи, взаємодія між особистістю, соціальними групами, громадськими організаціями і державними установами забезпечує суспільну і державну стійкість до загроз (синергія понять). При цьому створення інклюзивного суспільства, де кожен його член відчуває себе частиною безпечного і справедливого середовища та інтеграція різних секторів безпеки і створення міждисциплінарних механізмів для ефективного управління ризиками та загрозами формує принципово новий тип суспільного розуміння питань безпеки. Також варто вказати на забезпечення довгострокової безпеки з врахуванням сталого розвитку, що включає екологічну та економічну компоненти, технологічні рішення та інновації дозволяють забезпечити стабільне функціонування та розвиток країни в умовах постійно змінюваних загроз і викликів.

Саме тому методологічні засади реалізації правоохоронної діяльності в сфері публічної безпеки є критично важливими для створення ефективної моделі поліцейських послуг. Це завдання вимагає комплексного підходу, що враховує різноманітні аспекти, від правових і соціальних до організаційних та технологічних.

Варто розглянути ключові методологічні засади, які можуть бути використані для формування такої моделі. Перш за все варто акцентувати увагу на такому підході, як орієнтація на соціальну спільноту (конкретно –

громаду). Мова йде про такі напрями: 1) взаємодія з населенням, адже підрозділи поліції повинні діяти не тільки як правоохоронний орган, але й як партнер громади. Це означає активну співпрацю з громадянами, залучення їх до процесів прийняття рішень і вирішення проблем безпеки. 2) побудова довіри на основі взаєморозуміння між поліцією і громадськістю, що є фундаментально важливим, передбачає прозорість у діях, відкритість до критики та активну комунікацію з населенням.

Другий напрям – профілактичний підхід, у межах якого важливими завданнями виступають запобігання злочинності, що включає програми профілактики правопорушень, особливо серед молоді та у вразливих груп населення та використання методів оцінки ризиків та аналізу даних для виявлення потенційних загроз і своєчасного реагування на них.

Третій напрям передбачає інтеграцію технологій, таких як системи відеоспостереження, аналіз даних і геолокаційні сервіси, для підвищення ефективності поліцейських операцій, й відповідно забезпечення захисту інформаційних систем від кібератак та інших сучасних загроз, що є особливо важливим в умовах цифровізації.

Четвертий напрям – навчання і підвищення кваліфікації, постійна підготовка поліцейських кадрів, що включає розвиток навичок комунікації, роботи з громадою, технологічної компетентності, формування високих етичних стандартів поведінки в рамках правоохоронної діяльності, що сприяє підвищенню довіри до поліції.

П'ятий напрям – це регулярна звітність і відкритість дій поліції є ключовими суб'єктами суспільства для забезпечення довіри та легітимності з боку громадян, наявність незалежних механізмів контролю і оцінки діяльності поліцейських служб для запобігання зловживанням.

Шостий напрям – це міжвідомча взаємодія, оскільки ефективна модель поліцейських послуг вимагає координації з іншими державними органами, такими як служби соціальної допомоги, освіти, охорони здоров'я. І як наслідок – сприяє забезпеченню рівного доступу до поліцейських послуг для всіх верств

населення, незалежно від соціального статусу або етнічної належності, врахування специфічних потреб різних соціальних груп, в тому числі національних меншин, людей з інвалідністю та інших вразливих категорій.

Таким чином, методологічні засади реалізації правоохоронної діяльності в сфері публічної безпеки базуються на комплексному підході, що передбачає співпрацю з громадою, профілактику злочинності, інтеграцію сучасних технологій, підготовку кваліфікованих кадрів, забезпечення прозорості та співпрацю з іншими організаціями. Це дозволяє створити ефективну модель поліцейських послуг, орієнтовану на забезпечення безпеки та добробуту громадян.

Безумовно, наразі існує величезний досвід вирішення проблем забезпечення безпеки у дослідженнях вітчизняних вчених. Досить змістовно досліджена проблема нормативно-правової бази національної безпеки, зокрема, у роботах А. Акімова [83], О. Житника [84], В. Лісовського [85] та ін. Питання концепції національної безпеки розглядали: Г. Ситник [86], О. Власюк [87], Х. Маркович [88], О. Мотайло [89], О. Соснін [90] та ін. Недостатньо вивчені загрози національній безпеці, запропоновані науковцями ідеї не класифіковані, іноді розмиті. Цікаві дослідження питань протидії внутрішньополітичним загрозам національній безпеці В. Горбуліна [91], А. Рубана [92], В. Сокурєнка [93], О. Резнікової [94;95], інших дослідників. Небагато досліджень присвячено національній безпеці в умовах збройної агресії., варто виділити змістовні роботи науковців А. Бейкуна [96], М. Шевченка [97], Л. Стрельбицької [98] та ін.

Стаття 1 Закону України «Про національну безпеку України» визначає національну безпеку як «захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів України від реальних та потенційних загроз» [99]. Навіть раціональна екстраполяція на поняття публічної безпеки на вирішує проблему методологічної невизначеності. На відміну від попереднього Закону «Про основи національної безпеки» від 2003 року [100], тут не сказано навіть

про цінність людської безпеки. Усе, що стосується людини та її безпеки, сховано під всеохоплюючим поняттям «національних інтересів», яке визначається як: «життєво важливі інтереси людини, суспільства і держави, реалізація яких забезпечує державний суверенітет України, її прогресивний демократичний розвиток, а також безпечні умови життєдіяльності і добробут її громадян» [101;102]. Виходячи з цього, можна стверджувати, що у пріоритетах країни саме «інтереси» людини, суспільства і держави. Наш підхід безпекової платформи враховує такі дихотомічні конструкції, проте нормативний підхід у сфері правоохоронної діяльності має свої концептуальні виклики. Відповідно до пропозицій Фонду національної міжнародної безпеки при ЮНЕСКО національна безпека визначається як «система державних і суспільних гарантій стабільного розвитку нації, захисту її базових цінностей та інтересів, джерел духовного і матеріального добробуту від зовнішніх та внутрішніх загроз» [103, с. 25]. На думку колишнього міністра оборони США Г. Брауна, національна безпека – здатність зберігати територію, підтримувати економічні відносини з іншими країнами світу, на різних рівнях захищати від зовнішнього негативного впливу свої інститути та систему управління, контролювати свої кордони [104].

Якщо говорити про національну безпеку України, то в широкому розумінні це спосіб самозбереження українського народу в межах власної незалежної держави. О. Власюк визначає національну безпеку України як «систему державно-правових і суспільних гарантій стабільності життєдіяльності та розвитку українського народу загалом та кожного громадянина зокрема, захист їхніх базових цінностей і законних інтересів, джерел духовного та матеріального розвитку від можливих реальних і потенційних, внутрішніх та зовнішніх загроз» [103, с. 25].

Аналізуючи визначення національної безпеки України, представлене О. Власюком, з позицій публічної безпеки, можна виділити кілька ключових аспектів, які відображають важливість публічної безпеки. Публічна безпека є частиною загальної безпеки, яка забезпечує захист громадського порядку,

правопорядку та суспільного спокою. Державно-правові гарантії відіграють важливу роль у забезпеченні цього захисту, встановлюючи правові рамки для дій правоохоронних органів і визначаючи їхні повноваження. Публічна безпека безпосередньо впливає на стабільність суспільства. Це включає захист від злочинності, тероризму, масових заворушень та інших загроз, що можуть порушити нормальну життєдіяльність громад. Адже забезпечення публічної безпеки створює умови для стабільного розвитку суспільства і держави.

Важливою складовою публічної безпеки є захист прав і свобод громадян. Це включає механізми захисту від дискримінації, забезпечення правосуддя і дотримання законності, що є частиною базових цінностей, які визначають правову культуру і суспільний устрій. Публічна безпека сприяє духовному і матеріальному розвитку суспільства, забезпечуючи умови для вільного розвитку культурних, релігійних і соціальних практик. Відкритість суспільства, захищеність його інституцій дозволяють зберігати і розвивати національну ідентичність.

Публічна безпека включає протидію як внутрішнім, так і зовнішнім загрозам. Зовнішні загрози можуть мати форму прямої агресії, терористичних актів або дезінформаційних кампаній, які ставлять під загрозу публічний порядок. Внутрішні загрози можуть включати зростання злочинності або соціальні конфлікти, які вимагають своєчасного реагування з боку правоохоронних органів.

Важливою складовою поняття публічної безпеки є поняття «інтереси (національні інтереси)». В Законі України «Про національну безпеку України» представлено тільки поняття національних інтересів, але науковці розрізняють «національні інтереси» та «національні цінності». На думку О. Власюка, національні цінності – це «матеріальні і духовні об'єкти, ставлення до яких набуло визначального значення для самоусвідомлення та існування народу України. Це основа мотивації його діяльності і саморозвитку [103, с. 25]. Національні інтереси, в свою чергу, – це «усвідомлювані елітою суспільства потреби українського народу у збереженні та розвитку національних

цінностей» [103, с. 75]. Залежно від характеру та сфери прояву національні інтереси науковець поділяє на стратегічні й тактичні, політичні та економічні, соціальні й екологічні тощо. Метою захисту національних інтересів є усунення або мінімізація втрат, таких, як територіальні, демографічні, економічні, екологічних та інші. Основою національного інтересу є потреби в розвитку та безпеці індивіда, суспільства та держави, вони зорієнтовані на забезпечення виживання та прогресивного розвитку [103, с. 75].

Аналіз особливостей правоохоронної діяльності з позицій поняття «національні інтереси» вимагає комплексного розгляду взаємозв'язку між забезпеченням безпеки держави та діяльністю правоохоронних органів. Національні інтереси, як сукупність життєво важливих матеріальних, інтелектуальних і духовних цінностей українського народу, визначають фундаментальні цілі та завдання внутрішньої і зовнішньої політики держави, в тому числі і в сфері правоохоронної діяльності. Перш за все, правоохоронна діяльність є ключовим інструментом забезпечення внутрішньої безпеки держави, що є невід'ємною складовою національних інтересів. Ефективна боротьба зі злочинністю, захист конституційного ладу, прав і свобод громадян безпосередньо впливають на стабільність суспільства та здатність держави протистояти внутрішнім загрозам. У цьому контексті особливого значення набуває профілактика злочинності та корупції, які підривають основи державності та загрожують національним інтересам.

Важливою особливістю правоохоронної діяльності в контексті національних інтересів є її роль у забезпеченні економічної безпеки держави. Боротьба з економічними злочинами, протидія відмиванню коштів, захист державної власності та інтелектуальних прав є критично важливими для збереження економічного потенціалу країни та створення сприятливих умов для розвитку бізнесу, що відповідає довгостроковим національним інтересам.

Не менш важливим аспектом є роль правоохоронних органів у протидії зовнішнім загрозам національній безпеці. Це включає боротьбу з тероризмом, запобігання та протидію діяльності іноземних розвідувальних служб, захист

державного кордону та протидію нелегальній міграції. У цьому контексті правоохоронна діяльність тісно пов'язана з забезпеченням національного суверенітету та територіальної цілісності держави, що є фундаментальними національними інтересами.

Особливу увагу слід приділити ролі правоохоронних органів у забезпеченні інформаційної безпеки держави. В умовах сучасних гібридних загроз та інформаційних війн, захист національного інформаційного простору, протидія дезінформації та кіберзлочинності стають критично важливими для захисту національних інтересів. Правоохоронні органи відіграють ключову роль у виявленні та нейтралізації таких загроз, що вимагає постійного вдосконалення їх технічних можливостей та професійних навичок.

Важливою особливістю правоохоронної діяльності в контексті національних інтересів є необхідність балансу між забезпеченням безпеки та захистом прав і свобод громадян. Дотримання принципів верховенства права, забезпечення справедливого правосуддя та захист прав людини є невід'ємними складовими національних інтересів демократичної держави. Тому діяльність правоохоронних органів повинна здійснюватися з урахуванням цих принципів, що вимагає високого рівня професіоналізму та етичної підготовки співробітників правоохоронних структур.

Ще одним важливим аспектом є міжнародне співробітництво в правоохоронній сфері. Глобалізація злочинності вимагає від правоохоронних органів активної участі в міжнародних операціях, обміну інформацією та досвідом з іноземними колегами. Така діяльність не лише сприяє ефективній боротьбі з транснаціональною злочинністю, але й зміцнює міжнародний авторитет держави, що відповідає її національним інтересам.

Особливу роль відіграє правоохоронна діяльність у забезпеченні соціальної стабільності та громадського порядку, що є важливими складовими національних інтересів. Ефективна робота поліції, попередження масових заворушень, вирішення соціальних конфліктів правовими методами сприяють

збереженню соціального миру та стабільності, що є необхідною умовою для розвитку держави та суспільства.

Нарешті, важливою особливістю правоохоронної діяльності в контексті національних інтересів є її роль у формуванні позитивного іміджу держави як всередині країни, так і на міжнародній арені. Довіра громадян до правоохоронних органів, їх ефективність та професіоналізм сприяють зміцненню легітимності державної влади та підвищенню рівня національної єдності. Таким чином, правоохоронна діяльність є ключовим елементом у системі забезпечення національних інтересів держави. Вона охоплює широкий спектр завдань від забезпечення внутрішньої безпеки до участі в міжнародному співробітництві, від захисту економічних інтересів до забезпечення інформаційної безпеки. Ефективність правоохоронної діяльності безпосередньо впливає на здатність держави захищати свої національні інтереси, забезпечувати стабільний розвиток та протистояти внутрішнім і зовнішнім загрозам.

Л. Сиволап, підсумовуючи різні дослідження, визначає такі основні показники національної безпеки:

- національну незалежність і суверенітет, територіальну цілісність держави;
- розвиненість громадянського суспільства, рівень демократизму, сформованість та дієвість законодавчої бази правової держави, захищеність особи;
- економічні можливості держави, захищеність особи;
- наявність загальної стратегії національного розвитку, загальновизнаної мети;
- національну згоду і єдність, внутрішньополітичну стабільність;
- готовність та здатність політичних сил реалізовувати загальновизначені цілі [105, с. 58-59]

Ми вважаємо, що з позицій розуміння взаємодії понять «публічна безпека – національна безпека» використання терміну «публічна безпека» є більш коректним. Особливо це стосується контексту «зовнішня безпека», визначеного науковцями як міра захищеності національних інтересів від загроз, але джерелами їх є процеси, явища, події, дії або бездіяльність юридичних та фізичних осіб, які перебувають поза межами території держави і не підпадають під її юрисдикцію [106;107-108]. У категорії «державне управління національною безпекою», яке запропоновано розуміти як забезпечення такого якісного і кількісного стану суспільства і держави, що являє собою сукупність внутрішніх та зовнішніх чинників, характеризується закріпленою на законодавчому рівні узгодженістю її інтересів з громадськими інтересами, захищеністю від існуючих або очікуваних загроз внутрішнього і зовнішнього походження, можливістю сталого розвитку, дотриманням конституційного ладу, прав і свобод громадян, та яке в результаті уможливорює взаємодію внутрішньої і зовнішньої політики держави стосовно протидії загрозам національних інтересів – теж є власні обмежувальні категорії.

Правоохоронна діяльність у контексті зовнішньої безпеки є важливою складовою забезпечення національних інтересів держави на міжнародному рівні. Зовнішня безпека передбачає захищеність національних інтересів і цінностей від загроз, які виникають за межами державної території. Це включає в себе комплекс заходів, спрямованих на нейтралізацію можливих загроз з-за кордону, де джерелами таких загроз є процеси та дії, які не підпадають під юрисдикцію держави, що робить співпрацю з міжнародними структурами безпеки невід'ємною частиною цього процесу. У такому форматі доповнюється предметне поле публічної безпеки, розширюється дослідницький алгоритм на сфери, які раніше не були включені у поняття «публічне управління у сфері правоохоронної діяльності».

Правоохоронні органи грають ключову роль у забезпеченні зовнішньої безпеки шляхом виконання таких завдань: по-перше, правоохоронні структури активно взаємодіють з іноземними колегами, міжнародними організаціями та

партнерськими структурами безпеки, що дозволяє обмінюватись інформацією про транснаціональні злочини, терористичні загрози та інші зовнішні виклики. По-друге, зовнішні загрози часто включають нелегальну торгівлю зброєю, наркотиками та людьми, кіберзлочинність та фінансові шахрайства, отже, правоохоронна діяльність має бути спрямована на виявлення і протидію цим загрозам, що вимагає координованих зусиль на міжнародному рівні. По-третє, у сучасних умовах кіберзагрози є одними з найактуальніших зовнішніх викликів, а правоохоронні структури розробляють та реалізують стратегії захисту національного кіберпростору, співпрацюють з міжнародними партнерами для протидії кіберзлочинам. До того ж правоохоронні органи займаються виявленням та нейтралізацією діяльності іноземних розвідок і терористичних осередків, що діють у межах держави, але мають зовнішнє походження. По-четверте, захист національних кордонів, протидія нелегальній міграції та контрабанді є частиною завдань правоохоронних органів, що стосується зовнішньої безпеки. Це вимагає тісної співпраці з прикордонними службами інших держав та міжнародними організаціями.

Оскільки держава не завжди може самотійно впоратися з зовнішніми загрозами, ефективність правоохоронної діяльності значною мірою залежить від стану системи міжнародних відносин та місця держави в цих відносинах. Це включає участь у міжнародних договорах, альянсах та об'єднаннях, які сприяють зміцненню колективної безпеки. Побудова стабільної системи міжнародних відносин і підтримка необхідного оборонного потенціалу є двома шляхами, якими держава може захищатись від зовнішніх загроз. Таким чином, правоохоронна діяльність у контексті зовнішньої безпеки передбачає комплексну взаємодію національних силових структур з міжнародними партнерами для забезпечення захисту національних інтересів та нейтралізації загроз, що виникають за межами держави. Це забезпечує як безпосередній захист громадян та суверенітету, так і сприяє зміцненню міжнародного авторитету та стабільності держави.

О. Власюк у системі національної безпеки виокремлює такі структурні аспекти [105, с. 28]:

1. Державно-політичний – полягає у забезпеченні територіальної цілісності України, недоторканності її кордонів, внутрішніх і міжнародних інтересів Української держави та її впливу на світовій арені, захисту державно-політичного ладу від спроб ліквідувати чи змінити його неконституційним шляхом, а також прав та свобод громадян, виживання у випадках катастроф, стихійних лих і мінімізації їх наслідків.

2. Соціально-економічний – забезпечує стійкість соціально-економічної системи держави, вдосконалення структури народного господарства, захищеність його від зовнішніх та внутрішніх загроз, подолання кризових явищ в економіці і соціальній сфері.

3. Національно-культурний – забезпечує погодження інтересів громадян України всіх національностей, запобігання конфліктам і ворожнечі на національному ґрунті, реалізацію демографічної і міграційної політики як засобу гармонізації національних та соціальних відносин, збагачення духовної та матеріальної культури народу, підвищення рівня освіти.

4. Екологічний – створює механізми для запобігання деградації та оздоровлення навколишнього середовища, піклування про здоров'я народу, формування соціально-правових та економічних умов, що виключали б можливості заподіяння шкоди навколишньому середовищу з боку інших країн світу, їхніх державних структур, підприємців та окремих громадян.

5. Інформаційний – зумовлений тим, що сучасний світ рухається до глобального інформаційного суспільства та державі необхідно до цього адаптуватися.

О. Власюк вважає, що гарантії національної безпеки в державно-політичному аспекті мають забезпечуватися і реалізовуватися у трьох площинах [105, с. 29]:

1. Особистісна, де відбувається повсякденна суспільна і виробнича діяльність окремого громадянина, а також діяльність формальних і

неформальних угруповань. Якість особистісного рівня національної безпеки – визначальна ознака її державно-політичного складника.

2. Нормативно-правова – Конституція України, сукупність законів і підзаконних актів, якими передбачається захист особи, держави, суспільства, державних і суспільних інститутів та регулюється діяльність суб'єктів національної безпеки.

3. Інституціональна, організаційна – представлена органами та установами, які формує суспільство на державному і громадському рівнях для організації, керівництва та здійснення діяльності із забезпечення національної безпеки.

Формування сучасної парадигми правоохоронної діяльності у контексті проблем публічної безпеки варто доповнити періодизацією формування системи правоохоронної діяльності. Найбільш вдалою. На наш погляд є підхід Ю. Хоміча, який визначає такі етапи [109-110]

1 етап – радянський – 1990– 1991 рр. – передбачає формування системи ПУД ПО у завершеному вигляді на основі Конституції УРСР, Декларації про державний суверенітет 1990 р. «Народ здійснює державну владу через Ради народних депутатів, які становлять політичну основу України», що відповідає сучасній європейській моделі правоохоронної діяльності на основі «моделі співучасті» за умов територіальної організації органів правоохорони за принципами централізації. При цьому прийнятий у 1990 р. Закон України «Про міліцію» запроваджував поняття місцевої міліції.

2 етап – пострадянський – 1991-1996 рр. – прийняття нових законодавчих актів, внесення змін до існуючих законів, що регулювали ПУД ПО в межах незалежної України, створення нових правоохоронних органів на основі Указів Президента України та законів України, прийняття «функціональних законів» щодо ПУД – «Про боротьбу з корупцією».

3 етап – 1996-2004 рр. – конституційний – формування національної моделі ПУД ПО на основі конституційних принципів, формування гуманізаційного концепту правоохорони.

4 етап 2005-2014 рр. – трансформаційний – інституціоналізація європейської моделі правоохоронної діяльності, галузеві реформи у правоохоронній сфері, формалізація правоохоронної концепції держави в умовах Революції Гідності.

5 етап 2014 – дотепер, – інституціональний – формування сучасної моделі ПУД ПО, побудова багаторівневої і складнофункціональної моделі правоохорони [109].

Ми вважаємо таку періодизацію досить вдалою, проте не позбавленою суттєвих недоліків.

По-перше, «радянський період» (1990–1991 рр.) визначення цього періоду як «радянського» відповідає правовому стану і політичній ситуації в Україні до проголошення незалежності. Справді важливо зазначити, що тоді існувала централізована система управління, яка мала характеристики, подібні до західної концепції «моделі співучасті». Проте період досить короткий для формування завершеної системи правоохоронної діяльності. Цей час часто розглядається більше як етап розпаду радянської системи, ніж формування нової, з огляду на швидкі політичні зміни. За наведеною логікою Ю. Хоміча, варто було згадати й особливу назву центрального органу виконавчої влади – міністерство охорони громадського порядку УРСР (1953-1968 рр.). Втім, прийняття Закону УРСР «Про міліцію» (в подальшій редакції Закону України «Про міліцію») виступило трансформуючим чинником в системі публічної безпеки. Даний закон не містив поняття послуг у функціональному значенні («послуги» згадувалися у комунальному та ресурсному забезпеченні) [110].

По-друге, пострадянський період (1991-1996 рр.) – у цей час Україна дійсно почала створювати власні державні механізми, включаючи правоохоронні органи. Прийняття нових законів відображає перехід від радянської системи до незалежної національної правової системи. Але напруженість періоду, пов'язана з економічними та соціальними викликами, може бути недооцінена. Сам собі процес формування нових правоохоронних

органів не завжди відбувався синхронно з наявними соціально-політичними умовами.

По-третє, конституційний етап (1996-2004 рр.) – прийняття Конституції в 1996 році було важливим фактором формування механізму правоохоронної діяльності, з чітким орієнтиром на конституційні принципи. Але загальний контекст запозичення європейських стандартів був не завжди послідовним, враховуючи політичну нестабільність та відсутність сталої традиції правової держави, тим більше не йшлося про сервісну модель.

По-четверте, інституціональний етап (2014 – 2022) – Революція Гідності стала катализатором для значних реформ. Цей етап відзначається спробами створення більш комплексної моделі правоохоронної діяльності. Але, незважаючи на зусилля, реформи часто стикаються з труднощами в реалізації через політичні, економічні та соціальні фактори. Переважно, в частині імплементації стандартів, що відповідають європейським нормам.

Як і будь-яка умовна періодизація, виділення таких етапів закономірно відображає етапи розвитку правоохоронної системи України на тлі історичних та політичних трансформацій. Проте, існує ризик відсутності деталізації особливостей кожного періоду, а також недооцінка впливу нестабільного політичного середовища та соціальних викликів. Зміна суспільно-політичних умов (включаючи війни, зміни влади) нерідко мала більш вагомий вплив на правоохоронну систему, ніж нормативно-правові зміни

Сучасний етап трансформації правоохоронної системи з 2022 року відбувається в умовах збройної агресії РФ проти України і характеризується концептуалізацією поняття «поліцейські послуги». Термін «міліцейські послуги» не був закріплений в окремому нормативно-правовому акті, але його вживали в контексті діяльності міліції, яка регулювалася Законом України «Про міліцію» від 20 грудня 1990 року. У цьому законі описувалися функції, повноваження та організація міліції, але сам термін не був формально визначений. Після реформування правоохоронної системи в Україні та переходу на термінологію «поліцейські послуги», цей термін закріплений у

Законі України «Про Національну поліцію», який набрав чинності 7 липня 2015 року.

На нашу думку, з 2022 року сутність нормативного визначення поліцейських послуг суттєво змінилась. що частково обумовлено актуалізацією нових викликів та загроз, які постали перед суспільством. По-перше, світова пандемія COVID-19 та зростаюча загроза глобальної нестабільності вимагали від поліції більш гнучкого підходу до забезпечення безпеки, нових методів роботи та тіснішої співпраці з громадськими структурами. Ці обставини сприяли розвитку концепції «community policing», коли поліція стала більш залученою до співпраці з місцевими громадами, активно інтегруючи їх у процес вироблення рішень, що стосуються громадської безпеки (якщо таку концепція є можливість застосовувати в Україні).

По-друге, розвиток цифрових технологій і зростання кількості кіберзлочинів привели до необхідності перегляду традиційних методів роботи поліції. Це включає вдосконалення навичок поліцейських у сфері інформаційних технологій, упровадження системи моніторингу кіберзагроз та захисту інформаційних систем від хакерських атак. Необхідність протидії кіберзлочинам збільшила пріоритетність удосконалення законодавчої бази, яка регулює діяльність правоохоронних органів в умовах цифрової реальності.

По-третє, зміни в суспільстві, зокрема поступове легалізація певних раніше заборонених форм поведінки (таких як легалізація медичного канабісу у низці країн), вимагають від поліції адаптації своїх підходів до правопорушень. Це відображає більш гуманістичний підхід у взаємодії з громадянами, де фокус зміщується з репресивних заходів на превентивні та реабілітаційні ініціативи.

Крім того, загострення геополітичних конфліктів і необхідність забезпечення безпеки в умовах воєнних дій (як, наприклад, у Україні після початку повномасштабної агресії з боку РФ) привели до необхідності перепрофілювання частини поліцейських сил. Це включає посилення

підготовки до дій в умовах надзвичайних ситуацій, пильну координацію з військовими підрозділами і службами цивільного захисту населення.

З іншого боку, зростання суспільних рухів за рівність і справедливість, включаючи питання гендерної рівності та протидії расовій дискримінації, вимагає від правоохоронних органів більш чітких та підзвітних дій у цих напрямках. Законодавчі зміни, що стосуються захисту прав меншин, стали основою для розширення спектру поліцейських послуг, включаючи підтримку та захист вразливих груп.

Крім зазначеного, підвищення прозорості правоохоронних органів та запровадження механізмів публічної підзвітності стали критичними елементами сучасної поліцейської діяльності. Це передбачає впровадження нових стандартів щодо доступності інформації про поліцейську діяльність та відкритість до громадського контролю.

У підсумку, зміни, що відбулися з 2022 року, значно розширили роль і функції поліцейських послуг, інтегруючи їх у сучасний контекст суспільних і технологічних перетворень. Ці зміни гармонійно поєднуються з міжнародним досвідом та прагненням до уніфікації поліцейської діяльності відповідно до найкращих світових практик. Усе це свідчить про необхідність подальшого формування гнучкої та адаптивної моделі поліцейської служби, орієнтованої на активну взаємодію з суспільством і готовою відповідати на виклики часу.

Військові дії значно впливають на сутність поліцейських послуг, трансформуючи їх у більш мілітаризовану форму. Цей вплив змушує переглядати традиційні функції поліції, що виходять за межі стандартного підтримання правопорядку. У воєнний час поліцейські служби починають включати захист від диверсій, протидію інформаційним загрозам та кіберзлочинності, що наближує їх функції до військових.

Насамперед, зростає необхідність тісної співпраці між поліцейськими і військовими структурами для забезпечення комплексної безпеки. Це включає спільні операції, обмін розвідданими та координацію дій. Поліція повинна бути підготовленою до швидкого реагування на нові типи загроз, характерні

для воєнного часу, такі як терористичні атаки, саботаж та асиметричні види війни. У пріоритетах поліції відбувається зміщення акценту на забезпечення безпеки критичної інфраструктури, контроль стратегічно важливих зон та управління масовими переміщеннями населення. Роль превентивних заходів зростає, що підкреслює важливість розвідувальної діяльності та раннього виявлення загроз для попередження потенційних атак.

На основі цих спостережень варто запропонувати мілітарну концепцію поліцейських послуг, яка враховує специфіку умов військових дій (на основі пропозицій В. Черниша [111], К. Гавриленка [112], В. Баштанника [113]). Перш за все, це створення спеціалізованих підрозділів, які навчені працювати в умовах, наближених до бойових, і мають відповідне озброєння та екіпірування. Інтегрована система безпеки передбачає розробку єдиної системи управління, що об'єднує поліцейські, військові та цивільні структури для ефективного реагування на загрози.

Розширена підготовка поліцейських включає елементи військової тактики, протидії диверсіям та роботи в умовах бойових дій. Важливим є створення гнучкої правової бази, яка дозволяє швидко адаптувати повноваження та методи роботи поліції відповідно до мінливої ситуації. Технологічне переоснащення сприяє впровадженню передових технологій для посилення можливостей спостереження, комунікації та аналізу даних.

Крім того, підвищується увага до психологічної підготовки поліцейських для роботи в стресових умовах, що наближаються до бойових. Взаємодія з громадськістю залишається критично важливою — розробка стратегій для підтримки довіри населення та забезпечення прозорості діяльності в умовах посилених заходів безпеки.

Мілітарна концепція поліцейських послуг передбачає трансформацію поліцейських сил у більш гнучку, технологічно оснащену та підготовлену до дій в екстремальних умовах структури. Це дозволяє ефективно забезпечувати безпеку громадян в умовах військових дій, зберігаючи при цьому баланс між необхідністю посилених заходів безпеки та повагою до прав і свобод

громадян. Ми пропонуємо узагальнений вигляд сучасного спрямування поліцейських послуг на основі аналізу систем публічної безпеки, прав людини та ефективності держави (таб. 2.1).

Таблиця 2.1

Взаємозв'язок функціоналу поліцейських послуг і базових інституціональних вимірів публічного управління

<i>Характеристика</i>	Публічна безпека	Права людини	Ефективність держави
Адаптація до воєнного часу	забезпечення безпеки в умовах війни	можливість забезпечення прав і свобод	підтримка функціонування критичних об'єктів
Превентивні заходи	раннє виявлення загроз	захист суспільства від загроз	попередження кримінальних дій
Взаємодія з військовими структурами	Спільні дії для безпеки	Забезпечення контролю і порядку	Покращення координації
Захист громадської безпеки	Захист від диверсій	Підтримка правопорядку	Підвищення довіри громадян
Протидія кіберзлочинності	Захист від кіберзагроз	Захист приватності даних	Розширення повноважень
Психологічна підтримка населення	Управління стресом в умовах загроз	Психологічна допомога та підтримка	Зниження рівня тривоги в суспільстві
Прозорість та взаємодія з громадськістю	Інформування громадян	Прозорість та залучення до прийняття рішень	Покращення комунікації
Захист критичної інфраструктури	Забезпечення стабільності	Захист ресурсів, важливих для життя громадян	Охорона життєво важливих об'єктів
Посилення прав внутрішньо переміщених осіб	Захист і інтеграція населення	Захист прав переселенців	Забезпечення соціальної підтримки
Протидія мародерству та іншим злочинам	Забезпечення правопорядку	Захист майнових прав	Зменшення рівня злочинності
Перевірка документів та обмеження руху	Контроль у стратегічних зонах	Забезпечення свобод з урахуванням безпеки	Регуляція та контроль
Зміни у навчанні та підготовці поліцейських	Підготовка до нових викликів	Повага до прав і етики	Покращення кваліфікації
Співпраця з міжнародними організаціями	Узгодження міжнародних стандартів	Забезпечення дотримання міжнародних стандартів	Інтеграція до міжнародних стандартів

Продовження таблиці 2.1

<i>Характеристика</i>	Публічна безпека	Права людини	Ефективність держави
Забезпечення безпеки масових заходів	Організація захисту під час заходів	Захист прав осіб, присутніх на масових заходах	Ефективне управління подіями
Протидія економічним злочинам	Запобігання фінансовим загрозам	Забезпечення економічної безпеки громадян	Правоохоронні заходи
Оперативне реагування на надзвичайні ситуації	Швидке реагування на загрози	Захист життя та здоров'я населення	Оперативна евакуація
Протидія інформаційним загрозам	Знешкодження інформаційних атак	Захист особистих даних	Забезпечення інформаційної безпеки
Розширення поняття громадської безпеки	Ідентифікація нових загроз	Підвищення обізнаності у суспільстві	Покращення стратегій управління
Зміна підходів до дорожньої безпеки	Нові методи контролю руху	Забезпечення безпеки всіх учасників руху	Оптимізація трафіку
Гнучкість нормативного визначення	Адаптація до змінюваних умов	Захист прав відповідно до нових викликів	Ефективне регулювання

Джерело: розроблено автором

У воєнний час значення поліцейських послуг зазнає суттєвих змін і розширюється за межі традиційних функцій підтримання правопорядку. Поліція відіграє ключову роль у забезпеченні національної безпеки, взаємодіючи з військовими структурами для захисту критичної інфраструктури та контролю стратегічно важливих зон. Акцент на превентивні заходи, такі як розвідка і раннє виявлення загроз, допомагає запобігати терористичним атакам і саботажу. Працівники поліції також відповідають за управління масовими переміщеннями населення і надають гуманітарну підтримку, створюючи стабільність у неспокійний час. Їхня роль включає не лише силові дії, а й підтримку психологічної стійкості як громадян, так і самих офіцерів. Крім того, поліція адаптується до швидко змінюваних умов, впроваджуючи нові технології та методи роботи. Таким чином, у воєнний час поліцейські сили перетворюються на більш гнучку, інтегровану та здатну до дії структуру, що дозволяє ефективно реагувати на багатогранні

виклики, з якими стикається суспільство і держава. Поліцейські послуги у стають більш комплексними, орієнтованими на забезпечення публічної безпеки, зберігаючи при цьому свою основну функцію захисту громадян та підтримання правопорядку.

2.2. Методологічна концепція Т. Тайлера як основа формування сучасного змісту інституту поліцейських послуг

Формування сучасного змісту поліцейських послуг є відповіддю на зростаючі виклики, з якими стикаються правоохоронні органи у все більш складному і різноманітному суспільстві. Традиційні моделі діяльності поліції, засновані на примусі і покаранні, виявилися недостатніми для ефективного вирішення сучасних проблем, таких як соціальна нерівність, етнічна напруженість і низький рівень довіри до інституцій держави. У цьому контексті виникає потреба в новому підході, який би поєднував ефективність забезпечення правопорядку з дотриманням прав людини і повагою до громадян.

На нашу думку, сучасний зміст поліцейських послуг має орієнтуватися на побудову довіри і партнерських відносин між поліцією та громадою. Це передбачає перехід від авторитарних методів до стратегій, які більшою мірою акцентують на процесуальній справедливості, прозорості та підзвітності. Поліція повинна діяти не лише як охоронець закону, але й як сервісний інститут, зосереджений на потребах громадян і створенні безпечного середовища для всіх членів суспільства.

Важливим аспектом є акцент на превентивні заходи, які допомагають зменшити кількість злочинів завдяки співпраці з громадою та місцевими організаціями. Поширеною практикою стає залучення громадян до процесу ухвалення рішень, що їх стосуються, і створення платформ для відкритого діалогу. Це сприяє формуванню культури взаємної поваги і розуміння, а також активному залученню суспільства в процес підтримки правопорядку.

Інтеграція новітніх технологій також відіграє важливу роль у трансформації поліцейських послуг, надаючи можливості для збору і аналізу даних, які можуть підвищити ефективність реагування на загрози. Водночас важливо забезпечити захист особистих даних громадян і дотримання прав на приватність.

Спираючись на ідеї таких дослідників, як Том Р. Тайлер [114], Б. Брендфорд [115] та інших, визначимо, що сучасні реформи у сфері поліцейських послуг повинні включати навчання працівників поліції навичкам медіації і вирішення конфліктів, які є необхідними для успішної взаємодії з різними групами населення. Це допомагає підвищити професіоналізм і вмотивованість працівників, зміцнюючи легітимність поліцейського інституту в очах суспільства. Адже формування сучасного змісту інституту поліцейських послуг є багатошаровим процесом, що потребує комплексного підходу і врахування соціально-культурних особливостей кожного суспільства. Такий підхід сприятиме зміцненню соціальної стабільності та безпеки, забезпечуючи гідність і права всіх громадян в умовах сучасних викликів.

Перш за все виокремимо декілька сучасних наукових центрів дослідження поліцейських послуг, зокрема, Кембриджську школу кримінології (Cambridge School of Criminology), та її представників Лоренса Шерман (Lawrence Sherman) і Хізер Страттон (Heather Strang). Загалом, представники Кембриджську школу кримінології відіграють значну роль у розвитку сучасних моделей поліцейських послуг. Їхні дослідження зосереджені на впровадженні науково обґрунтованих підходів до поліцейської діяльності, що сприяє підвищенню ефективності та легітимності правоохоронних органів.

Такий підхід характеризується акцентом на доказовій практиці та експериментальних методах дослідження в кримінології та поліцейській діяльності. Зокрема, варто виокремити такі складники, як експериментальна кримінологія: Лоренс Шерман наголошує на важливості проведення

рандомізованих контрольованих випробувань (РКВ) для оцінки ефективності поліцейських послуг та втручань. Цей підхід дозволяє науково обґрунтувати, які практики дійсно працюють у сфері правоохоронної діяльності. Слід вказати на новаторський підхід Л. Шермана в частині розробки основ таргетованої поліцейської діяльності, що показали ефективність зосередження поліцейських ресурсів на конкретних «гарячих точках» злочинності. Цей підхід, відомий як «hot spots policing», став важливою складовою сучасної моделі поліцейських послуг [116-117].

Іншою важливою компонентою досліджень Шермана-Страттон є реституційне правосуддя, яке з точки зору раціоналізації поліцейських послуг, представляє собою підхід, що орієнтується на відновленні відносин між жертвою і правопорушником, а не просто на покаранні останнього. Цей підхід має кілька ключових аспектів, які підсилюють ефективність та результативність поліцейської роботи.

По-перше, фокус на співпрацю та примирення, сприяння активній участі жертв, правопорушників та громади у процесі розв'язання конфлікту. Це дозволяє поліції зосередити ресурси на найбільш важливих аспектах правопорушення, що включає посередницькі програми, які можуть допомогти вирішити проблему на ранніх стадіях, знижуючи навантаження на судову систему.

По-друге, зменшенні рецидивів, адже моделі реституційного правосуддя можуть знизити рівень повторних злочинів, а правопорушники, які проходять через процеси відновлення, часто мають меншу схильність до повторного вчинення правопорушень, що полегшує роботу поліції у запобіганні новим злочинам і зменшує витрати на правоохоронні операції.

По-третє, економія ресурсів, оскільки використання реституційного підходу може бути більш економічно ефективним, ніж традиційні каральні методи. Поліція та судові системи можуть уникнути тривалого судового розгляду та утримання під вартою, зосереджуючи зусилля на відновленню правопорядку через участь громади та вирішення конфлікту.

По-четверте, відновлення соціального порядку, залучення спільнот у процес відновлення допомагає поліції зміцнювати взаємозв'язки з громадянами, підвищуючи рівень публічної безпеки, суспільної довіри та співпраці. Це сприяє формуванню позитивного сприйняття правоохоронних органів та зменшує соціальну напруженість.

По-п'яте, підхід, орієнтований на жертву, адже забезпечуючи жертв можливістю висловитись і бути почутими, поліцейські служби можуть краще зрозуміти їхні потреби та позитивно вплинути на їхню готовність до співпраці. Це допомагає поліції ефективніше реагувати на соціальні проблеми та уникати повторної віктимізації.

I, по-шосте, розвиток навичок конфліктного медіатора у поліцейських, адже поліція, яка активно використовує реституційне правосуддя, набуває навички медіації та ведення переговорів, що робить поліцейські послуги більш універсальними, а персонал підготовленим до вирішення різноманітних ситуацій без застосування сили.

X. Страттон, працюючи разом з Шерманом, зробила значний внесок у розвиток концепції реституційного правосуддя. Їхні дослідження показали, що підходи, орієнтовані на відновлення та примирення, можуть бути ефективнішими за традиційні каральні методи у зниженні рецидивізму та підвищенні задоволеності жертв [116]. Л. Шерман та X. Страттон розробили методології для оцінки впливу різних поліцейських втручань на рівень злочинності та суспільне благополуччя. Це включає використання складних статистичних методів для аналізу ефективності поліцейських стратегій. Основні компоненти методології включають: 1) емпіричні дослідження, при цьому Шерман і Страттон акцентують на використанні рандомізованих контрольованих випробувань як «золотого стандарту» для оцінки ефективності поліцейських послуг. Це означає, що під час оцінки конкретного втручання воно порівнюється з контрольною групою, що дозволяє визначити, чи є зміни наслідком саме цього втручання; 2) аналіз даних, збирання й аналіз великого обсягу даних для виявлення патернів і трендів злочинності, що

включає використання географічних інформаційних систем (GIS); 3) оцінка процесів і результатів, що включає аналіз процедур поліцейської діяльності, рівень взаємодії з громадою та ефективність ресурсного забезпечення; 4) доказова основа – формування бази даних і знань, заснованих на емпіричних даних, які можуть бути використані для розробки політики й стратегії поліцейських послуг, що базуються на доказах і дозволяє поліцейським органам приймати більш обґрунтовані та ефективні рішення; 5) Соціальний капітал і громадська довіра у відносинах між поліцією і громадами, оскільки ці фактори є критично важливими для досягнення стійкого суспільного благополуччя. У цій же площині науковцями досліджувалась етика в поліцейській діяльності, з наголосом на важливості прозорості, підзвітності та справедливості у взаємодії з громадськістю [116].

Хізер Страттон, у свою чергу, зробила вагомий внесок у дослідження відновного правосуддя і його інтеграцію в поліцейські практики. Вона працювала над впровадженням програм, які спрямовані на примирення жертв і злочинців через активний діалог і участь громадськості у відновленні справедливості. Її наукові праці підкреслюють важливість гуманного підходу, акцентуючи увагу на реабілітації правопорушників і зменшенні рецидивізму, що є важливим аспектом у зміні традиційних моделей покарання [119].

Саме Лоренс Шерман є засновником сучасного методологічного дискурсу у галузі доказово орієнтованої поліцейської діяльності (evidence-based policing). Він ініціював розвиток підходів, які базуються на використанні емпіричних даних для прийняття рішень у правоохоронній діяльності. Його дослідження включають аналіз кримінальної статистики, експериментальні дослідження та широке використання статистичних методів для визначення найефективніших стратегій в боротьбі зі злочинністю. Шерман наголошує на важливості адаптації поліцейських стратегій у відповідь на змінювані дані та обставини, підкреслюючи необхідність створення гнучких і адаптивних моделей поліцейських послуг.

Концепція «доказової поліцейської діяльності» (evidence-based policing)

передбачає використання наукових досліджень для прийняття рішень у поліцейській практиці. Це включає систематичний аналіз даних, оцінку ефективності різних стратегій та постійне вдосконалення методів роботи поліції на основі емпіричних доказів.

Принагідно, ми акцентуємо увагу на дуальній моделі «поліцейська діяльність – поліцейські послуги». Врешті решт, немає дискусії, що є первинним об'єктом дослідження – це поліцейська діяльність, як у свою чергу, є видом правоохоронної діяльності. Думки науковців у цьому аспекті є загалом спорідненими, й вказуючи на перелік правоохоронних органів, більшість науковців структурує систему правоохоронних органів саме на основі діяльнісно-сервісного підходу. Так, Ю. Хоміч визначає [120], що правоохоронним (державним правоохоронним) органом законами України визначено ДПСУ України ; Державне бюро розслідувань (ДБР); до 2020 року - НАБУ;

- органом влади з правоохоронними функціями – Служба безпеки України. Управління державної охорони України, Національне антикорупційне бюро України, правоохоронний орган відповідно мети діяльності – забезпечення прав і свобод – органи прокуратури; Бюро економічної безпеки;

- військовим формуванням з правоохоронними функціями – Національну гвардію у складі МВС, Військова служба правопорядку у Збройних Силах України (далі - Служба правопорядку) - спеціальне правоохоронне формування у складі Збройних Сил України,

- органом влади, що забезпечує формування державної політики у сфері правоохорони, координує діяльність інших правоохоронних органів – Міністерство внутрішніх справ України.

Також варто вказати на Службу судової охорони – державний орган у системі правосуддя для забезпечення охорони та підтримання громадського порядку в судах, Державну податкову службу та Державну митну службу.

Свідомо підтримуючи позицію Л. Шермана щодо Концепцію «доказової

поліцейської діяльності» (evidence-based policing), ми пропонуємо власну Концепцію активної поліцейської послуги (Активна Інтегрована Поліцейська Послуга (АПП) – Active Integrated Policing Service (AIPS)). Ця назва підкреслює підхід до поліцейської діяльності як до послуги, орієнтованої на потреби суспільства та підтримання його безпеки через активну взаємодію та інтеграцію різних методів.

Наша концепція АПП, яка базується на інтеграції превентивних та проактивних підходів у діяльності правоохоронних органів. Основна мета запровадження послуги полягає перетворення поліції з реактивного суб'єкта, що втручається лише у разі правопорушення, на рушійну силу, здатну передбачати, запобігати й мінімізувати ризики злочинності. Відправною точкою є використання даних і аналітики для передбачення потенційних осередків загрози. Органи поліції та посадові особи, зібравши достатньо інформації про демографічні, соціальні та економічні характеристики регіону, зможе зорієнтувати ресурси туди, де вони будуть найбільш ефективними.

Поліцейським варто активно працювати з громадами, формуючи довірчі стосунки та сприяючи їх активному залученню до профілактики правопорушень. Організація добровільних громадських патрулів, розвиток програм роз'яснювальної роботи та просвітництва є важливими складовими. Взаємодія з освітніми установами для проведення тематичних курсів з правової грамотності дозволяє суспільству усвідомлювати важливість дотримання закону. У партнерстві з місцевим бізнесом поліція може впроваджувати інноваційні технічні рішення, такі як системи відеоспостереження або програми обміну інформацією [121].

Активна поліцейська послуга також припускає гнучку адаптацію методів впливу залежно від ситуації. Замість прямого застосування сили, акценти робляться на комунікаційні навички співробітників, здатність вести перемовини та мирно вирішувати конфлікти. Розвиток ментальної стійкості та емоційного інтелекту серед поліцейських допомагає не тільки у прийнятті об'єктивних рішень, але й у зменшенні стресу в складних ситуаціях.

Як складова системи публічної безпеки, активна поліцейська служба потребує постійного покращення здібностей персоналу через регулярні тренінги. Навчання не повинно обмежуватись лише фізичною підготовкою, а доповнюватися курсами зі стратегії комунікацій, культурної сенситивності, а також правових аспектів діяльності є невід'ємними елементами. Використання новітніх технологій, таких як штучний інтелект або дрони, дозволяє розширити можливості моніторингу та прогнозування злочинності.

Концепція активно підтримує ідею прозорості та підзвітності в діяльності поліції. Регулярні звіти про здійснені заходи та їх результати, відкриті для суспільства та доступні для обговорення, слугують вагомим запобіжником для корупційних проявів. Водночас громадські зворотні зв'язки є цінним ресурсом для вдосконалення підходів та процедур правоохоронців.

Активна поліцейська послуга не тільки запобігає злочинам, але і сприяє соціальній згуртованості, де кожен член суспільства відчуває свою роль у підтримці публічної безпеки. У такій системі органи поліції виступають не тільки правоохоронним органом державної виконавчої влади, а й довіреним партнером, з яким громада разом будує майбутнє без насильства. Це концепція, що прагне досягати безпеки через завчасні дії, співпрацю та розвиток спільних цінностей. Така модель забезпечує стійкість перед викликами, з якими може стикатися сучасне суспільство, адаптуючи стратегії та ресурси для кожного конкретного випадку. Графічно, модель такої концепції можливо показати таким чином (рис.2.3).

Концепція Активної інтегрованої поліцейської послуги (АІПП) представляє собою інноваційний підхід до забезпечення публічної безпеки, який трансформує традиційне розуміння ролі поліції в суспільстві. У рамках цієї концепції поліцейська діяльність розглядається не просто як набір реактивних заходів, а як комплексна послуга, спрямована на активне задоволення потреб громади у безпеці та правопорядку. АІПП ґрунтується на принципі, що ефективна публічна безпека досягається через тісну співпрацю між поліцією та громадою, використання передових технологій та аналітичних

інструментів, а також постійну адаптацію до мінливих соціальних умов.

У контексті поліцейських послуг АППП передбачає широкий спектр проактивних заходів. Це включає превентивну роботу з потенційними правопорушниками, освітні програми для різних верств населення, постійний моніторинг криміногенної ситуації та швидке реагування на зміни. Поліція в рамках цієї концепції виступає не лише як орган правопорядку, але і як консультант, медіатор та партнер громади у вирішенні соціальних проблем, які можуть призвести до правопорушень.

Щодо публічної безпеки, АППП пропонує комплексний підхід, який виходить за межі простого реагування на злочини. Ця концепція спрямована на створення стійкого середовища безпеки через активну участь усіх членів суспільства. Вона передбачає використання передових технологій для прогнозування та запобігання злочинам, розвиток партнерських відносин з громадськими організаціями, бізнесом та освітніми установами для створення мережі безпеки. Важливим аспектом є також підвищення прозорості поліцейської діяльності та посилення механізмів підзвітності, що сприяє зростанню довіри суспільства до правоохоронних органів.

АППП також акцентує увагу на постійному професійному розвитку поліцейських, включаючи навчання комунікативним навичкам, культурній чутливості та ефективному використанню технологій. Це дозволяє поліції бути більш гнучкою та ефективною у наданні послуг з безпеки, адаптуючись до різноманітних потреб різних сегментів суспільства. Таким чином, концепція АППП пропонує цілісний підхід до забезпечення публічної безпеки, який поєднує проактивні стратегії, технологічні інновації та тісну співпрацю з громадою. Це дозволяє не лише ефективно реагувати на виклики безпеки, але й створювати середовище, де запобігання злочинності та підтримання правопорядку стає спільною відповідальністю поліції та суспільства

Концепція Активної інтегрованої поліцейської послуги (АППП) набуває особливої значущості в умовах правового режиму воєнного стану та в процесі повоєнного відновлення. У такі періоди суспільство стикається з численними

викликами, що потребують не лише військових, але й ефективних поліцейських заходів для підтримання правопорядку та безпеки.

В умовах воєнного стану активна інтегрована поліцейська послуга може виконувати ключову роль у забезпеченні стабільності та захисту цивільного населення. Поліція має адаптувати свої функції, працюючи в тісній співпраці з військовими структурами, щоб забезпечити ефективну координацію дій та своєчасне реагування на загрози. У цей час важливою є здатність поліції оперативно обробляти інформацію, використовувати мобільні технології для швидкого передавання даних та підтримувати громадську довіру, оскільки населення прагне безпеки й порядку в умовах невизначеності.

Під час повоєнного відновлення АПП може стати наріжним каменем у процесі відновлення нормального життя. Це передбачає активне залучення поліції до реабілітації та інтеграції постраждалих громад, підтримання правопорядку та сприяння економічному розвитку на локальному рівні. Поліція відіграватиме роль не лише у правоохоронній діяльності, але й у будівництві миру, допомагаючи відновлювати соціальні зв'язки та сприяти злагоді між різними групами населення.

У контексті гуманітарної допомоги та відновлення інфраструктури поліція може виступати як посередник, забезпечуючи ефективну координацію між різними державними та недержавними організаціями, що беруть участь у повоєнному відновленні. Це включає захист гуманітарних поставок, охорону важливих об'єктів інфраструктури та забезпечення правопорядку в процесі розподілу ресурсів.

Крім того, в умовах постконфліктного середовища особливе значення має управління ризиками повторної ескалації насильства. Інтеграція знань про місцеву культуру, історію конфліктів та соціальні динаміки дозволить поліції ефективніше передбачати потенційні загрози та розробляти превентивні заходи, орієнтовані на пом'якшення напруги.

У період повоєнного відновлення поліція також активно співпрацюватиме з міжнародними організаціями та союзними урядами, щоб

адаптувати найкращі міжнародні практики до локальних умов. Це сприяє професійному розвитку поліцейських кадрів та підвищенню ефективності їхніх дій. Таким чином, концепція АПП є критично важливою для забезпечення безпеки та стабільності в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення. Вона сприяє зміцненню довіри до державних інституцій, відновленню соціальної тканини громади та закладає основу для тривалого миру та процвітання (рис.2.1).

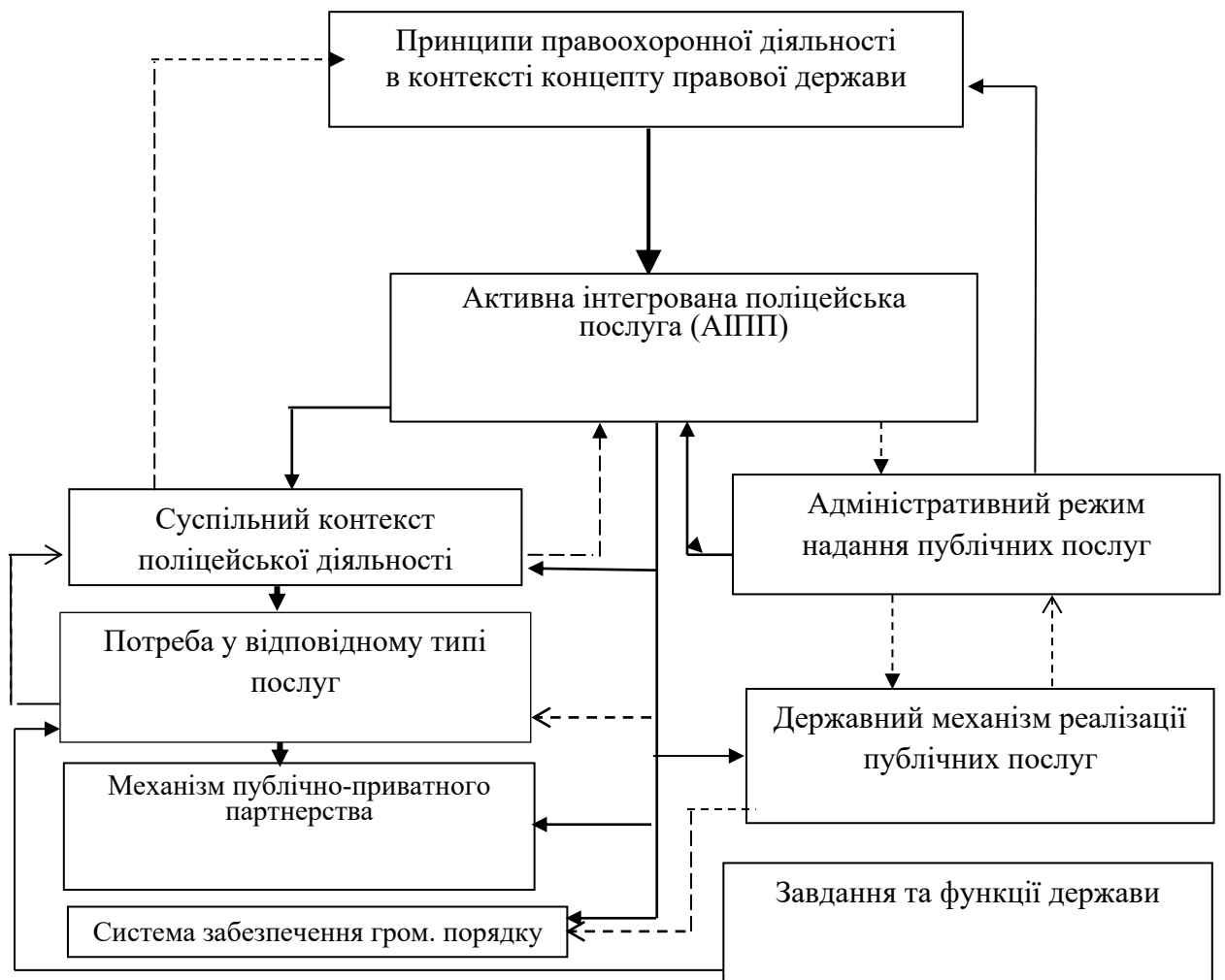

Рис. 2.1. Концептуальна модель «Активної інтегрованої поліцейської послуги (АПП)

Джерело: узагальнення автора

У контексті аналізу моделі варто навести порівняльний аналіз

досліджень поліцейських послуг дослідником Лондонської школи економіки (London School of Economics) Тімом Ньюберном (Tim Newburn) та науковцями Університету Каліфорнії в Берклі (University of California, Berkeley) Франкліном Зімінгом (Franklin Zimring) та Девідом С. Танненхаусом (David S. Tannehaus, представленому у таблиці 2.5.

Таблиця 2.2

Порівняльний аналіз підходів Тіма Ньюберна, Франкліна Зімінга та Девіда С. Танненхауса до надання поліцейських послуг [123-125]

Аспект/ автор	Тім Ньюберн	Франклін Зімінг	Девід С. Танненхаус
Емпіричний підхід	Використовує емпіричні дані для формування політики	Наголошує на використанні даних для оцінки ефективності	Фокусується на історичному контексті, частково залучаючи емпірику
Соціальний контекст	Розглядає поліцію в ширшому соціальному та політичному контексті	Аналізує міські умови та їхній вплив на злочинність	Вивчає історичний розвиток правових систем
Порівняльний аналіз	Часто порівнює різні системи кримінальної юстиції	Використовує порівняльний підхід між містами та країнами	Історичні порівняння правових систем
Довіра та легітимність	Акцентує на важливості довіри громади до поліції	Досліджує легітимність поліцейських практик	Підкреслює правову легітимність та історичні зміни
Реформи та інновації	Критично аналізує поліцейські реформи та ефективність	Виступає за реформи, особливо у сфері ув'язнень	Досліджує історичні аспекти та ефективність реформ
Співпраця з громадою	Наголошує на партнерстві з громадами	Підтримує ідею міської безпеки та співпраці	Вивчає історичний контекст громадської взаємодії
Права людини	Акцентує на етичних стандартах поліцейської роботи	Аналізує застосування законодавства про права людини	Досліджує вплив конституційного права
Аналіз насильства	Вивчає фактори, що призводять до насильства та злочинності	Досліджує політику щодо вогнепальної зброї та насильства	Переважно історичний аналіз ювенальної юстиції

Ця таблиця відображає загальні підходи дослідників до поліцейських послуг, враховуючи їхні ключові дослідницькі акценти й методології. Вони всі роблять значний внесок у розуміння та вдосконалення політичних стратегій у сфері правоохоронної діяльності та публічної безпеки.

Водночас, наша дослідницька модель спирається на методологічну

концепцію Тома Р. Тайлера, що стала вагомою основою для переосмислення інституту поліцейських послуг в сучасному контексті. Вона базується на ідеї, що довгострокова ефективність поліції залежить не лише від їхньої здатності впроваджувати правозастосовні дії, але й від сприйняття їх легітимності громадою. Центральним елементом концепції Т. Тайлера є процесуальна справедливість, яка стверджує, що люди більше уваги приділяють справедливості процесу, ніж кінцевому результату [126].

Методологія Т. Тайлера стала важливою для розробки політик, орієнтованих на громадян, що робить поліцію більш відповідальною та прозорою у своїх діях. Концепція також підкреслює важливість взаємовигідної комунікації між поліцією та громадою, зосереджуючись на активному слуханні та врахуванні потреб громадян. Це підхід, який допомагає стабілізувати соціальні відносини, зменшуючи ймовірність конфліктів і напруженості. Т. Тайлер наголошує, що легітимність поліції може бути підвищена через забезпечення чесності, неупередженості та поваги в усіх взаємодіях. Його дослідження також показують, що відчуття легітимності породжує добровільне дотримання законів, що є більш стійким підходом, ніж примусове правозастосування. Це містить у собі фундаментальну перевагу для формування конструктивних і тривалих відносин між поліцією та суспільством. Т. Тайлер також виявив, що справедливість процедур на видовищніших, ніж матеріальні результати, коли йдеться про успішність поліцейських послуг. Застосування його методології також демонструє, що поліція може виконувати свою роль ефективніше, якщо інститут буде зорієнтований на посилення громадської участі та співпраці. Це зміщує фокус з репресивних заходів на заходи превентивні, що є більш ефективними у довгостроковій перспективі. Корені цієї переорієнтації можна знайти у переконаності Т. Тайлера, що влада, яка сприймається як справедлива і легітимна, не лише сприяє покращенню громадської безпеки, але й підсилює соціальну злагоду [127]. Його методологія слугує потужним інструментом для впровадження реформ, що спрямовані на забезпечення балансу між

ефективністю та етичністю в поліцейських послугах. Підходи Т. Тайлера сфокусовані на ролі поліції у використанні стратегій, які покращують взаєморозуміння з громадою і залучають громадян до ухвалення рішень, що ті їх стосуються [128]. Це формує простір для конструктивного діалогу і посилює взаємну відповідальність.

Тайлер припускає, що законодавцям і правоохоронцям було б набагато краще зробити правові системи гідними поваги, ніж намагатися вселяти страх перед покаранням. Він вважає, що люди дотримуються закону насамперед тому, що вірять у повагу до законної влади. Відповідно, концепція процесуальної справедливості забезпечує цінні орієнтири для органів, відповідальних за розробку програм для підвищення якості поліцейських послуг і зміцнення довіри суспільства до правоохоронців. Реалізація такого підходу не лише знижує конфронтацію, але й посилює почуття безпеки та єдності в суспільстві. Поєднання методології Т. Тайлера із сучасними технологіями створює можливість нових шляхів формування інклюзивних та ефективних поліцейських послуг. У цілому, концепція Т. Тайлера виконує роль стрижня, що направляє трансформацію поліцейських послуг до більш гармонійної, прозорої та справедливої моделі.

Концепція процесуальної справедливості Т. Тайлера [129], що є головною детермінантою його теорії раціональності поліцейських послуг, має такі ключові складники: по-перше, підвищення довіри до поліції, детермінована у тому, що відчуття справедливості є критичним для громадської довіри до поліцейських органів, отже, якщо люди вважають, що з ними поводяться справедливо, вони більше схильні довіряти поліції та підтримувати її. По-друге, добровільна співпраця з громадськістю, адже коли громадяни відчувають, що правоохоронці діють справедливо, вони частіше готові співпрацювати, надавати інформацію та дотримуватися закону, що зменшує необхідність у примусових заходах та підвищує ефективність поліцейської роботи. По-третє, як ми вже вказували, процедурна справедливість, за Т. Тайлером, може знизити рівень конфліктів між поліцією

та громадою. По-четверте, сприйняття справедливості процедур посилює легітимність поліцейських дій; по-п'яте, на відміну від традиційного підходу, який зосереджується на кінцевих результатах (наприклад, зниженні рівня злочинності), концепція Т. Тайлера підкреслює важливість самого процесу взаємодії, що, по-шосте, призводить до підвищення громадської участі і забезпечує довгострокову стійкість. Очевидною тезою Т. Тайлера є той факт, що легітимність установ, таких як поліція і суди, значною мірою залежить від сприйняття громадянами справедливості їх процедур та рішень. Це означає, що владні інституції повинні діяти в спосіб, який вважається справедливим і чесним [130].

Модель поліцейської діяльності, заснована на процесному підході Т. Тайлера, свідчить про те, що поліція може вдосконалюватися на основі показників легітимності і надійності в очах громадськості. Теорія процесуальної справедливості Т. Тайлера називається процесуально-орієнтованою моделлю поліцейської діяльності і припускає, що поліція може підвищити їх сприйману легітимність і надійність публічно, здійснюючи повноваження в процесуально справедливий спосіб. Встановлення режиму легітимності є бажаною альтернативою використанню примусової сили. При цьому громадяни не просто будуть довіряти поліції, а також неформально забезпечать дотримання суспільних норм.

Дискусійною тезою є власне квінтесенція концепту Т. Тайлера – адже поняття легітимності є скоріше дескриптивно-детермінованим, аніж нормативно визначеним. У такому разі так само апріорно ми можемо визначити поняття «легітимності поліцейських послуг» – рівень суспільного сприйняття поліції як правомірної, справедливої та заслуговуючої на довіру структури в системі державної влади, що діє на основі процедурної справедливості (нейтральність дій, рівне ставлення до всіх громадян, можливість для громадян бути почутими та впливати на прийняття рішень), підкріплюється через довіру та взаємоповагу в стосунках між поліцією та громадянами, забезпечується прозорістю дій поліції і підзвітності за прийняті

рішення. Поліція повинна демонструвати ефективність і компетентність у забезпеченні публічної безпеки та розв'язанні правопорушень.

З позицій гуманізаційного підходу варто запропонувати рівнозначний підхід: легітимність поліцейських послуг – суспільне визнання правомірності та авторитетності діяльності поліції, що ґрунтується на сприйнятті її дій як справедливих, прозорих та ефективних, характеризується високим рівнем довіри громадян, їхньою готовністю до добровільної співпраці та підтримки правоохоронних органів, і формується через забезпечення процедурної справедливості, рівного та поважного ставлення до всіх членів суспільства, відкритості у прийнятті рішень, підзвітності перед громадою, а також через активне залучення населення до вирішення питань громадської безпеки.

Важливе значення має безпосереднє залучення громадян до процесів прийняття рішень, що сприяє підвищенню суспільної легітимності, а також нейтральність та відсутність упередженості в діях, які забезпечують рівне ставлення до всіх осіб незалежно від їхньої соціальної чи етнічної приналежності. Легітимність поліцейських послуг стимулює добровільну співпрацю населення, підвищуючи готовність громадян дотримуватись законів без примусу, та зміцнює довіру до правоохоронної системи.

Достатньо чіткий, але певною мірою обмежений перелік поліцейських послуг в Законі України «Про Національну поліцію» дозволяє нам методологічно визначити головні засади легітимності поліцейських послуг у повсякденній діяльності органів поліції, проте, на нашу думку, формалізація послуг через завдання є досить обмеженим алгоритмом: «Завданнями поліції є надання поліцейських послуг у сферах: 1) забезпечення публічної безпеки і порядку; 2) охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави; 3) протидії злочинності; 4) надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги». Така композиція ускладнює розуміння сутності поліцейських послуг у предметному полі публічної безпеки, і очевидно – всієї системи публічного

управління.

Доцільно підтримати загальний підхід А. Баштанник до сутності публічного управління як нової моделі управлінської діяльності сучасної держави та доводить, що публічне управління передбачає формування інтегрованих систем, зміст яких визначається взаємодією різноманітних інститутів публічної політики (держави, громадськості, груп інтересів), і саме стратегії акторів визначають архітектуру кінцевого рішення, яке втілюється державними органами при підтримці або спільно з недержавними інституціями [131].

З позицій дихотомії «довіри – недовіри» варто навести визначення «нелегітимна поліцейська послуга» (у контексті правового режиму воєнного стану) – це діяльність правоохоронних органів, яка, на думку суспільства, не відповідає принципам правомірності та справедливості, особливо в умовах зростаючої напруженості та надзвичайних обставин; при цьому така діяльність може включати застосування надмірної сили, порушення прав і свобод громадян, непрозорість у прийнятті рішень та відсутність чіткої підзвітності, що стають особливо критичними в умовах воєнного стану. Нелегітимність може проявлятися через неефективність у підтриманні публічної безпеки та громадського порядку, відсутність належного комунікаційного каналу з громадянами, а також через ігнорування або недостатнє врахування потреб і думок суспільства щодо безпеки. В умовах воєнного стану це може призвести до зниження довіри до правоохоронних органів, послаблення громадської підтримки та небажання населення співпрацювати з поліцією, що ще більше ускладнює підтримання правопорядку і стабільності.

Очевидно, що негативний контекст стосується не самого типу послуг, а застосування та реалізації визначених законом засобів і способів діяльності. Це достатньо критична характеристика в умовах можливого часткового обмеження окремих прав і свобод на період дії воєнного стану. У такому випадку завданням дослідження має виступати аналіз такого механізму

поліцейської діяльності як службові обмеження. Частково це питання аналізував і Т. Тейлор, адже процедурна справедливість, на якій він зосереджувався, часто включає розгляд питань, які можуть спричиняти службові обмеження, такі як обмеження на використання сили чи участь громадян у процесах. Ідеї Т. Тайлера про процедурну справедливість та легітимність поліцейської діяльності можуть бути використані для аналізу та розробки інституту службових обмежень, що забезпечують прозорість та довіру до поліцейських послуг, а також аналізу легітимності нових форм діяльності поліції.

2.3. Феномен суспільної довіри як засіб раціоналізації надання поліцейських послуг

Т. Тайлер правомірно наголошує, що важливо, щоб поліцію сприймали як законну та надійну владу, адже нормативні визначення її діяльності забезпечують співпрацю і розширення з боку громадськості. Разом з тим, як і будь-яка управлінська модель, поліція як система органів влади, у своїй діяльності керується принципом верховенства права, відповідно до якого людина, її права та свободи визнаються найвищими цінностями та визначають зміст і спрямованість діяльності держави [132], і по суті ми маємо справу із широким підходом до легітимності – Принцип легітимності у широкому розумінні полягає у визнанні інституції як законної та надійної влади.

Це означає, що населення сприймає діяльність цієї інституції, такої як поліція, як правомірну, справедливу і заслуговуючу на довіру. Така нормативна оцінка з боку громадськості сприяє не лише дотриманню законів, але й добровільній співпраці та активному залученню громадян до підтримання безпеки і порядку. Відповідно до досліджень Т. Тайлера, суспільна довіра до легітимності владних структур відіграє фундаментальну роль у зміцненні соціальної стабільності та ефективності правового управління, забезпечуючи добровільне дотримання правил і норм, знижуючи

потребу у примусових заходах та підвищуючи рівень громадянської участі та підтримки.

Феномен суспільної довіри як засіб раціоналізації надання поліцейських послуг є важливим аспектом ефективного функціонування правоохоронних органів. На основі сучасних розробок у сфері поліцейської діяльності сформуємо власну концептуальну модель суспільної довіри. По-перше, варто визначитися із сучасними підходами до формування суспільної довіри.

1) соціально-психологічний підхід зосереджується на індивідуальному рівні аналізу, досліджуючи, як особистісні фактори (наприклад, психологічні особливості, досвід минулих взаємодій) та соціальні взаємодії впливають на формування довіри, при цьому акцент робиться на ролі цінностей, норм та переконань);

2) соціологічний підхід розглядає суспільну довіру як соціальний феномен, що формується в результаті суспільних відносин та соціальних інститутів. Він аналізує, як системи, такі як сім'я, освіта, правова система та ЗМІ, впливають на рівень суспільної довіри;

3) політологічний підхід включає політичні інститути та процеси, які формують довіру громадян до влади, аналізує, як державні політики, прозорість, підзвітність та корупція впливають на довіру громадян до урядових структур;

4) економічний підхід фокусується на тому, як суспільна довіра впливає на економічні відносини і ефективність ринків, досліджують, як довіра між економічними агентами сприяє зниженню витрат та стимулює економічне зростання;

5) культурний підхід досліджує роль культурних факторів у формуванні суспільної довіри, включаючи вплив традицій, культурних норм та спільних цінностей на довіру в суспільстві.

6) інституційний підхід зосереджений на ролі інститутів у формуванні та підтримці довіри, вивчає як ефективність, прозорість та підзвітність інституцій впливають на рівень довіри до них;

7) комунікаційний підхід досліджує роль інформаційних потоків та комунікації в суспільній довірі, включаючи вплив засобів масової інформації та соціальних мереж.

Формування механізму суспільної довіри в системі діяльності органів поліції є критично важливим для ефективного функціонування правоохоронної системи та забезпечення громадської безпеки. Це необхідно, по-перше, для підвищення ефективності роботи поліції, адже коли громадяни довіряють поліції, вони більш охоче співпрацюють, надають інформацію та допомагають у розслідуваннях, що значно підвищує ефективність роботи правоохоронців; по-друге, для зниження рівня злочинності, оскільки високий рівень довіри до поліції сприяє більшій готовності громадян повідомляти про злочини та підозрілу діяльність, що допомагає запобігати злочинам та швидше їх розкривати. По-третє, для покращення стану публічної безпеки, адже довіра до поліції створює відчуття безпеки у суспільстві, що позитивно впливає на якість життя громадян. По-четверте, зміцнення легітимності поліції забезпечує легітимність поліції в очах громадськості, що сприяє добровільному дотриманню законів та розпоряджень поліції, сприяє зменшенню напруженості між поліцією та різними групами суспільства. По-п'яте, механізм довіри створює основу для відкритого діалогу між поліцією та громадськістю, що сприяє кращому розумінню потреб та очікувань обох сторін, а також стимулює поліцію бути більш прозорою та підзвітною у своїй діяльності.

Зв'язок між поліцейськими послугами та механізмом довіри є фундаментальним елементом ефективного функціонування правоохоронної системи. Поліцейські послуги є основою для забезпечення безпеки та порядку в суспільстві, і їх ефективність значною мірою залежить від рівня довіри, яку громадяни мають до поліції. Коли поліція діє прозоро, справедливо та підзвітно, це зміцнює довіру суспільства, що, своєю чергою, підвищує ефективність правоохоронних органів. Довіра сприяє більшій готовності громадян співпрацювати з поліцією, брати участь у превентивних заходах та

допомагати у розслідуванні злочинів, що значно полегшує забезпечення правопорядку. Крім того, суспільна довіра зменшує соціальну напруженість і кількість конфліктів між населенням та правоохоронцями, оскільки громадяни відчують більшу впевненість і безпеку у взаємодії з поліцією. Високий рівень довіри полегшує впровадження нових ініціатив і програм, спрямованих на зміцнення громадської безпеки, оскільки населення схильне підтримувати та активно залучатися до таких заходів. І навпаки, низький рівень довіри може призвести до ізоляції поліції від спільноти, зниження рівня співпраці з громадянами та ускладнення виконання правоохоронних функцій. В умовах високої довіри, поліцейські ресурси можуть використовуватися більш раціонально та результативно, оскільки зменшується необхідність у примусових заходах. Таким чином, побудова та підтримка механізму суспільної довіри є центральним аспектом, що визначає успішність поліцейських послуг і загалом сприяє зміцненню громадського порядку та безпеки.

На цій основі нами пропонується концепція «Поліція, орієнтована на довіру» («trust-centered policing»). Така концепція є частиною запропонованої нами у розділі 1 концепції безпекової платформи, є складовою більш широкого контексту реформування правоохоронних органів, які націлені на зміцнення зв'язків між поліцією та громадою. При тому, що концепція довіри є центральним елементом багатьох сучасних стратегій у сфері правоохоронної діяльності, у теоретичному розумінні така концепція не розроблена.

Існує низка наукових досліджень та ініціатив, які фокусуються на побудові довіри між поліцією та громадою. До найпоширеніших підходів включають:

1. community policing (поліція, орієнтована на громаду) [134] – передбачає активне залучення громади до процесу забезпечення безпеки та управління правопорядком;

2. procedural justice (процесуальна справедливість) [135] – передбачає ініціативи, які наголошують на справедливих процедурах і ставленні під час взаємодії поліції з громадянами, спрямовані на підвищення довіри.

3. transparency and accountability (прозорість та підзвітність) [136] – це концептуалізовані підходи, орієнтовані на підвищення прозорості дій поліції, включаючи використання технологій для підвищення довіри.

Також існує низка наукових досліджень, що вивчають ефективність цих підходів. Наприклад, інститут RAND, Британська Асоціація Поліцейських Керівників (NPCC), а також різні університети по всьому світу регулярно проводять дослідження з питань поліцейської діяльності та її впливу на довіру громади.

Найбільш розповсюдженою моделлю виступає модель «поліція, орієнтована на громаду», яка сприяє розвитку партнерських відносин і спільному вирішенню проблем між поліцією і громадами, яким вона служить, з метою усунення причин злочинності, страху перед злочинністю, соціального безладу і поліпшення загальної якості життя населення. Ключовими принципами визначені:

1) побудова довіри та позитивних відносин між поліцією та членами громади через відкрите спілкування, взаємну повагу та спільну відповідальність;

2) виявлення та усунення першопричин злочинності та безладів за допомогою проактивних та спільних підходів;

3) зосередження уваги на запобіганні злочинності та безладу до того, як вони відбудуться, через освіту, залучення громадськості та цілеспрямовані втручання;

4) децентралізація та розширення прав і можливостей, надання повноважень офіцерам і членам громади приймати рішення і діяти на місцевому рівні.

Очевидним перевагами такої моделі виступає, по-перше, покращення відносин між поліцією та громадою, підвищення рівня довіри та

взаєморозуміння між поліцією та членами громади; по-друге, зниження рівня злочинності та страху перед злочинністю через проактивні підходи до усунення причин злочинності та безладу можуть призвести до зниження рівня злочинності та підвищення почуття безпеки в громаді; покращення якості життя, оскільки взаємодія поліції з громадою може вирішити низку соціальних проблем, сприяючи підвищенню загальної якості життя мешканців; підвищення рівня задоволеності поліцейських, адже поліцейські, які відчувають більший зв'язок з громадою, якій вони служать, часто відчувають більшу задоволеність роботою та мають вищий моральний дух.

Разом з тим, така модель має і певні інституціональні виклики. Перш за все, обмеженість ресурсів, оскільки впровадження концепції взаємодії поліції з громадою може вимагати додаткових ресурсів, включаючи навчання та персонал. Також варто зважати на опір, змінам, адже як поліція, так і члени громади можуть чинити опір змінам у традиційних методах роботи поліції. Крім того, ефективність взаємодії поліції з громадою може бути важко виміряти, оскільки вона передбачає складну соціальну взаємодію та довгострокові результати.

Загалом, взаємодія поліції з громадою являє собою відхід від традиційного, реактивного підходу до більш проактивного, заснованого на співпраці підходу. Незважаючи на певні труднощі, взаємодія поліції з громадою має потенціал для покращення відносин між поліцією та громадою, зниження рівня злочинності та створення більш безпечних і активних громад. Пропонована нами модель має інший інституціональний контекст. Це перш за все, збереження тих інституціональних форм функціонування структур поліції, які визначені законодавчими актами.

Реалізація моделі «community policing» передбачає активну співпрацю між поліцією та громадою для підвищення публічної безпеки, й алгоритм для впровадження цієї моделі має такий вигляд:

1 етап – оцінка поточної ситуації, проведення аналізу поточного стану взаємодії між поліцією та громадою, оцінювання проблем, які вважаються пріоритетними як поліцією, так і громадою.

2 етап – створення робочої групи, що включатиме представників поліції, місцевої влади, організацій та лідерів громади, визначення ролі та відповідальності кожного учасника групи.

3 етап – розробка стратегічного плану, що орієнтується на довгострокові цілі побудови довіри та співпраці з громадою, визначення конкретних завдань, встановлення показників ефективності та часових рамок.

4 етап – навчання персоналу, проведення тренінгів для поліцейських, зосереджених на навичках комунікації, вирішенні конфліктів, культурної обізнаності та співпраці з громадськістю, розвиток лідерських навичок у поліцейських для ведення партнерства з громадою.

5 етап – встановлення регулярних каналів комунікації між поліцією та громадою, такі як зустрічі, форуми, соціальні медіа та інформаційні бюлетені, розробка програми громадського діалогу для обговорення поточних питань та викликів.

6 етап – запровадження пілотних проектів у вибраних громадах для тестування ініціатив з взаємодії, залучення місцевих жителів до розробки та реалізації цих проектів.

7 етап – створення платформи для активної участі громади у визначенні пріоритетних питань і розробці рішень, підтримка волонтерських ініціатив та різні форми активізму, що сприяють безпеці та суспільному благополуччю.

8 етап – моніторинг та система оцінки ефективності програм громадської поліцейської діяльності для коригування підходів і стратегій.

9 етап – інституціоналізація змін, інтеграція концепції і практики «community policing» у щоденну діяльність поліції та стратегії розвитку громади, забезпечення підтримки з боку керівництва та місцевої влади для довготривалої реалізації цієї моделі [136].

Цей алгоритм є основною дорожньою картою, яка допоможе успішно впровадити модель «Community Policing», спрямовану на зміцнення довіри між поліцією та громадою і підвищення публічної безпеки.

Наступна широко представлена модель – «Procedural Justice» (процесуальна справедливість) – це підхід, який наголошує на важливості справедливого та прозорого процесу у взаємодії поліції з громадянами. Процесуальна справедливість спрямована на побудову довіри між поліцією та громадою, що в довгостроковій перспективі призводить до зниження рівня злочинності, підвищення громадської безпеки та більшої готовності громадян співпрацювати з правоохоронними органами. Ця модель також сприяє підвищенню легітимності поліції в очах громадськості, що є ключовим фактором для ефективного підтримання правопорядку в демократичному суспільстві.

Модель Procedural Justice зосереджується на важливості справедливості в процесах та взаємодії поліції з громадянами як ключовому факторі для зміцнення довіри і легітимності правоохоронних органів. Ця модель акцентує увагу не лише на досягненні результатів, а й на справедливості процедур, що супроводжують ці результати. Основна ідея полягає в тому, що громадяни більше довіряють і співпрацюють з поліцейськими, якщо вважають, що з ними поводяться справедливо, їхнє слово заслуговує на увагу, рішення ухвалюються неупереджено, а гідність збережена.

Процесуальна справедливість базується на кількох ключових принципах: 1) врахування думки громадян (вживають часто слово «голос»), тобто надання людям можливості висловити свою точку зору під час взаємодії з поліцією. Це означає, що громадяни повинні відчувати себе почутими та мати можливість обговорити свої проблеми безпосередньо з поліцейськими; 2) неупередженість, забезпечення прийняття рішень на основі чітких і зрозумілих критеріїв, які виключають особисті упередження або дискримінацію, і саме неупередженість у поліцейській практиці сприяє довірі до прийнятих рішень; 3) гідне поводження, забезпечення гідного та поважного

ставлення до всіх осіб під час взаємодії. Це зміцнює громадську довіру і підвищує легітимність дій поліції; 4) надійність і пояснення, чітке пояснення підстав для прийнятих рішень та дій, адже коли громадяни розуміють, чому було ухвалене те чи інше рішення, вони мають більше довіри до процесу.

Інтеграція цих принципів у щоденну практику поліцейської діяльності може значно покращити відносини між поліцією та суспільством, зменшити конфлікти, зниження рівня протиріч і підвищити співпрацю населення з правоохоронними органами. Процесуальна справедливість також сприяє ефективнішій роботі поліції, оскільки підвищена довіра до правоохоронців заохочує громади бути більш відкритими для співпраці, особливо в контексті профілактики злочинів та розслідувань. Хоча реалізація цієї моделі може вимагати значних змін в існуючих підходах до поліцейської діяльності, її позитивний вплив на суспільну безпеку та взаєморозуміння робить її важливим напрямком у реформуванні правоохоронних структур.

Втім, методологічна концепція «процесуальної справедливості» може мати свої недоліки, що визначається як соціальним складом громади, так і тими формами роботи з населенням, які використовує поліція. По-перше, це опір змінам, адже впровадження нової моделі може зіткнутися з опором як з боку працівників поліції, так і з боку громади, особливо якщо існує звичка до традиційних методів роботи, що може мати як відкриті, так і приховані форми;

По-друге, для ефективного впровадження процесуальної справедливості необхідне значне навчання та підготовка персоналу, щоб вони могли правильно застосовувати принципи справедливості у своїй роботі, очевидний високий рівень професіоналізму, адже професіоналам довіряють абсолютно. По-третє, важливо уникати суб'єктивності оцінки, адже те, що вважається справедливим поведінням, може варіюватися серед різних груп населення, що ускладнює однозначне оцінювання ефективності цієї моделі. По-четверте, суб'єктивність вимірювання успіху у межах цієї моделі, що складно, адже її результати часто є довгостроковими і проявляються через низку соціальних факторів, включно з рівнем довіри до поліції, що непросто піддається

кількісному оцінюванню. По-п'яте, існують ресурсні обмеження, а впровадження аспектів процесуальної справедливості може вимагати додаткових ресурсів, зокрема в підвищенні стандартів комунікації, навчання та підтримки працівників. По-шосте, у стресових або небезпечних умовах забезпечення процесуальної справедливості може виявитися складним, оскільки поліцейські повинні швидко приймати рішення, що іноді робить труднощами дотримання всіх принципів справедливості. По-сьоме, ймовірність маніпуляцій, адже деякі злочинці можуть спробувати використати принципи процесуальної справедливості для уникнення відповідальності. По-восьме, існує ризик «надмірної м'якості», своєрідне перебільшення позитивного ставлення, і є побоювання, що надмірний акцент на справедливості може призвести до недостатньо жорсткого підходу до серйозних правопорушень.

Зважаючи на ці виклики, успіх впровадження моделі «Процесуальна справедливість» часто залежить від комплексного підходу, який включає послідовне навчання, зміни в культурі організації, а також підтримку з боку як поліції, так і громади. Алгоритмом запровадження моделі «процесуальна справедливість» при наданні поліцейських послуг є чіткий і структурований підхід. Ми пропонуємо покроковий алгоритм, який може бути корисним для правоохоронних органів (це прогностичний алгоритм):

Перший етап – оцінка поточної ситуації, коли слід провести ретельний аналіз існуючих процедур і культурних практик у поліції, щоб визначити ділянки, які потребують змін, оцінити рівень довіри та співпраці з громадою через опитування чи фокус-групи.

Другий етап – підготовка та планування, у межах якого варто визначити ресурси та бюджет, необхідні для впровадження змін, розробити чіткий план дій, який визначає цілі, завдання та часові рамки.

Третій етап – навчання та розвиток, передбачає організацію навчальних семінарів та тренінгів для офіцерів, зосереджені на принципах процесуальної

справедливості, таких як неупередженість, повага й активне слухання; важливо забезпечити регулярні заняття з підвищення кваліфікації.

Четвертий етап – зміна політики та процедур, у тому числі – нормативно закріпити такі оновлені процедури. Слід оновити внутрішню політику та процедури, щоб вони відповідали принципам процесуальної справедливості, та створити системи для забезпечення прозорості та підзвітності у щоденній практиці.

П'ятий етап – пілотне впровадження, для чого слід обрати певний підрозділ чи район для пілотного запуску моделі, щоб протестувати нові підходи у контрольованому середовищі.

Шостий етап – залучення громади, коли важливо взаємодіяти з представниками громади, щоб отримати зворотний зв'язок щодо ефективності змін, а також необхідно створити постійні платформи для діалогу та співпраці між поліцією і громадою.

Сьомий етап – моніторинг та оцінка, встановлення показників ефективності та механізмів зворотного зв'язку для оцінки прогресу, регулярний аналіз даних, отриманих через опитування, фокус-групи та інші методи оцінки.

Восьмий етап – коригування і покращення, коли на основі результатів моніторингу слід вносити корективи у стратегії та процедури, й за необхідності організувати додаткові тренінги чи зміни до політики.

Дев'ятий етап – передбачає масштабування після успішного пілотного запуску, коли слід розширити впровадження на інші підрозділи чи регіони, забезпечити поширення кращих практик та обмін досвідом між підрозділами.

Постійна адаптація в межах реалізації алгоритму дозволяє забезпечити гнучкість у підходах та адаптацію до змінних умов і викликів, тримати постійний зворотний зв'язок з громадою для коригування моделей поведінки та стратегій. Цей алгоритм підкреслює поступовий, структурований підхід до впровадження процесуальної справедливості, що передбачає активну співпрацю з громадою та постійне вдосконалення практик.

Модель «процесуальна справедливість» добре корелюється з конституційними принципами, оскільки вона підтримує фундаментальні права та свободи, закладені в конституції (законі):

1. Процесуальна справедливість забезпечує, що поліція діє за принципами рівності та неупередженості, що відповідає конституційному захисту прав і свобод усіх громадян, незалежно від їхнього походження, етнічного чи соціального статусу.

2. Ця модель наголошує на важливості справедливих процедур у взаємодії з громадянами. Це підтримує конституційне право осіб на справедливий розгляд у межах законодавства, забезпечуючи, що всі громадяни мають змогу бути почутими та отримати обґрунтоване обґрунтування рішень.

3. Процесуальна справедливість спрямована на те, щоб всі громадяни були рівні перед законом. Заснована на неупередженості, вона забезпечує однакове ставлення до всіх, що узгоджується з конституційним принципом рівності.

4. Ця модель акцентує на поважному ставленні до всіх осіб, що підтримує конституційні гарантії захисту гідності людини.

5. Процесуальна справедливість включає механізми прозорості та підзвітності, які підтримують конституційний принцип підзвітності державних органів та посадових осіб перед суспільством.

6. Акцент на зворотному зв'язку з громадянами та їхньому залученні в процес прийняття рішень підтримує конституційні свободи висловлювання та участі в суспільному житті.

Загалом, процесуальна справедливість у контексті надання поліцейських послуг не лише узгоджується з конституційними принципами, а й активно зміцнює їх, сприяючи побудові довіри між державними інституціями та громадянами.

І третій концептуальний підхід – «transparency and accountability» (прозорість та підзвітність) у контексті поліцейських послуг передбачає

створення відкритої системи, де дії та рішення правоохоронних органів є доступними для громадськості, а поліцейські несуть відповідальність за свої вчинки. Цей підхід базується на принципі, що поліція служить громаді і повинна бути відкритою для перевірки з боку суспільства, включає в себе регулярне оприлюднення інформації про діяльність поліції, статистики злочинності, процедур та політик, а також забезпечення механізмів для громадського контролю. При цьому підзвітність передбачає наявність чітких стандартів поведінки для поліцейських, систем внутрішнього та зовнішнього аудиту, а також ефективних процедур розгляду скарг та дисциплінарних заходів. Цей підхід також включає використання технологій, таких як нагрудні камери, для підвищення прозорості взаємодії поліції з громадянами.

У рамках розробленого нами концепту поліцейських послуг, підхід «Transparency and Accountability» має ряд переваг, але також стикається з певними викликами та недоліками. Перш за все, варто вказати на проблему захисту конфіденційності, коли баланс між прозорістю та необхідністю зберігати конфіденційність у певних аспектах поліцейської роботи може бути складним, а надмірна відкритість може загрожувати оперативній діяльності або безпеці свідків.

По-друге, упровадження систем для забезпечення прозорості та підзвітності може вимагати значних фінансових та людських ресурсів, що може бути проблематичним для обмежених бюджетів. По-третє, виникає ризик надмірної бюрократизації, адже збільшення вимог до звітності може призвести до зростання паперової роботи, що може відволікати поліцейських від їхніх основних обов'язків. По-четверте, потенційне зниження ініціативності, оскільки надмірний контроль може призвести до того, що поліцейські будуть менш схильні до ініціативи та ризику у своїй роботі, побоюючись наслідків.

По-п'яте, складність інтерпретації даних – відкриті дані про поліцейську діяльність можуть бути неправильно інтерпретовані громадськістю без належного контексту, що може призвести до невиправданої критики, й

очевидно, впровадження нових систем підзвітності може зустріти опір з боку деяких співробітників поліції, які можуть сприймати це як недовіру до їх роботи.

По-шосте, впровадження нових технологій для підвищення прозорості (наприклад, нагрудних камер) може створювати технічні та логістичні проблеми.

По-сьоме, виникає ризик селективної прозорості, коли поліція може вибірково оприлюднювати інформацію, показуючи лише позитивні аспекти своєї роботи, або вибірково показувати лише окремих громадян.

По-восьме, існує вплив на моральний дух, коли постійний нагляд може негативно вплинути на моральний дух поліцейських, особливо якщо вони відчують, що їхня робота постійно піддається сумніву.

По-дев'яте, складність балансування різних інтересів, адже існує необхідність враховувати інтереси різних стейкхолдерів (поліції, громади, політиків) може ускладнювати впровадження ефективних механізмів прозорості та підзвітності.

Втім, незважаючи на ці виклики, підхід «Transparency and Accountability» залишається критично важливим для побудови довіри між поліцією та громадою, забезпечення ефективності поліцейської служби та підтримки демократичних цінностей у суспільстві.

Всі наведені підходи спрямовані на посилення довіри між поліцією та громадою, підвищення ефективності поліцейських послуг і підтримання демократичних цінностей у суспільстві. «Процесуальна справедливість» акцентує на потребах справедливого ставлення та неупередженості в поліцейській діяльності, підкреслює важливість поваги та легітимності в процесах прийняття рішень, що сприяє зменшенню конфліктів і підвищенню довіри громади. Community policing фокусується на співпраці між поліцейськими та громадами через залучення громадян до процесу забезпечення правопорядку та визначення безпекових пріоритетів. Цей підхід допомагає виявляти проблеми на місцевому рівні та давати на них проактивну

відповідь. Transparency and accountability підвищує відкритість та відповідальність у роботі поліції, забезпечуючи доступ громадськості до інформації про поліцейську діяльність та встановлюючи чіткі механізми контролю. Це сприяє підвищенню відповідальності офіцерів і підсилює довіру громади. У сукупності, усі три підходи формують рамки, в яких поліцейські послуги можуть адаптуватися до сучасних вимог суспільства, підвищуючи легітимність, довіру і ефективність. Їхня синергія здатна спричинити істотні позитивні зміни, оскільки вони взаємодоповнюють і підсилюють одне одного, формуючи комплексний підхід до управління безпекою на засадах гуманізму, ефективності та прозорості. Для успішної реалізації цих стратегій важливою є підтримка з боку як керівництва поліцейських органів, так і місцевої громади, а також готовність до інновацій та постійного вдосконалення.

Висновки до розділу 2

1. У розділі досліджено складні питання методологічного забезпечення механізму поліцейських послуг. Встановлено, що включення всіх трьох складових (особистісної, суспільної та державної безпеки) в єдину стратегію забезпечення публічної безпеки дозволяє ефективно реагувати на загрози різного масштабу і природи, взаємодія між особистістю, соціальними групами, громадськими організаціями і державними установами забезпечує суспільну і державну стійкість до загроз (синергія понять). При цьому створення інклюзивного суспільства, де кожен його член відчуває себе частиною безпечного і справедливого середовища та інтеграція різних секторів безпеки і створення міждисциплінарних механізмів для ефективного управління ризиками та загрозами формує принципово новий тип суспільного розуміння питань безпеки.

2. Методологічні засади реалізації правоохоронної діяльності в сфері публічної безпеки базуються на комплексному підході, що передбачає співпрацю з громадою, профілактику злочинності, інтеграцію сучасних технологій, підготовку кваліфікованих кадрів, забезпечення прозорості та

співпрацю з іншими організаціями. Це дозволяє створити ефективну модель поліцейських послуг, орієнтовану на забезпечення безпеки та добробуту громадян.

3. Мілітарна концепція поліцейських послуг передбачає трансформацію поліцейських сил у більш гнучку, технологічно оснащену та підготовлену до дій в екстремальних умовах структуру. Це дозволяє ефективно забезпечувати безпеку громадян в умовах військових дій, зберігаючи при цьому баланс між необхідністю посилення заходів безпеки та повагою до прав і свобод громадян. Запропоновано узагальнений вигляд сучасного спрямування поліцейських послуг на основі аналізу систем публічної безпеки, прав людини та ефективності держави.

4. Формування сучасного змісту поліцейських послуг є відповіддю на зростаючі виклики, з якими стикаються правоохоронні органи у все більш складному і різноманітному суспільстві. Традиційні моделі діяльності поліції, засновані на примусі і покаранні, виявилися недостатніми для ефективного вирішення сучасних проблем, таких як соціальна нерівність, етнічна напруженість і низький рівень довіри до інституцій держави. У цьому контексті виникає потреба в новому підході, який би поєднував ефективність забезпечення правопорядку з дотриманням прав людини і повагою до громадян.

5. Сучасні реформи у сфері поліцейських послуг повинні включати навчання працівників поліції навичкам медіації і вирішення конфліктів, які є необхідними для успішної взаємодії з різними групами населення. Це допомагає підвищити професіоналізм і вмотивованість працівників, зміцнюючи легітимність поліцейського інституту в очах суспільства. Адже формування сучасного змісту інституту поліцейських послуг є багат шаровим процесом, що потребує комплексного підходу і врахування соціально-культурних особливостей кожного суспільства. Такий підхід сприятиме зміцненню соціальної стабільності та безпеки, забезпечуючи гідність і права всіх громадян в умовах сучасних викликів.

6. Формування механізму суспільної довіри в системі діяльності органів поліції є критично важливим для ефективного функціонування правоохоронної системи та забезпечення громадської безпеки. Це необхідно, по-перше, для підвищення ефективності роботи поліції, адже коли громадяни довіряють поліції, вони більш охоче співпрацюють, надають інформацію та допомагають у розслідуваннях, що значно підвищує ефективність роботи правоохоронців; по-друге, для зниження рівня злочинності, оскільки високий рівень довіри до поліції сприяє більшій готовності громадян повідомляти про злочини та підозрілу діяльність, що допомагає запобігати злочинам та швидше їх розкривати. По-третє, для покращення стану публічної безпеки, адже довіра до поліції створює відчуття безпеки у суспільстві, що позитивно впливає на якість життя громадян. По-четверте, зміцнення легітимності поліції забезпечує легітимність поліції в очах громадськості, що сприяє добровільному дотриманню законів та розпоряджень поліції, сприяє зменшенню напруженості між поліцією та різними групами суспільства. По-п'яте, механізм довіри створює основу для відкритого діалогу між поліцією та громадськістю, що сприяє кращому розумінню потреб та очікувань обох сторін, а також стимулює поліцію бути більш прозорою та підзвітною у своїй діяльності.

Основні результати дослідження, що надані у цьому розділі, були опубліковані у фахових наукових виданнях галузі знань «Публічне управління та адміністрування» і включені до основного списку літератури [137;138].

РОЗДІЛ 3

ТРАНСФОРМАЦІЯ ІНСТИТУТУ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ПОСЛУГ В УМОВАХ КОНСТИТУЦІЙНОГО РЕФОРМУВАННЯ ТА ВОЄННОГО СТАНУ

3.1. Зміна механізму надання поліцейських послуг в умовах конституційних реформ та децентралізації влади

Широкий конституційний процес що відбувається в Україні, вплинув на всю систему політичної безпеки і механізму поліцейських послуг. З часу набуття незалежності в 1991 році Україна пережила масштабні зміни в усіх аспектах державного управління, зокрема в сфері конституційного будівництва, що суттєво вплинуло на систему політичної безпеки та механізми надання поліцейських послуг. Широкий конституційний процес, який відбувається в країні, є безперервним зусиллям зі створення держави, заснованої на принципах демократії, верховенства права та поваги до прав людини.

По-перше, конституційний процес став рушійною силою для реформ у сфері правопорядку. Прийняття Конституції України в 1996 році закріпило правові основи для формування незалежної судової системи та правоохоронних органів. Це стало відправною точкою для подальших реформ, спрямованих на зміцнення інституційної спроможності держави у забезпеченні правопорядку.

По-друге, визначальними були зміни, що стосувалися безпосередньо діяльності поліцейських органів. Прийняття нового Закону «Про Національну поліцію» в 2015 році стало значним етапом у реформуванні правоохоронних структур. Цей закон запровадив нові стандарти для роботи поліції, орієнтуючи її на європейські принципи діяльності, такі як повага до прав і свобод людини, підзвітність та прозорість.

Третім важливим аспектом є вплив конституційних змін на політичну безпеку. Конституційні реформи, що зміцнювали незалежність судової

системи та захищали демократичні процеси, створили більш стабільну політичну ситуацію в країні. Це, в свою чергу, зменшило простір для політичних криз та зловживань владою, підвищуючи довіру суспільства до державних інституцій. Крім того, широкі конституційні зміни сприяли розвитку механізмів захисту громадянських прав, що є невід'ємною частиною політичної безпеки. Вперше від часу проголошення незалежності було акцентовано увагу на важливості прав людини у всіх державних політиках, включаючи діяльність поліції. Правоохоронні органи, як ключовий елемент системи безпеки держави, тепер функціонують в умовах підвищених стандартів звітності перед суспільством, що вимагає прозорості операцій, ефективності та неупередженості.

Разом з тим, як наголошують науковці, власне питання сучасної системи політичної безпеки до повномасштабної агресії РФ і у період з 2022 року визначається саме змістом сучасного реформування. Варто виокремити декілька складових:

По-перше, запроваджена Кабінетом Міністрів України В. Гройсмана реформа децентралізації, що триває і досі, не має законодавчого та нормативного закріплення, а проводиться на рівні постанов і розпоряджень КМУ, окремих постанов Верховної Ради України, що суперечить вимогам Конституції України.

По-друге, у розвиток урядового концепту «реформи децентралізації» відбулися значні галузеві зміни, зміни адміністративно-територіального устрою, що не були завершені в системі державної влади.

По-третє, в системі публічної безпеки відбулися значні зміни, визначені Законом України «Про національну безпеку», прийняттям державних доктрин і стратегій державної безпеки.

По-четверте, в умовах правового режиму воєнного стану суттєво змінилися основи управління на загальнодержавному та регіональному рівні, а ідея «реформи децентралізації», що не має нормативного закріплення, продовжує розвиватися.

По-п'яте, ініціатива формування інституту «поліцейський офіцер громади», положення про який відсутні у нормах Закону України «Про Національну поліцію», Закону України «Про місцеве самоврядування», виступає певним викликом для сучасної моделі поліцейських послуг.

Варто погодитись із сучасними підходами, що «з позицій функціонального забезпечення варто вказати на той факт, що взаємозв'язок та співвідношення органів загальної, галузевої та спеціальної компетенції у правоохоронній сфері неминуче пов'язані з функціональною структурою всієї правоохоронної сфери. Натомість, функції органів загальної та галузевої компетенції в системі органів державної влади включають не лише правоохоронну функцію держави. Загальновизнано, що неможливо закріпити реалізацію інституціональних функцій у державі виключно за конкретним органом влади, й разом з тим, суттєвий спектр функцій, що притаманний для органів загальної адміністративної компетенції, певною мірою розмиває функціональний фундамент публічного управління» [139;140].

Сутність сучасного конституційного реформування безпосередньо вплинула на формат системи публічної безпеки. Власне, коли мова йде про процес конституційного реформування, маємо вказати на особливість визначення етапів такого реформування:

1 етап – 1990 -1991 рр. – становлення основ системи публічної безпеки, прийняття Декларації про державний суверенітет України, визначення державного суверенітету України як верховенство, самостійність, повноту і неподільність влади Республіки в межах її території та незалежність і рівноправність у зовнішніх зносинах;

Саме у цей період було прийнято Закон України «Про міліцію», у тексті якого не актуалізується поняття поліцейських (міліцейських) послуг, проте достатньо чітко визначено завдання, на основі яких детерміновано послуги. Завданнями міліції визначено: забезпечення особистої безпеки громадян, захист їх прав і свобод, законних інтересів; запобігання правопорушенням та їх припинення; охорона і забезпечення громадського порядку; виявлення

кримінальних правопорушень; участь у розкритті кримінальних правопорушень та розшуку осіб, які їх вчинили, у порядку, передбаченому кримінальним процесуальним законодавством; забезпечення безпеки дорожнього руху; захист власності від злочинних та кримінально протиправних посягань; виконання адміністративних стягнень; участь у поданні соціальної та правової допомоги громадянам, сприяння у межах своєї компетенції державним органам, підприємствам, установам і організаціям у виконанні покладених на них законом обов'язків.

Завданнями поліції, відповідно до Закону України «Про національну поліцію» є надання поліцейських послуг у сферах: 1) забезпечення публічної безпеки і порядку; 2) охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави; 3) протидії злочинності; 4) надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги.

Варто вказати, що Закон України «Про міліцію», який діяв в Україні до реформування системи правоохоронних органів і переходу на модель Національної поліції, мав ряд особливостей, які можна вважати в організаційно-правовому плані здобутками в контексті тих умов, в яких він був прийнятий: 1) *чітка структура та функціональність*, адже закон визначав чітку структуру та ієрархію міліції як системи повноважень у межах Міністерства внутрішніх справ, що забезпечувало зрозумілий розподіл завдань і відповідальності серед територіальних і функціональних підрозділів. Це сприяло ефективності в управлінні й контролі за діяльністю;

2) широкий спектр завдань, визначених законом, тобто міліція (що виступала за назвою державним озброєним органом виконавчої влади, ст. 1 мала широкий спектр завдань, включаючи охорону правопорядку, запобігання злочинам, забезпечення дорожньої безпеки тощо, й такий комплексний підхід дозволяв сконцентрувати ресурси на різних аспектах безпеки суспільства;

3) орієнтація на захист прав громадян, адже закон містив положення, що зобов'язували міліцію захищати права та свободи громадян, хоча реалізація цих положень на практиці іноді викликала питання;

4) можливість оперативного реагування, оскільки законодавство дозволяло міліції діяти оперативно в умовах надзвичайних ситуацій та термінових викликів, що було важливим для підтримання громадської безпеки;

5) інтеграція з іншими органами державної влади, що дозволяло ефективніше виконувати комплексні завдання з підтримання правопорядку.

Проте важливо зазначити, що, незважаючи на ці переваги, реалізація закону на практиці мала численні недоліки, зокрема, проблеми з корупцією, перевищенням повноважень, низьким рівнем довіри громадськості та застарілими методами роботи. Ці недоліки і стали однією з причин реформи, що трансформувала інститут міліції в Національну поліцію, із значним акцентом на модернізацію, дотримання прав людини та підвищення прозорості діяльності правоохоронних органів.

Варто зауважити, що у контексті порівняльного аналізу використовувалося поняття органів внутрішніх справ, так само і у структурному розподілі визначалися районні (у місті) відділи внутрішніх справ, міські управління (відділи) внутрішніх справ, обласні управління (Головні управління в областях. Києві, Севастополі, АРК) – як підрозділи Міністерства внутрішніх справ України).

Прийняття Закону України «Про міліцію» започаткувало виключення норми про функціонування відповідних управлінь, відділів внутрішніх справ у при виконкомах місцевих рад. Так 20 липня 1991 року було скасовано Постанову Ради Міністрів УРСР від 19 липня 1974 р. № 380 «Про затвердження Положення про управління внутрішніх справ виконавчого комітету обласної Ради народних депутатів, Положення про відділ внутрішніх справ виконавчого комітету районної Ради народних депутатів та Положення про управління (відділ) внутрішніх справ виконавчого комітету міської, відділ

внутрішніх справ виконавчого комітету районної в місті Ради народних депутатів» – відповідно до Постанови Кабінету Міністрів УРСР від 20 липня 1991 року № 102 «Про визнання такими, що втратили чинність, деяких рішень Уряду УРСР у зв'язку з прийняттям Закону УРСР «Про місцеві Ради народних депутатів Української РСР та місцеве самоврядування» [141].

А. Баштанник систематизувала інституціональний аспект конституційного реформування у цей період, та хронологічно систематизувала нормативні акти для подальшого аналізу, що були прийняті такі зміни: Конституція УРСР (зміни і доповнення) [142-143]; «Про структуру державного управління Української РСР» – Постанова Верховної Ради Української РСР [144-145]; «Про перелік міністерств та інші центральні органи державного управління Української РСР» – Закон УРСР [146]; «Про Концепцію нової Конституції України» – Постанова Верховної Ради Української РСР [147]; «Про заснування поста Президента Української РСР і внесення змін та доповнень до Конституції (Основного закону Української РСР)» – Закон УРСР [148]; «Про заснування посади Прем'єр-міністра Української РСР (внесення змін до Конституції УРСР 1978 (18 квітня 1991 року))» – Закон УРСР [149]; «Про зміни і доповнення Конституції (Основного Закону) Української РСР у зв'язку з вдосконаленням системи державного управління (21 травня 1991 р.)» – Закон УРСР; «Про запровадження Кабінету Міністрів УРСР як найвищого органу державного управління Української РСР» – Закон УРСР (у складі КМУ було запроваджено, серед інших, посаду Державного секретаря КМУ, посади державних міністрів та міністрів УРСР [150]. Отже суттєво змінюється система державного управління, запроваджуються принципово нові органи державної влади – Кабінет Міністрів УРСР (квітень 1991 р.) та Інститут Президента України (липень 1991 р.). На думку вітчизняних дослідників, з прийняттям Декларації про державний суверенітет УРСР постала потреба заново організувати систему публічної влади, що виходить із принципу поділу державної влади на

законодавчу, виконавчу і судову, а держава закріплює свій статус як суверенна та демократична організація публічної влади [151].

2 етап – 1991-1996 рр. – становлення конституційного формату діяльності органів влади з правоохоронними функціями та формування безпекової моделі державної влади, завершення формування президентсько-урядової структури управління у сфері публічної безпеки, прийняття Конституції України, профільних законів, затвердження положень про діяльність відповідних служб. Фактично, саме на цьому етапі відбулося становлення нової інституціональної моделі Міністерства внутрішніх справ на основі положень Закону України «Про міліцію» з відповідним акцентом на галузеву централізацію у межах МВС України. Так само, на думку А. Баштанник, публічна влада в Україні формувалася за принципом вертикально-сформованої системи рад відповідно до Закону України «Про місцеві Ради народних депутатів та місцеве самоврядування» (грудень 1990 р.) [152], (адміністративно-територіальний принцип), Верховна Рада України виступала вищим органом державної влади. Закони України «Про Представника Президента України» [153], «Про місцеві Ради народних депутатів та місцеве і регіональне самоврядування» [154] змінили не лише сутність тогочасних механізмів управління, а й детермінували сферу компетенції у відносинах із органами місцевого самоврядування. При цьому навіть у звуженому форматі управлінської компетенції загальнонаціональний механізм державної влади забезпечив розвиток системи державного управління на засадах принципу децентралізації влади [155].

Третій етап – 1996-2004 рр. – формування механізму надання поліцейських послуг (у сучасній редакції цього поняття) в системі МВС характеризувався внутрішньо-інституціональним розвитком системи МВС, розбудовою системи підготовки кадрів, та структурними питаннями, становленням закладів вищої освіти системи МВС.

Саме у цей період до Закону України «Про міліцію» було включено статтю 7, п.4. «Місцева міліція». Законодавство України передбачало, що місцева міліція утворюється за рішенням органів місцевого самоврядування на підставі подання місцевих державних адміністрацій та виконавчих органів рад, погодженого з Міністерством внутрішніх справ України. Завданням місцевої міліції є забезпечення захисту життя, здоров'я, прав, свобод і законних інтересів громадян та охорони громадського порядку на відповідній території. До складу місцевої міліції входять підрозділи дорожньо-патрульної служби, патрульно-постової служби, служби дільничних інспекторів міліції, а також приймальники-розподільники для неповнолітніх, приймальники-розподільники для осіб, затриманих за бродяжництво, спеціальні приймальники для осіб, підданих адміністративному арешту. У складі місцевої міліції можуть утворюватися й інші підрозділи. Місцеву міліцію очолює керівник, який є заступником начальника відповідного управління (відділу) внутрішніх справ з громадської безпеки. Керівник місцевої міліції у встановлені відповідною радою строки звітує перед нею про стан охорони громадського порядку та громадської безпеки на відповідній території [156].

Призначення і звільнення з посад керівника місцевої міліції, начальників структурних підрозділів і дільничних інспекторів проводиться начальниками головних управлінь, управлінь Міністерства внутрішніх справ України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі за погодженням з відповідною радою. Чисельність місцевої міліції визначається органом місцевого самоврядування виходячи з нормативів, затверджених Міністерством внутрішніх справ України. Місцева міліція утримується за рахунок коштів місцевих бюджетів».

Втім, ця норма так і не була застосована, положення статті постійно призупинялися і у 2008 році цей пункт було виключено, а також було скасовано відповідну постанову Кабінету Міністрів України про місцеву міліцію. Слід наголосити, що вказані завдання місцевої міліції фактично співпадають із наведеними пізніше поліцейськими послугами.

Зміни до Конституції України у 2004-2014 роках, що мали характер вибору оптимальної моделі державного правління – тобто переходу від президентсько-парламентської до парламентсько-президентської моделі державного управління визначили не лише новий організаційний механізм Міністерства внутрішніх справ, а й запровадили нові форми діяльності підрозділів міліції (поліції).

Прийняття у 2015 році Стратегії сталого розвитку «Україна-2020» (Указ Президента України) створило умови для інституційного формату діяльності органів влади, у тому числі правоохоронних органів . Перш за все варто вказати на запровадження поняття «вектор безпеки» - це забезпечення гарантій безпеки держави, бізнесу та громадян, захищеності інвестицій і приватної власності. Україна має стати державою, що здатна захистити свої кордони та забезпечити мир не тільки на своїй території, а й у європейському регіоні [157].

Стратегія передбачала, що метою державної політики в цій сфері є коригування завдань та функцій правоохоронних органів, упровадження нових засад проходження служби, нових критеріїв оцінки роботи правоохоронців для підвищення рівня захисту прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави від протиправних посягань.

Слід провести функціональні та організаційні перетворення у системі Міністерства внутрішніх справ України. Необхідно чітко розподілити функції із формування політики, що має здійснюватися Міністерством, та реалізації політики, що має здійснюватися окремим центральним органом виконавчої влади у системі Міністерства внутрішніх справ України – Національною поліцією. Наголошувалось, що політичне управління та професійне керівництво у сфері правопорядку мають бути чітко розмежовані, як це передбачено Європейським кодексом поліцейської етики.

Необхідно забезпечити прозору систему конкурсного добору осіб на посади, створити нову систему атестації персоналу органів правопорядку, змінити підходи до підготовки працівників цих органів, що повинно

забезпечити зміну їх ставлення до виконання службових обов'язків у напрямі усвідомлення їх як надання оплачуваних державою послуг із забезпечення насамперед безпеки кожної особи, її особистих та майнових прав, суспільних та державних інтересів.

Потрібно зробити систему забезпечення правопорядку максимально прозорою та дружньою для суспільства. Важливим у цій сфері є проведення ґрунтовної децентралізації та впровадження дієвих механізмів громадського контролю за органами правопорядку. Пріоритетним у роботі таких органів має бути принцип законності – система віддання та виконання наказів повинна стати такою, щоб працівник поліції керувався законом і не виконував явно злочинні накази [158]. У стратегії мова не йшла про послуги, які має надавати Національна поліція.

Слід зазначити, що процес системного конституційного реформування розпочатий у 2016 році, поданням проекту змін до Конституції, суттєво змінював модель державного та регіонального управління. Проблема такого конституційного реформування, на нашу думку, полягає в тому, що зміни до Конституції України внесені не були, але так звана «реформа децентралізації» була розпочата. У контексті нашого дисертаційного дослідження варто зауважити, що принцип верховенства права, який є ключовим для функціонування всієї системи публічного управління, у тому числі – й для органів виконавчої влади, передбачає (стаття 19 Конституції України) , що «Правовий порядок в Україні ґрунтується на засадах, відповідно до яких ніхто не може бути примушений робити те, що не передбачено законодавством. Органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України». Цілком очевидно, що в системі органів влади були розпочаті зміни, не передбачені Конституцією України і законами України [158].

Власне, у форматі конституційного реформування це стосувалося і самого терміну «децентралізація», особливостей розуміння змісту цього

процесу. Так, у профільному законі – Законі України «Про засади державної регіональної політики» термін «децентралізація» відсутній, так само і в Законах України «Про центральні органи виконавчої влади», «Про місцеве самоврядування». Очевидно, що суб'єкт законодавчої ініціативи, пропонуючи проект змін до Конституції України, мав виходити з логіки управлінських відносин саме в контексті наявних або прогнозованих змін у базових законодавчих актах. Мова йде про потребу децентралізувати управління в державі, яка ще знаходиться у процесі активного державотворення.

Як правильно наголошує В. Черниш, головним завданням сучасного реформування публічного управління виступає втілення у практику державного управління визначених Конституцією України і законами України правових основ територіальної організації влади, які передбачають поєднання:

- 1) механізмів вирішення завдань державного управління в умовах правового режиму воєнного стану;
- 2) методів раціонального регулювання діяльності органів державної влади на основі критеріїв ефективності,
- 3) прямого державного управління на регіональному рівні (область) та непрямого – на низовому територіальному рівні (село, селище, місто), шляхом перерозподілу предметів відання і повноважень між відповідними органами виконавчої влади і органами місцевого самоврядування також і на субрегіональному рівні (район);
- 4) поєднання питань загальних та галузевих реформ з підвищенням ефективності механізму реалізації завдань реформ;
- 5) політико-правове, фінансове, матеріальне, організаційне та інформаційне забезпечення завдань, функцій та повноважень, які реалізуються в сфері публічної влади;
- 6) чітке законодавче розмежування сфер компетенції органів виконавчої влади і місцевого самоврядування та неухильне дотримання на практиці такого розмежування шляхом створення системи належних правових гарантій місцевого самоврядування базового рівня, забезпечення права мешканців населених пунктів права на самоврядування;
- 7) вирішення інституціональних завдань реалізації інтеграційної політики України, відповідності критеріям на вступ до ЄС [159].

Ми наголошуємо на єдиній важливій категорії децентралізованого управління в системі Національної поліції – адекватному партнерстві, адже поліція повинна служити суспільству, підтримуючи з громадянами відносини, засновані на довірі та співпраці. А у контексті сучасних завдань для системи Національної поліції варто визначити, що обґрунтування поняття «поліцейської послуги» має базуватися на чіткому розмежуванні функцій і послуг. У системі Національної поліції «послуга» повинна розглядатися як дія або комплекс дій, які спрямовані на задоволення конкретних потреб громадян у сфері публічної безпеки та захисту конституційних прав. Це відрізняється від регулятивних та адміністративних функцій, які може виконувати поліція, таких як оформлення документів або контроль за дотриманням законодавства, що по суті не є поліцейською послугою за змістом. Також варто зазначити, що має бути фокус на безпеці та захисті прав як сутнісних функціях поліції. Адже послуги поліції мають бути спрямовані безпосередньо на забезпечення громадського порядку, публічної безпеки, охорону власності та життя громадян. Справжньою поліцейською послугою є, наприклад, реагування на виклики, патрулювання або розслідування злочинів, припинення правопорушень, адміністративний нагляд. Адже поліцейська послуга має на меті задоволення безпосередніх і актуальних потреб суспільства, таких як захист від злочинних посягань, попередження та запобігання правопорушенням, надання допомоги у кризових ситуаціях.

Слід акцентувати увагу на загалом відмінності поліцейських функцій від адміністративних, адже видача документів, реєстрація транспортних засобів, оформлення дозволів і подібні дії є, скоріше, адміністративними або супутніми функціями, а не безпосередніми послугами, що надаються поліцією в процесі забезпечення правопорядку. Від правильного розмежування цих понять залежить і юридичне регулювання діяльності поліції, а також формування суспільного уявлення про те, що є реальною складовою її обов'язків і обов'язком надання послуг. Це також сприятиме вдосконаленню підходів до неї як до сервісної інституції, відповідальної за безпеку

суспільства. Але маємо наголосити, що використання поняття «сервісна інституція» в українському варіанті, на відміну від англійської мови, є іншим.

У контексті сучасного конституційного реформування (до 24.02. 2022 року) процес реалізації реформ був спрямований у контексті засад адміністративно-територіальної реформи. Формування нових структурних одиниць поліцейського адміністрування, не визначених законами України. Зокрема, Закон України «Про загальну структуру і чисельність Міністерства внутрішніх справ» (чинний), ст.1 визначає, що структуру МВС складають

- Міністерство внутрішніх справ України - центральний орган управління;
- головні управління, управління Міністерства внутрішніх справ України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі;
- міські, районні управління та відділи, лінійні управління, відділи, відділення, пункти;
- підрозділи судової міліції;
- підрозділи місцевої міліції;
- головний орган військового управління, оперативно-територіальні об'єднання, з'єднання, військові частини і підрозділи, вищі навчальні заклади, навчальні військові частини (центри), бази, установи та заклади, що не входять до складу оперативно-територіальних об'єднань Національної гвардії України;
- навчальні заклади, науково-дослідні установи, підприємства та установи забезпечення [160].

Натомість, почали з'являтися «поліцейські станції», а територіальних органів безпосередньо МВС нині не існує, є територіальні органи ЦОВВ, діяльність яких спрямована Міністром МВС України. Так само вже не функціонує інститут судової міліції. Варто також звернути увагу, що у положенні про МВС визначено, що «забезпечення охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, підтримання

публічної безпеки і порядку, а також надання поліцейських послуг» (п. 3) – така диференціація не є виправданою [161].

Конституційне реформування і процес децентралізації державної влади визначально вплинули на формування системи поліцейських послуг. Реформа системи МВС конкретизувала сутність таких послуг, спрямувала їх на правозабезпечувальний формат (рис.3.1).

Рис. 3.1. Концептуальна схема дослідження сучасної моделі поліцейських послуг

Джерело: [162]; дослідження автора

Формування інституту послуг в органах поліції є важливим кроком у модернізації правоохоронної системи та її адаптації до сучасних потреб

суспільства. Цей процес потребує глибокого аналізу та зваженого підходу, оскільки він має значний вплив на ефективність роботи поліції та її сприйняття громадськістю. Доцільність впровадження інституту послуг в поліції обумовлена кількома факторами. По-перше, це дозволяє змістити фокус діяльності поліції з суто каральних функцій на сервісно-орієнтований підхід. По-друге, це створює можливість для більш чіткого визначення та оцінки ефективності роботи поліцейських підрозділів.

3.2. Зарубіжний досвід функціонування інституту поліцейських послуг (на прикладі поліцейської діяльності у Сполученому Королівстві)

Як показав аналіз проблеми формалізації поліцейських послуг на національному ґрунті, впровадження концепції механізму послуг в поліцейській діяльності має свої виклики. Важливо чітко розмежувати, які саме аспекти функціонування органів поліції можуть бути класифіковані як послуги, а які залишаються в рамках виконання державних функцій. Це допоможе уникнути розмивання відповідальності та зберегти баланс між сервісною складовою та правоохоронними обов'язками. Особливу увагу слід приділити розробці стандартів якості поліцейських послуг. Ці стандарти мають враховувати специфіку органів поліції і бути реалістичними та досяжними. Важливо також забезпечити механізми зворотного, які дозволять оцінювати якість наданих послуг та вносити необхідні корективи.

Реальне впровадження інституту послуг може сприяти підвищенню прозорості діяльності поліції. Коли громадяни розуміють зміст послуг, які вони можуть отримати від поліції, це зменшує ризики корупції та зловживань. Крім того, це може стимулювати конкуренцію між різними підрозділами поліції щодо якості надання послуг, що в кінцевому підсумку покращить загальну ефективність роботи. Важливим аспектом є навчання та підготовка поліцейських до роботи в рамках сервісної моделі. Це вимагає не лише технічних навичок, але й розвитку комунікативних здібностей, емпатії та клієнтоорієнтованості. Такий підхід може змінити культуру всередині

поліцейських організацій, сприяючи більш гуманному та орієнтованому на громаду підходу до правоохоронної діяльності.

Формування інституту послуг також може сприяти оптимізації ресурсів поліції. Чітке визначення послуг дозволить краще планувати та розподіляти людські та матеріальні ресурси, зосереджуючись на пріоритетних напрямках діяльності. Це може призвести до підвищення ефективності роботи та зменшення непотрібного навантаження на поліцейських.

Проте, важливо пам'ятати, що не всі аспекти роботи поліції можуть і повинні розглядатися як послуги. Деякі функції, такі як розслідування тяжких злочинів або забезпечення громадського порядку під час масових заходів, залишаються в рамках традиційних обов'язків поліції. Тому важливо знайти правильний баланс між сервісним підходом та виконанням основних правоохоронних функцій.

Інститут поліцейських послуг може стати важливим інструментом для підвищення довіри суспільства до правоохоронних органів. Коли громадяни бачать, що поліція працює для задоволення їхніх потреб у безпеці та захисті, це сприяє формуванню позитивного іміджу поліції та збільшує готовність співпрацювати з правоохоронцями. Нарешті, впровадження інституту послуг в поліції повинно супроводжуватися відповідними змінами в законодавстві та нормативно-правовій базі. Це забезпечить правову основу для нової моделі роботи поліції та допоможе уникнути потенційних конфліктів між різними аспектами поліцейської діяльності.

Особливість надання поліцейських послуг в системі Національної поліції регулюється Законом України «Про Національну поліцію», який визнає такі послуги як встановлені виключно цим законом, серед яких реагування на виклики та надзвичайні ситуації, профілактика правопорушень, розкриття та розслідування злочинів, контроль дотримання законності, забезпечення безпеки дорожнього руху, надання допомоги громадянам у межах визначеної компетенції. Разом з тим, оскільки такі послуги досить часто відносять до категорії «публічні послуги» варто уваги розуміння проблеми

законодавчого розмежування і регулювання такого типу послуг, які очевидно варто називати «послуги у сфері публічної безпеки». Проблемною сферою виступає визначення ефективних управлінських підходів та механізмів для надання поліцейських послуг у системі публічної безпеки, з урахуванням сучасних викликів та потреб громадян. Ця проблема інтегрує кілька ключових аспектів: по-перше, оптимізацію управлінських процесів в структурах і підрозділах поліції для підвищення ефективності надання поліцейських послуг; по-друге, визначення критеріїв та стандартів якості поліцейських послуг, які відповідають очікуванням громадян; по-третє, визначення ролі поліцейських послуг у забезпеченні публічної безпеки та порядок взаємодії з іншими державними та громадськими інституціями; по-четверте, дослідження сучасних викликів, таких як кіберзлочинність, тероризм, та їх вплив на управлінські підходи в системі публічної безпеки

Важливо вказати, що наше дослідження спирається на дослідницькі підходи А. Помази-Пономаренко, яка дослідила сутність поняття поліцейських послуг з позицій концепту публічної безпеки [163-164]. Також варто вказати, що аналіз наукових праць у сфері поліцейських послуг, здійснених британськими науковцями, надає глибокий і багатогранний погляд на різні аспекти цієї важливої сфери., зокрема, Роберт Рейнер (Robert Reiner), досліджував соціологію поліціювання, зосереджуючись на культурі поліції та її взаємодії з суспільством, аналізував вплив політичних факторів на діяльність поліції [165], та Бен Бредфорд (Ben Bradford), який зосереджує на довірі громадськості до поліції та легітимності поліції, досліджує вплив процедурної справедливості на ефективність надання поліцейських послуг [166]. Пітер Нойфілд (Peter Neyroud), досліджував професіоналізацію поліції та етику поліцейської діяльності [167]. Загалом, до ключових напрямів досліджень британських науковців слід віднести: легітимність поліції та довіру громадськості, реформування поліції та впровадження нових моделей поліціювання, технологічні інновації в поліцейській діяльності, гендерні та расові питання в контексті надання поліцейських послуг, етику та

професіоналізм у поліцейській службі, взаємодію поліції з громадою та *community policing*. Науковці Сполученого Королівства вже багато років активно займаються дослідженнями поліцейської діяльності, їхні роботи сприяють розширенню розуміння і розвитку ефективних стратегій для забезпечення громадського порядку та безпеки.

Інституційні особливості впровадження зарубіжного досвіду функціонування інституту поліцейських послуг на прикладі Сполученого Королівства мають ряд важливих аспектів, які варто розглянути для можливої адаптації в українських реаліях: *по-перше*, децентралізована модель поліції – у СК діє система територіальних поліцейських сил, які відповідають за певні географічні регіони, кожна територіальна поліцейська служба має значну автономію у вирішенні місцевих проблем безпеки, що дозволяє краще адаптувати послуги до потреб конкретних громад.

По-друге, як ми вже зазначали у розділах 1, 2 – принцип «поліціювання за згодою», адже поліція діє за принципом «*policing by consent*», що означає необхідність постійної підтримки та довіри з боку громадськості як основи для надання поліцейських послуг як партнерської взаємодії з громадою, а обрані громадою комісари відповідають за встановлення пріоритетів поліцейської діяльності та бюджетування.

По-третє, вже наведений нами принцип «*Community policing*» – активне впровадження моделі громадівського поліціювання, де поліцейські тісно співпрацюють з місцевими жителями, регулярні зустрічі з громадою, спільне визначення пріоритетів публічної безпеки.

По-четверте, професійна підготовка персоналу, коли увага приділяється навчанню поліцейських навичкам комунікації та вирішення конфліктів. підготовка орієнтована на надання якісних поліцейських послуг громадянам.

По-п'яте, спеціалізовані сервіси поліцейських підрозділів - розвиток спеціалізованих підрозділів для роботи з вразливими групами населення (жертви домашнього насильства, молодь тощо), надання консультативних послуг та підтримки жертвам злочинів.

По-шосте, використання цифрових технологій для покращення доступності поліцейських послуг (онлайн-звітування, мобільні додатки), аналіз даних для прогнозування та попередження злочинності.

По-сьоме, прозорість та підзвітність, регулярна публікація звітів про діяльність поліції, наявність незалежних органів розслідування скарг на дії поліції.

По-восьме, партнерство з іншими публічними службами, тісна співпраця з соціальними службами, охороною здоров'я, освітніми закладами для комплексного вирішення проблем публічної безпеки, при цьому значна увага приділяється запобіганню злочинам через освітні програми та роботу з групами ризику.

Слід звернути увагу на формування «культури надання поліцейських послуг»: регулярні опитування громадської думки щодо якості поліцейських послуг, використання кількісних та якісних показників для оцінки роботи поліції, формування у поліції культури сприйняття громадян як «клієнтів» поліцейських послуг.

Для досягнення мети дослідження загальних положень управління та адміністрування у сфері надання поліцейських послуг у сфері публічної безпеки важливо вирішити такі завдання: систематизувати підходи щодо концептуалізації змісту поліцейських послуг; напрацювати теоретичні та методологічні основи надання таких послуг, охарактеризувати тенденції розвитку поліцейських послуг та забезпеченні належного рівня службової діяльності; дослідити виклики і загрози впливу інституціональних змін у сфері службової діяльності.

Варто зауважити, що такі сфери визначають, власне, діяльність поліції: *забезпечення публічної безпеки і порядку* означає комплекс заходів, спрямованих на підтримання громадського порядку, захист громадян від злочинів та інших загроз, а також забезпечення безпеки в суспільстві, включає в себе діяльність поліції, місцевих органів влади, громадських організацій та інших суб'єктів, які працюють разом для створення безпечного середовища

для всіх громадян. Очевидно сюди слід віднести патрулювання та реагування на надзвичайні ситуації – одну з основних поліцейських послуг у сфері публічної безпеки, що передбачає безперервне патрулювання вулиць, негайне реагування на екстрені виклики, підтримання громадського порядку та швидке втручання під час інцидентів.

Так, у Сполученому Королівстві (якщо мова йде про професійну поліцію), то вона включає поліцейські сили, такі як Лондонська столична поліція (Metropolitan Police Service), яка відповідають за підтримання правопорядку та безпеки; місцеві поліцейські сили, адже кожне графство (адміністративна одиниця СК) та місто мають свої поліцейські сили, які працюють на місцевому рівні для забезпечення безпеки. Тут варто додати і правову основу забезпечення публічної безпеки і порядку У СК немає єдиного кодифікованого визначення «публічної безпеки і порядку» (як, до речі, і в Україні). Натомість, це поняття формується на основі різних законодавчих актів, судових прецедентів та поліцейських практик. Ключові закони включають Police Act 1996, Criminal Justice and Public Order Act 1994, та Anti-social Behaviour, Crime and Policing Act 2014 [168].

Важливим принципом «забезпечення публічної безпеки і порядку» виступає принцип *«поліціювання за згодою»* (Policing by consent). Цей фундаментальний принцип, сформульований Р. Пілом у 1829 році, передбачає, що легітимність поліції базується на суспільній згоді та довірі, а не на силі. Це означає, що забезпечення публічної безпеки розглядається як спільна відповідальність поліції та громадян. Роберт Піл вважається засновником сучасної концепції поліціювання, і він сформулював ключові принципи, які відображають суть «policing by consent». Один з таких принципів наголошує, що сила і влада поліції випливають з добровільної згоди населення підкорятися законам, а не від державної сили [169]. Слід також вказати на превентивний підхід, адже британська модель акцентує увагу на запобіганні злочинам та порушенням порядку, а не лише на реагуванні на них, що включає

активну роботу з міськими та сільськими спільнотами, аналіз ризиків та раннє втручання у потенційно проблемні ситуації.

Нині принцип «*policing by consent*» (поліціювання за згодою) є основоположним принципом, що лежить в основі британської моделі поліцейської (у широкому змісті – правоохоронної діяльності). Він визначає, що легітимність і повноваження поліції базуються на довірі та підтримці суспільства, а не лише на силі закону. Це означає, що поліція покликана діяти як складова частина громади, забезпечуючи послуги у сфері публічної безпеки, які відповідають потребам і очікуванням громадян.

У сфері публічної безпеки роль поліції у моделі «*policing by consent*» зосереджена на наданні комплексних та доступних послуг, які сприяють забезпеченню громадського порядку та захисту від різноманітних загроз. Поліцейські послуги у сфері публічної безпеки охоплюють широкий спектр завдань: від патрулювання вулиць і забезпечення порядку на масових заходах до реалізації превентивних програм, які спрямовані на запобігання злочинності.

Цей принцип підкреслює важливість тісної взаємодії поліції з місцевими громадами. Поліцейські регулярно проводять зустрічі з жителями для обговорення проблем безпеки, вислуховують побажання та пропозиції, що дозволяє адаптувати поліцейські послуги під конкретні локальні потреби. Це включає надання консультацій, навчальних програм з питань безпеки та підтримку ініціатив з відновлення правопорядку в мікрорайонах.

Поліція також акцентує увагу на превентивній діяльності. Завдяки співпраці зі школами, громадськими організаціями та іншими державними службами, поліція реалізує програми, спрямовані на роботу з молоддю, попередження антисоціальної поведінки та зменшення ризиків настання правопорушень. Це дозволяє створити безпечніше середовище та зміцнити відчуття спільності в громаді.

За допомогою інноваційних технологій поліція покращує обслуговування громадськості. Використання цифрових платформ для

звітності та комунікації з жителями підвищує доступність поліцейських послуг, дозволяючи оперативніше реагувати на звернення та запити.

Важливим аспектом «*policing by consent*» у публічній безпеці є забезпечення прозорості та підзвітності. Поліція надає регулярні звіти про свою діяльність, що включає інформацію про досягнуті результати у сфері захисту суспільного порядку. Громадяни мають можливість ознайомитись з даними щодо рівня злочинності, розслідувань і превентивних заходів, що зміцнює довіру до правоохоронних органів. Загалом, у моделі «*policing by consent*» поліцейські послуги у сфері публічної безпеки орієнтовані на задоволення потреб громадян шляхом тісної співпраці з громадою, прозорості дій та надання превентивних програм. Такий підхід сприяє формуванню безпечного середовища, де поліція і громадяни працюють разом, щоб забезпечити мир та захист у суспільстві.

Варто також вказати на *громадсько-орієнтоване поліціювання*, що здійснюється забезпеченням публічної безпеки як співпраці поліції з місцевими громадами і включає регулярні зустрічі з громадянами, створення місцевих консультативних груп та залучення волонтерів до підтримки правопорядку. І врешті решт – багаторівневий підхід, оскільки забезпечення публічної безпеки здійснюється на різних рівнях: від місцевих поліцейських відділків до національних агентств, таких як National Crime Agency [170]. Це дозволяє ефективно реагувати на різні типи загроз - від дрібних правопорушень до організованої злочинності та тероризму.

Другий напрям надання поліцейських послуг – *охорона прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави* щодо надання поліцейських послуг у контексті досвіду Сполученого Королівства (СК) охоплює комплекс заходів, спрямованих на забезпечення безпеки громадян, захист їхніх прав і свобод, а також підтримання суспільного порядку та інтересів держави. Це поняття базується на принципах законності, пропорційності, підзвітності та співпраці з територіальною спільнотою. Перш за все варто вказати на встановлення балансу між безпекою та правами

людини, що відображено в законодавстві, зокрема в Human Rights Act 1998, який вимагає від правоохоронних органів діяти пропорційно та з повагою до прав людини [171]. Також робиться акцент на адаптивності до нових викликів та професійній етиці.

Принцип законності передбачає, що поліція зобов'язана діяти в межах своїх повноважень і забезпечувати дотримання прав і свобод громадян; принцип пропорційності – що дії поліції повинні бути пропорційними до загрози або правопорушення і застосування сили або інших обмежувальних заходів має бути виправданим і мінімально необхідним для досягнення законної мети. Підзвітність передбачає, що поліцейські органи підзвітні громадськості та незалежним наглядовим органам, таким як Independent Office for Police Conduct (IOPC) [172], у частині регулярного звітування про діяльність поліції, включаючи статистику злочинності, використання сили та інших ключових показників.

Вартують уваги також питання професійної етики, співпраці з громадою, захисту суспільних інтересів, включаючи підтримання громадського порядку, запобігання злочинності та забезпечення безпеки на вулицях, контроль та безпека дорожнього руху, надання допомоги та захисту жертвам домашнього насильства, сексуального насильства та інших злочинів через програми кризового втручання та підтримки, забезпечення безпеки та порядку під час масових заходів, таких як спортивні змагання, концерти та акції протесту, шляхом планування та впровадження заходів безпеки, боротьба з кіберзлочинністю, захист кіберінфраструктури та розслідування правопорушень в Інтернеті.

У форматі СК та впровадження досвіду в Україні ми розробили порівняльну таблицю щодо формалізації поліцейських послуг та їх реалізації в СК та в Україні (таблиця 3.1). Запровадження поняття «поліціювання» варто розглядати скоріше як змістовний фактор, а не функціональний: поліціювання - це процес та практика підтримання громадського порядку, запобігання злочинності та забезпечення безпеки громадян через надання поліцейських

послуг, що вирішує завдання балансу між безпекою та приватністю, адаптації до нових форм злочинності, підвищення довіри громадськості, управління ресурсами в умовах обмеженого фінансування.

Таблиця 3.1

Порівняльний аналіз змісту реалізації поліцейських послуг в Україні та СК

Аспект послуги	Сполучене Королівство	Україна
1. Забезпечення громадського порядку	акцент на community policing, широке використання піших патрулів, високий рівень довіри громадян	перехід до моделі community policing, впровадження патрульної поліції, робота над підвищенням довіри громадян
2. Розслідування злочинів	високий рівень технічного оснащення, спеціалізовані підрозділи для різних типів злочинів, ефективна система збору та аналізу доказів	модернізація технічного оснащення, реформування слідчих підрозділів, впровадження нових методів розслідування
3. Забезпечення безпеки дорожнього руху	автоматизовані системи контролю швидкості, суворе дотримання правил і високі штрафи, ефективна система обліку порушень	впровадження автоматичної фіксації порушень, реформування системи штрафів, робота над покращенням культури водіння
4. Робота з громадою	регулярні зустрічі з громадянами, програми профілактики злочинності, активна участь громади у забезпеченні безпеки	впровадження програм взаємодії з громадою, створення громадських рад, розвиток волонтерських ініціатив
5. Реагування на надзвичайні ситуації	високий рівень координації між службами, регулярні навчання та тренування, ефективна система оповіщення населення	удосконалення координації служб, впровадження протоколів реагування, модернізація системи оповіщення
6. Використання технологій	широке застосування CCTV, передові системи аналізу даних, мобільні додатки для взаємодії з громадянами	впровадження систем відеоспостереження, розвиток аналітичних інструментів, створення електронних сервісів для громадян
7. Підготовка кадрів	тривала та інтенсивна підготовка, постійне підвищення кваліфікації, акцент на етичні стандарти	реформування системи поліцейської освіти, впровадження стандартів підготовки, посилення етичної складової навчання
8. Фінансування	стабільне та достатнє фінансування, прозора система розподілу коштів, інвестиції в нові технології	збільшення фінансування в рамках реформи, робота над оптимізацією витрат, пошук додаткових джерел фінансування

Джерело: за матеріалами <https://www.legislation.gov.uk/>

Впровадження досвіду Сполученого Королівства (СК) щодо надання поліцейських послуг в умовах правового режиму воєнного стану в Україні вимагає адаптації до специфічних умов та викликів, з якими стикається наша країна. При цьому може бути застосована модель адаптивного поліцейського управління в умовах воєнного стану. Складовими такої моделі виступають:

По-перше, громадсько-орієнтоване поліціювання (Community Policing), що в умовах воєнного стану передбачає створення мобільних консультативних груп, які можуть швидко реагувати на запити громадян у різних регіонах, особливо в зонах прямих бойових дій, а також залучення волонтерів для підтримки правопорядку та надання допомоги поліції в евакуації та гуманітарних операціях. Це потребуватиме організація регулярних зустрічей поліції з громадянами у безпечних місцях, впровадження програм для побудови довіри між поліцією та громадою, навіть у складних умовах.

По-друге, підвищення прозорості та підзвітності, що в умовах воєнного стану передбачає створення мобільних комісій для розслідування скарг на поліцію, які можуть працювати в умовах воєнного стану, та забезпечення регулярного звітування про діяльність поліції через онлайн-платформи та соціальні мережі. Однак, у свою чергу, це потребуватиме впровадження системи «відкритих даних» для забезпечення прозорості діяльності поліції.

По-третє, використання сучасних технологій шляхом встановлення мобільних систем відеоспостереження у стратегічно важливих місцях для підвищення безпеки, а також застосування мобільних додатків для швидкого зв'язку громадян з поліцією, які можуть працювати навіть при обмеженому доступі до інтернету та відключенні світла, використання аналітичних платформ для обробки даних та прогнозування злочинності.

По-четверте, удосконалення професійної підготовки та розвитку, через проведення онлайн-тренінгів для поліцейських з акцентом на етичну поведінку та дотримання прав людини та створення мобільних навчальних центрів для підвищення кваліфікації поліцейських у зонах бойових дій.

По-п'яте, потребує особливої уваги розробка програм, спрямованих на підвищення гендерної компетентності поліцейських, з урахуванням специфіки воєнного стану, а також очевидне забезпечення рівного представництва жінок у правоохоронних органах та створення умов для їх кар'єрного зростання навіть у складних умовах.

По-шосте, важливим напрямом виступає підтримка доброчесності та боротьба з корупцією, розробка спеціальних механізмів для подання скарг на недоброчесну поведінку поліцейських через онлайн-платформи, впровадження системи моніторингу та оцінки якості навчання та професійної етики, навіть у складних умовах, проведення регулярних тестувань та опитувань серед поліцейських щодо проявів недоброчесної поведінки.

По-сьоме, необхідна координація з військовими структурами ЗСУ, обласними військовими адміністраціями, підрозділами інших правоохоронних органів, розробка протоколів взаємодії поліції з військовими підрозділами, створення спільних оперативних штабів для координації дій, проведення спільних навчань для відпрацювання взаємодії. Варто навести порівняльний аналіз надання поліцейських

Таблиця 3.2

Надання поліцейських послуг у Сполученому Королівстві (СК) та Україні

Аспект послуги	Сполучене Королівство	Україна
1. Забезпечення громадського порядку	акцент на community policing; широке використання піших патрулів; високий рівень довіри громадян	перехід до моделі community policing; впровадження патрульної поліції; робота над підвищенням довіри громадян
2. Розслідування злочинів	високий рівень технічного оснащення; спеціалізовані підрозділи для різних типів злочинів; ефективна система збору та аналізу доказів	модернізація технічного оснащення; реформування слідчих підрозділів; впровадження нових методів розслідування
3. Забезпечення безпеки дорожнього руху	автоматизовані системи контролю швидкості; суворе дотримання правил і високі штрафи; ефективна система обліку порушень	автоматизовані системи контролю швидкості; впровадження автоматичної фіксації порушень; реформування системи штрафів;

Продовження таблиці 3.2

Аспект послуги	Сполучене Королівство	Україна
4. Робота з громадою	регулярні зустрічі з громадянами; програми профілактики злочинності; активна участь громади у забезпеченні публічної безпеки	впровадження програм взаємодії з громадою; створення громадських рад; розвиток волонтерських ініціатив
5. Реагування на надзвичайні ситуації	високий рівень координації між службами; регулярні навчання та тренування; ефективна система оповіщення населення	вдосконалення системи координації служб; впровадження нових протоколів реагування; модернізація системи оповіщення
6. Використання технологій	широке застосування CCTV (телебачення замкненого контуру); передові системи аналізу даних; мобільні додатки для взаємодії з громадянами	впровадження систем відеоспостереження; розвиток аналітичних інструментів; створення електронних сервісів для громадян
7. Підготовка кадрів	тривала та інтенсивна підготовка; постійне підвищення кваліфікації; акцент на етичні стандарти	реформування системи поліцейської освіти; впровадження нових стандартів підготовки; посилення етичної складової навчання
8. Фінансування	стабільне та достатнє фінансування; прозора система розподілу коштів; інвестиції в нові технології	збільшення фінансування в рамках реформи; робота над оптимізацією витрат; пошук додаткових джерел фінансування

Таблиця 3.3 демонструє, що хоча Україна активно реформує свою систему поліцейських послуг, впроваджує багато елементів, які вже успішно функціонують у СК, все ще існують певні відмінності та області для подальшого вдосконалення. По-перше, Сполучене Королівство вже давно інтегрувало принцип «policing by consent», який акцентує увагу на довірі та співпраці з громадою, тоді як в Україні цей підхід лише починає впроваджуватися. Незважаючи на прогрес у створенні нових підрозділів поліції, таких як патрульна служба, бракує більш глибокої інтеграції з місцевими громадами, що є критичним для зміцнення довіри.

По-друге, в СК система підзвітності та прозорості поліції добре розвинена через незалежні регуляторні органи, такі як незалежний офіс з

питань поведінки поліції. В Україні, хоча здійснюються кроки до створення таких органів, їхня ефективність і рівень довіри від суспільства залишаються відносно низькими. Виклики також присутні у сфері інфраструктури та технологій. Наприклад, хоча в Україні встановлюється все більше камер відеоспостереження, рівень інтеграції та аналітики даних, які можливі завдяки сучасним CCTV системам у СК, ще не досягнутий.

CCTV, або «Closed-circuit television» (телебачення замкненого контуру), – це система відеоспостереження, яка використовується для моніторингу і запису зображень у певних зонах. На відміну від звичайного телебачення, сигнал CCTV не транслюється у відкритому ефірі, а передається в обмеженій мережі, що робить його доступним лише для уповноважених користувачів. CCTV системи широко застосовуються для забезпечення безпеки і контролю в різних сферах, включаючи: 1) публічна безпека – CCTV використовується поліцією та муніципальними органами для моніторингу публічних місць, таких як вулиці, транспортні вузли та площі, з метою забезпечення громадського порядку та безпеки; 2) контроль комерційних об'єктів – облаштування в супермаркетах та бізнес-центрах для запобігання крадіжкам і вандалізму; 3) нагляд за приватними володіннями – встановлення у житлових будинках та на територіях для захисту від вторгнень та спостереження за безпекою; 4) нагляд за інфраструктурними об'єктами – моніторинг стратегічних об'єктів, таких як електростанції, аеропорти або залізниці, щоб забезпечити захист від потенційних загроз [174].

Сучасні системи CCTV можуть мати додаткові функції, такі як детекція руху, нічне бачення та інтеграція з іншими системами публічної безпеки, включаючи аналітику відео на основі штучного інтелекту, що дозволяє автоматично виявляти аномальні поведінки або потенційні загрози.

Ще однією важливою сферою є професійна підготовка поліцейських. У Сполученому Королівстві значна увага приділяється розвитку навичок комунікації і вирішення конфліктів, тоді як в Україні підготовка в цих питаннях має бути поглиблена. Не менш суттєвою є необхідність

удосконалення системи громадської участі в правоохоронній діяльності. В СК громадяни мають можливість активно брати участь у визначенні пріоритетів поліцейської діяльності через обраних поліцейських комісарів. В Україні ж механізми залучення громадськості до управління поліцією ще перебувають у стадії розвитку. Додатково, в Україні постійно обговорюється необхідність підвищення рівня фінансування правоохоронних органів, що впливає на умови праці та мотивацію поліцейських. Фінансова стабільність, яка властива поліції СК, дозволяє краще концентруватися на ключових завданнях публічної безпеки. Крім того, впровадження інноваційних методів криміналістики та розслідувань, які широко використовуються у СК, також залишається важливим напрямком для України.

Питання прав людини і дотримання законності є ще одним пріоритетом реформ. У СК існує чітка система контролю за дотриманням прав людини в діяльності поліції, а в Україні ще слід покращити цей аспект через розширення незалежного нагляду та проведення регулярних навчань службовців поліції.

Що стосується співробітництва з іншими державними службами, Україна має працювати над удосконаленням координації між поліцією, соціальними службами та освітніми закладами, що вже налагоджено у СК. Це допоможе не лише у вирішенні поточних проблем безпеки, але і в попередженні злочинності серед молоді.

Хоча Україна і зробила вагомі кроки в реформуванні своєї поліцейської системи, продовження роботи над цими аспектами може суттєво підвищити ефективність поліцейських послуг. Інтеграція найкращих практик, адаптованих під українські реалії, здатна забезпечити більш стабільне, безпечне і справедливе суспільство. Загалом, надання поліцейських послуг в умовах правового режиму воєнного стану в Україні вимагає комплексного підходу та адаптації до специфічних умов. При цьому досвід Сполученого королівства є надзвичайно актуальним.

Розробка ефективної моделі поліцейських послуг потребує збалансованого підходу, який включатиме структурування організації,

впровадження сучасних технологій, активну взаємодію з громадськістю та постійне підвищення професійних стандартів. Також важливим є забезпечення прозорості та відповідальності всіх дій поліцейських, що сприятиме зміцненню довіри між поліцією та громадою. Нагальним завданням сучасної науки державного управління виступатиме розробка теоретичної основи дослідження.

3.3. Реалізація концепту community policing в Україні у мирний час та в умовах правового режиму воєнного стану

Впровадження концепту «community policing» в Україні у сфері публічної безпеки, хоча і показує позитивні результати, все ще не досягло того рівня інтеграції в повсякденну роботу поліції, який спостерігається у Сполученому Королівстві. Це частково пов'язано з історичними особливостями розвитку правоохоронної системи та суспільними очікуваннями. Окрім того, українська поліція все ще стикається з викликами у сфері професійної підготовки кадрів, особливо щодо розвитку поліцейських soft skills та навичок ефективної комунікації з громадою. Система оцінки ефективності роботи поліції в Україні також потребує вдосконалення, щоб краще відображати якість надання послуг, а не лише кількісні показники.

Незважаючи на ці відмінності, варто відзначити значний прогрес України у реформуванні поліції, особливо в аспекті впровадження сервісно-орієнтованого підходу. Створення патрульної поліції, розвиток системи «community policing» та впровадження нових технологій у роботу правоохоронців демонструють позитивні зрушення. Однак, для повноцінної реалізації моделі поліцейських послуг, подібної до британської, Україні необхідно продовжувати роботу над зміцненням довіри між поліцією та громадою, розширенням практик залучення громадян до забезпечення безпеки та вдосконаленням механізмів громадського контролю.

Важливим кроком може стати подальша децентралізація поліцейської системи з наданням більших повноважень місцевим громадам у визначенні пріоритетів роботи поліції. Також необхідно посилити роботу над розвитком професійної етики та культури серед поліцейських, що є ключовим елементом в реалізації принципу «policing by consent». Впровадження більш ефективних механізмів внутрішнього контролю та боротьби з корупцією в поліції залишається актуальним завданням для України.

Аналіз показує, що хоча Україна зробила значні кроки у напрямку впровадження сучасних стандартів поліцейської діяльності, існує потреба в подальшій адаптації успішних практик Сполученого Королівства з урахуванням місцевого контексту та особливостей. Це включає в себе розвиток більш гнучких форм взаємодії з громадою, вдосконалення системи підготовки кадрів та впровадження інноваційних технологій у повсякденну роботу поліції. Загалом, продовження реформ у напрямку сервісно-орієнтованої моделі поліціювання та посилення партнерства між поліцією та громадою є ключовими факторами для подальшого вдосконалення системи поліцейських послуг в Україні.

Реалізація концепту community policing в Україні в умовах правового режиму воєнного стану є складним, але важливим завданням для забезпечення ефективної взаємодії між поліцією та громадою. В умовах війни ця концепція набуває особливого значення, оскільки довіра та співпраця між правоохоронними органами та населенням стають критично важливими для підтримання громадського порядку та національної безпеки.

Основною проблемою реалізації community policing під час воєнного стану є зміна пріоритетів поліцейської діяльності. Замість звичайного фокусу на попередження злочинності та вирішення локальних проблем безпеки, поліція змушена концентруватися на завданнях, пов'язаних з військовими загрозами, евакуацією населення та протидією диверсійним групам.

Ще одним викликом є обмеження громадянських свобод, які неминуче виникають в умовах воєнного стану. Це може ускладнювати реалізацію

принципів відкритості та прозорості, які є ключовими для community policing. Водночас, саме в такі складні часи важливо зберігати довіру громади до правоохоронних органів.

Зміна демографічної ситуації в багатьох регіонах України через внутрішнє переміщення осіб також створює додаткові виклики для реалізації community policing. Поліцейським доводиться працювати з новими групами населення, які можуть мати інші потреби та очікування щодо безпеки.

У той же час, воєнний стан створює унікальні можливості для зміцнення зв'язків між поліцією та громадою. Спільна робота над вирішенням проблем безпеки в умовах війни може сприяти формуванню більш тісних та довірливих відносин. Наприклад, організація спільних патрулів з представниками територіальної оборони або волонтерами може бути ефективним інструментом community policing в цих умовах.

Важливим аспектом реалізації community policing під час воєнного стану є адаптація комунікаційних стратегій. Поліція повинна знаходити нові способи інформування та взаємодії з громадою, враховуючи обмеження, пов'язані з безпекою. Це може включати використання захищених онлайн-платформ для проведення зустрічей з громадою або створення спеціальних каналів зв'язку для повідомлення про підозрілі дії.

Ще одним викликом є необхідність швидкого реагування на мінливу ситуацію з безпекою. Принципи «community policing», які передбачають довготривалу роботу над вирішенням проблем, можуть бути складними для реалізації в умовах, коли ситуація змінюється щодня. Проте, гнучкість та адаптивність можуть стати ключовими факторами успіху в цих умовах.

Важливо також враховувати психологічний стан як поліцейських, так і громадян в умовах війни. Стрес, тривога та посттравматичний стресовий розлад можуть впливати на якість взаємодії між поліцією та громадою. Тому важливо включати психологічну підтримку як елемент реалізації community policing в цих умовах.

Одним з позитивних аспектів реалізації community policing під час воєнного стану є можливість залучення громади до вирішення проблем безпеки на новому рівні. Наприклад, створення мереж сусідського спостереження або організація волонтерських груп для підтримки поліцейської діяльності може сприяти підвищенню рівня безпеки та зміцненню громадської солідарності.

Також важливим аспектом є адаптація навчальних програм для поліцейських. В умовах воєнного стану необхідно поєднувати принципи community policing з навичками роботи в кризових ситуаціях, що вимагає розробки нових підходів до підготовки правоохоронців. Особливу увагу слід приділити захисту вразливих груп населення, таких як діти, люди похилого віку та особи з інвалідністю. Community policing в цих умовах повинен включати спеціальні програми та підходи для забезпечення безпеки цих груп.

Варто також звернути увагу на порівняльний аналіз України та Сполученого Королівства у контексті формування сучасної безпекової платформи

Таблиця 3.3

Основи безпекової платформи в Сполученому Королівстві (СК) та Україні

Індикатор	Сполучене Королівство (СК)	Україна
<i>Законодавча база</i>	поліцейські послуги регулюються законами, такими як «Police Act 1996», «Police Reform and Social Responsibility Act 2011» та ін. – високий рівень деталізації законодавства	основні закони «Про Національну поліцію України», «Про запобігання корупції», – законодавство активно реформується.
<i>Організаційна структура</i>	децентралізована структура з окремими поліцейськими силами для Англії, Шотландії, Уельсу та Північної Ірландії, незалежні поліцейські комісари	централізована структура Національної поліції України – Регіональні управління підпорядковуються центральному керівництву, в умовах ПРВС – частково Генеральному Штабу, тер. структурам МО, місцевим військовим адміністраціям

Продовження таблиці 3.3

Індикатор	Сполучене Королівство (СК)	Україна
<i>нагляд та підзвітність</i>	незалежні органи нагляду, такі як Independent Office for Police Conduct (IOPC), поліцейські комісари обираються громадянами	Державне бюро розслідувань (ДБР) та інші органи нагляду, впровадження громадського контролю та наглядових рад, деінституціоналізація адмін. комісій
<i>права та обов'язки поліцейських</i>	чітко визначені права та обов'язки в законодавстві, високі стандарти етики та поведінки	права та обов'язки визначені в Закону України «Про Національну поліцію», активне впровадження нових етичних стандартів
<i>підготовка та навчання</i>	тривала та інтенсивна підготовка в поліцейських академіях, постійне підвищення кваліфікації	реформування системи підготовки поліцейських, збереження профільних ЗВО, використання потенціалу цивільних ЗВО, впровадження нових програм навчання та підвищення кваліфікації
<i>фінансування</i>	стабільне фінансування з державного бюджету, прозора система розподілу коштів	збільшення фінансування в рамках реформ, робота над оптимізацією витрат та пошук додаткових джерел фінансування
<i>використання технологій</i>	широке застосування CCTV, аналітичних систем та мобільних додатків, інвестиції в нові технології	впровадження систем відеоспостереження, розвиток аналітичних інструментів та електронних сервісів для громадян
<i>реагування на надзвичайні ситуації</i>	високий рівень координації між службами, регулярні навчання та тренування	вдосконалення системи координації служб, впровадження нових протоколів реагування
<i>взаємодія з громадою</i>	активна взаємодія з громадою через community policing, регулярні зустрічі та консультації з громадянами.	впровадження програм взаємодії з громадою, створення громадських рад та розвиток волонтерських ініціатив.

Джерело: [174-175].

Особливу увагу варто звернути на той факт, що у СК створено інститут поліцейських комісарів саме як самостійний інститут у сфері публічної безпеки. Потреба у створенні такого інституту у 1829 як структури поліції Лондона була обумовлена:

- необхідністю централізованого управління, адже до створення цього інституту правоохоронна (поліцейська) діяльність була фрагментованою і неефективною;
- професіоналізацію поліції – виникла потреба в професійному керівництві для впровадження стандартизованих методів роботи;
- підзвітністю, оскільки суспільство вимагало більшої прозорості та підзвітності в роботі правоохоронних органів;
- ефективною боротьбою зі злочинністю, оскільки зростання міст та індустріалізація призвели до збільшення рівня злочинності, що вимагало більш організованого підходу до правоохоронної діяльності [176].

Основним законом, який регулює діяльність поліцейських комісарів у СК, є «Police Reform and Social Responsibility Act 2011» (Закон про реформу поліції та соціальну відповідальність 2011 року). Цей закон ввів посаду виборних комісарів поліції та злочинності (Police and Crime Commissioners, PCCs) в Англії та Уельсі (крім Лондона). Ключові аспекти закону: вибори комісарів, PCCs обираються населенням кожні чотири роки; повноваження включали встановлення пріоритетів поліцейської діяльності, контроль бюджету та призначення/звільнення головних констеблів; підзвітність населенню і регулярність звітування про свою діяльність; взаємодію з громадою, оскільки закон зобов'язував комісарів активно взаємодіяти з місцевими громадами для визначення пріоритетів у сфері безпеки; була передбачена співпраця комісарів з іншими органами місцевого самоврядування та організаціями для забезпечення комплексного підходу до безпеки. Варто зазначити, що в Лондоні функції PCC виконує мер міста, а в Шотландії та Північній Ірландії діють інші системи управління поліцією [177].

Варто вказати інституціональні причини: існувала потреба у впровадженні механізму, який би забезпечив більшу відповідальність поліції перед громадою; визначилася потреба у більш інтегрованому підході до поліцейської діяльності, що спонукає до тіснішої співпраці між поліцією та суспільством, адже комісари, обрані місцевими жителями, мали б краще

розуміти потреби своїх регіонів і сприяти покращенню взаємодії та довіри. До введення цього інституту управління поліцією часто здійснювалося централізовано, що не завжди відповідало місцевим потребам і пріоритетам. Інститут комісарів дозволяв передати більше повноважень на місця, підвищуючи ефективність управління поліцією завдяки орієнтації на конкретні виклики та умови. Також новий підхід дозволяв краще розподіляти ресурси правоохоронних органів, забезпечуючи ефективне використання фінансових та людських ресурсів відповідно до місцевих пріоритетів.

Створення інституту поліцейських комісарів у СК було важливим кроком у розвитку сучасної поліцейської служби, спрямованим на підвищення ефективності, підзвітності та професіоналізму правоохоронних органів. З часом ця система еволюціонувала, адаптуючись до змінних потреб суспільства та викликів у сфері безпеки.

Воєнний стан в Україні суттєво впливає на надання поліцейських послуг, змінюючи пріоритети та вимоги до роботи правоохоронних органів. У цих умовах поліцейські служби зосереджуються не лише на традиційних завданнях, а й на нових викликах, викликаних військовими загрозами. Одним із головних аспектів є підтримка громадського порядку в умовах підвищеної напруги та забезпечення безпеки стратегічних об'єктів, що вимагає від поліцейських додаткових ресурсів та навичок.

У рамках концепту *community policing*, поліцейські послуги повинні залишатися орієнтованими на потреби громади, навіть за умов обмежених ресурсів. Поліція має адаптувати свої оперативні стратегії, щоб продовжувати надавати послуги захисту й підтримки, активно залучаючи громадян до процесу визначення пріоритетних потреб у безпеці.

Прямий контакт, доступність і відкритість поліції є ключовими складовими при наданні ефективних послуг. У воєнний час, коли тривога та невизначеність серед населення зазвичай зростають, правоохоронці повинні забезпечувати чітку і своєчасну комунікацію про безпекові заходи. Це

допомагає зміцнити довіру до поліцейських служб і дає громадянам впевненість у підтримці правопорядку.

Також важливо, щоб поліція підтримувала оперативність реагування на виклики та інциденти, пов'язані з конфліктом, включаючи мародерство, незаконний оборот зброї та інші загрози. Це забезпечує відчуття безпеки та підвищує ефективність поліцейських послуг в умовах надзвичайної ситуації.

В умовах стресу та надзвичайних обставин важливою частиною надання поліцейських послуг є психологічна підтримка поліцейських та громадян. Проведення тренінгів з управління стресом і психосоціальної підтримки стає критично важливим аспектом забезпечення високої якості послуг.

Забезпечення безпеки масових евакуацій та контроль за потоками переселенців є ще одним аспектом поліцейських послуг, що вимагає чіткого координації та взаємодії з іншими службами. Поліцейські повинні адаптувати свої методи роботи, щоб бути ефективними в таких умовах.

Під час воєнного стану важливо зберігати баланс між жорсткими заходами контролю та забезпеченням громадянських свобод. Поліцейські служби мають працювати так, щоб підтримувати закон і порядок, не порушуючи при цьому права та свободи громадян. Поліцейські послуги також повинні бути адаптовані до умов регіону, враховуючи специфічні загрози та потреби, що виникають у різних частинах країни під час воєнного стану. Таким чином, навіть у складних умовах, поліцейські послуги повинні бути гнучкими, доступними і спрямованими на підтримку довіри та взаємодії з громадою. Це забезпечить основи для стабільності та правопорядку як під час воєнного стану, так і в подальший мирний час.

Варто навести порівняння системи поліції в Сполученому Королівстві та в Україні з точки зору управління та організації надання поліцейських послуг (таблиця 3.4). Варто зазначити, що в Україні немає аналогу посади поліцейського комісара, як у Сполученому Королівстві. Функції, які виконують комісари, в українській системі розподілені між різними рівнями керівництва та підрозділами Національної поліції та МВС України.

Таблиця 3.4

Порівняльний аналіз організації надання поліцейських послуг
у Сполученому Королівстві та Україні

Функція	СК (поліцейські комісари)	Україна (Національна поліція)
Управління координація та	Поліцейські комісари здійснюють загальне стратегічне керівництво, координують роботу поліції відповідно до регіональних пріоритетів.	Управління здійснюється центральними та регіональними управліннями поліції. Начальники управлінь, відділів координують діяльність підрозділів
Розробка імплементація стратегій та	Комісари розробляють стратегії безпеки на рівні регіону, орієнтуючись на місцеві потреби.	Стратегії розробляються Міністерством внутрішніх справ і реалізуються через Національну поліцію, з урахуванням національних та місцевих пріоритетів.
Контроль та оцінка роботи	Комісари контролюють діяльність поліції, проводять оцінку ефективності роботи підрозділів.	Внутрішній нагляд здійснюється відповідними відділами контролю та інспекціями в структурі Національної поліції України.
Представництво і взаємодія з громадою	Комісари активно взаємодіють з громадою, являють собою зв'язок між поліцією та населенням.	Поліція взаємодіє з громадою через прес-служби, відділи комунікації та громадські ради при відділах поліції.
Партнерство та взаємодія	Співпраця з іншими організаціями для покращення безпеки в регіоні.	Співпраця з іншими державними органами та громадськими організаціями здійснюється через підписання меморандумів та спільних програм безпеки.
Управління людськими ресурсами	Комісари мають вплив на призначення та розвиток поліцейських офіцерів, забезпечують дотримання стандартів.	Управління кадрами здійснюється відповідними департаментами Національної поліції під керівництвом Міністерства внутрішніх справ.
Підзвітність та прозорість	Комісари забезпечують підзвітність поліції, встановлюючи стандарти прозорості та механізми розгляду скарг.	Поліція підзвітна Міністерству внутрішніх справ та суспільству через державні та громадські органи контролю, зокрема через систему надзорних органів.
Криза та менеджмент інцидентів	Комісари беруть участь у координації дій під час кризових ситуацій для забезпечення публічної безпеки.	Управління кризовими ситуаціями здійснюється оперативними штабами під керівництвом Міністерства внутрішніх справ та місцевих тер.управлінь поліції.

Ця таблиця відображає ключові відмінності в організації та управлінні поліцією в двох системах, підкреслюючи особливості ролі поліцейських комісарів у Сполученому Королівстві та централізованого підходу в Україні.

Маємо вказати, що операційне управління у сфері саме поліцейських послуг здійснює головний констебль, на якого покладається операційна відповідальність, і який розробляє і імплементує плани щодо надання поліцейських послуг, засновані на встановлених комісаром пріоритетах і стратегічному спрямуванні. При цьому головний констебль також відіграє вирішальну роль у пристосуванні надання поліцейських послуг до специфічних потреб і викликів, які є актуальними для його юрисдикції.

Слід також відзначити, що поліцейські комісари у Сполученому Королівстві не є державними службовцями в традиційному розумінні цього терміну, а виступають в ролі обраних посадовців, які представляють інтереси громадян та відповідають за стратегічне керівництво поліцейською діяльністю у своїх регіонах. Їх обирають через виборчий процес, що підкреслює їх роль як представників громадськості, а не як кар'єрних державних службовців [178]. З іншого боку, персонал поліції, включаючи офіцерів і цивільних співробітників, є державними службовцями. Вони працюють у межах структур поліцейських відділів і підрозділів, їх діяльність регулюється відповідними законами та політиками. Як державні службовці, вони мають певні обов'язки і привілеї, передбачені законодавством, включаючи дотримання встановлених етичних і професійних стандартів. Таким чином, хоча і комісари, і персонал поліції працюють у сфері забезпечення громадської безпеки, їхні правові статуси і співвідношення з державою відрізняються

Слід наголосити, що поліцейські комісари у Сполученому Королівстві здійснюють координацію своєї діяльності з Міністерством внутрішніх справ (Home Office) через встановлені механізми комунікації та підзвітності, підтримуючи баланс між локальною автономією і національною політикою безпеки: по-перше, на рівні стратегічної взаємодії поліцейські комісари працюють у рамках національних стратегій публічної безпеки, розроблених

МВС, що включає національні пріоритети боротьби з тероризмом, організованою злочинністю, наркотрафіком та іншими загрозами, які вимагають узгоджених зусиль. По-друге, запроваджені механізми регулярних звітів та комунікацій, коли комісари звітують перед МВС про ефективність своєї роботи, успішність впровадження стратегій та досягнення встановлених цілей, та також можуть отримувати рекомендації і вказівки щодо національних політик. По-третє, частина фінансування поліцейських відділів може надходити від центрального уряду, і в цьому випадку комісари повинні забезпечити належне використання цих коштів, що перевіряється через аудити та інші форми фінансового контролю. По-четверте, у рамках національних заходів публічної безпеки та правопорядку комісари повинні забезпечувати своєчасний обмін інформації з МВС, включаючи статистику по злочинах, розслідуваннях та інші оперативні дані. По-п'яте, комісари беруть участь у зустрічах та конференціях, організованих МВС, де обговорюються ключові питання політики безпеки, розробляються спільні підходи до вирішення проблем, що виникають, а також якщо МВС розробляє нові ініціативи або змінює політику в області правопорядку, то комісари можуть залучатися до консультативного процесу для висловлення своїх пропозицій чи зауважень стосовно викликів на місцевому рівні [179].

Якщо говорити про ієрархічну взаємодію комісарів і персоналу поліції, слід вказати, що поліцейські комісари мають повноваження призначати і, якщо потрібно, звільняти головних констеблів поліції, що дозволяє комісарам впливати на управлінську команду поліції та забезпечувати реалізацію стратегічних пріоритетів. Також комісари відповідають за визначення стратегічних пріоритетів у регіонах, що впливає на роботу всього персоналу, управляють бюджетом поліцейських підрозділів у своїй юрисдикції. Їх рішення стосовно фінансування безпосередньо впливають на ресурси, доступні для персоналу, включаючи наявність обладнання, навчання, логістичні та операційні потреби. Комісари відповідають за оцінку ефективності роботи поліції, що включає моніторинг показників діяльності

персоналу. Хоча головний констебль несе відповідальність за повсякденну операційну діяльність поліції, комісари гарантують підзвітність поліції перед громадою шляхом встановлення механізмів контролю і звітності, впливають на програми підготовки та професійного розвитку для поліпшення навичок і кваліфікацій поліцейського персоналу, щоб підвищити ефективність і самовідданість в службі [180].

Ми наводимо деталізовано ці характеристики з метою формування нової парадигми надання поліцейських послуг, оскільки системна реформа поліції (міліції) 2015 року вирішила завдання лише частково. Наша концепція базується на врахуванні принципів *community policing*, та методологічних засад реалізації цієї концепції, розроблених Б. Бредфордом. Концепція «Community Policing» набуває особливого значення в умовах правового режиму воєнного стану, коли забезпечення публічної безпеки стає першочерговим завданням. Ця стратегія взаємодії поліції та громади передбачає тісну співпрацю, засновану на довірі та спільних зусиллях для підтримання правопорядку в складних умовах. На основі принципів, розроблених дослідником Б. Бредфордом, ця концепція адаптується до реалій воєнного часу, зосереджуючись на наданні ефективних поліцейських послуг.

В умовах воєнного стану громада стає ключовим партнером у забезпеченні публічної безпеки, а не лише об'єктом правоохоронної діяльності. Довіра між поліцією та громадою набуває критичного значення, що вимагає підвищеної прозорості дій поліції та інтенсивного діалогу з мешканцями. Спільні патрулі за участю представників громади допомагають швидко виявляти потенційні загрози безпеці та оперативно реагувати на них.

Запровадження програм ультра-локальної взаємодії стає особливо актуальним для вивчення специфічних потреб безпеки окремих районів в умовах воєнного стану. Громадські ради при відділах поліції отримують розширені повноваження для оцінки ефективності поліцейських послуг та внесення пропозицій щодо їх вдосконалення з урахуванням воєнних реалій.

Інклюзивність і різноманітність у складі поліції набувають додаткового значення, оскільки це дозволяє краще розуміти потреби різних груп населення в умовах підвищеної небезпеки. Навчальні семінари для громадян фокусуються на питаннях безпеки в умовах воєнного стану, включаючи інструкції щодо дій при повітряних тривогах та інших надзвичайних ситуаціях. Використання сучасних технологій для зворотного зв'язку з громадою стає критично важливим для швидкого реагування на загрози публічній безпеці. Підтримка локальних ініціатив з покращення безпеки, таких як облаштування укриттів або встановлення систем раннього оповіщення, стає пріоритетом у наданні поліцейських послуг.

Регулярні зустрічі поліції з громадою набувають форми кризових штабів для обговорення нагальних проблем безпеки та розробки спільних планів дій. Профілактика злочинності в умовах воєнного стану зосереджується на запобіганні мародерству, диверсіям та іншим загрозам, характерним для цього періоду.

Аналіз даних про злочинність адаптується до специфіки воєнного часу, зосереджуючись на виявленні нових видів загроз публічній безпеці. Прозорість у діяльності поліції стає ще важливішою для підтримання довіри громади в умовах підвищеної напруги. Співпраця з правозахисними організаціями посилюється для забезпечення дотримання прав людини в умовах обмежень воєнного стану.

Спеціальні програми для поліцейських фокусуються на розвитку навичок роботи в кризових ситуаціях. Просування культури ненасильства набуває особливого значення для запобігання ескалації конфліктів у напруженій атмосфері. Висвітлення позитивних прикладів роботи поліції стає важливим інструментом підтримки морального духу громади.

Участь поліції у проектах з відновлення громади після руйнувань стає важливою складовою поліцейських послуг. Прозорість у використанні ресурсів набуває критичного значення в умовах обмежених бюджетів воєнного часу. Гнучкість у підходах до забезпечення публічної безпеки стає

необхідною для швидкої адаптації до мінливих загроз. Посилений моніторинг поліцейської діяльності незалежними органами забезпечує дотримання законності в умовах розширених повноважень поліції під час воєнного стану. Активне залучення громадян до допомоги в розслідуваннях стає важливим ресурсом для виявлення загроз національній безпеці.

Навчання працівників поліції навичкам кризової комунікації стає пріоритетним для ефективної взаємодії з населенням в стресових ситуаціях. Розвиток кризового управління серед керівництва поліції набуває першочергового значення для ефективного реагування на надзвичайні ситуації. Підтримка ментального здоров'я працівників поліції стає критично важливою для забезпечення їхньої стійкості в умовах підвищеного стресу.

Регулярна оцінка ефективності поліцейських послуг адаптується до реалій воєнного стану, враховуючи нові виклики та загрози. Включення представників громади у процес планування діяльності поліції забезпечує врахування специфічних потреб безпеки різних груп населення в умовах воєнного стану. Ця адаптована концепція «Community Policing» є інтегративною стратегією, яка орієнтується на забезпечення публічної безпеки та надання ефективних поліцейських послуг в умовах правового режиму воєнного стану, сприяючи розвитку довіри між поліцією та громадою в цей складний період.

Особливу увагу варто приділити сутності поліцейських послуг у контексті вже реалізованих і особливо – не реалізованих конституційних реформ. Адже від 2004 року кожна так реформа стосувалася змін у сфері виконавчої влади, публічної безпеки і публічних послуг. Водночас, слід підтримати думку В. Черниша про програмний зміст конституційних змін, їх довгостроковий і визначальний характер для розвитку суверенності держави. Конституція України є основним законом держави, який закріплює політичну волю та інтереси українського народу [162].

Отже, конституційні зміни формують нову композицію складників системи публічного управління.

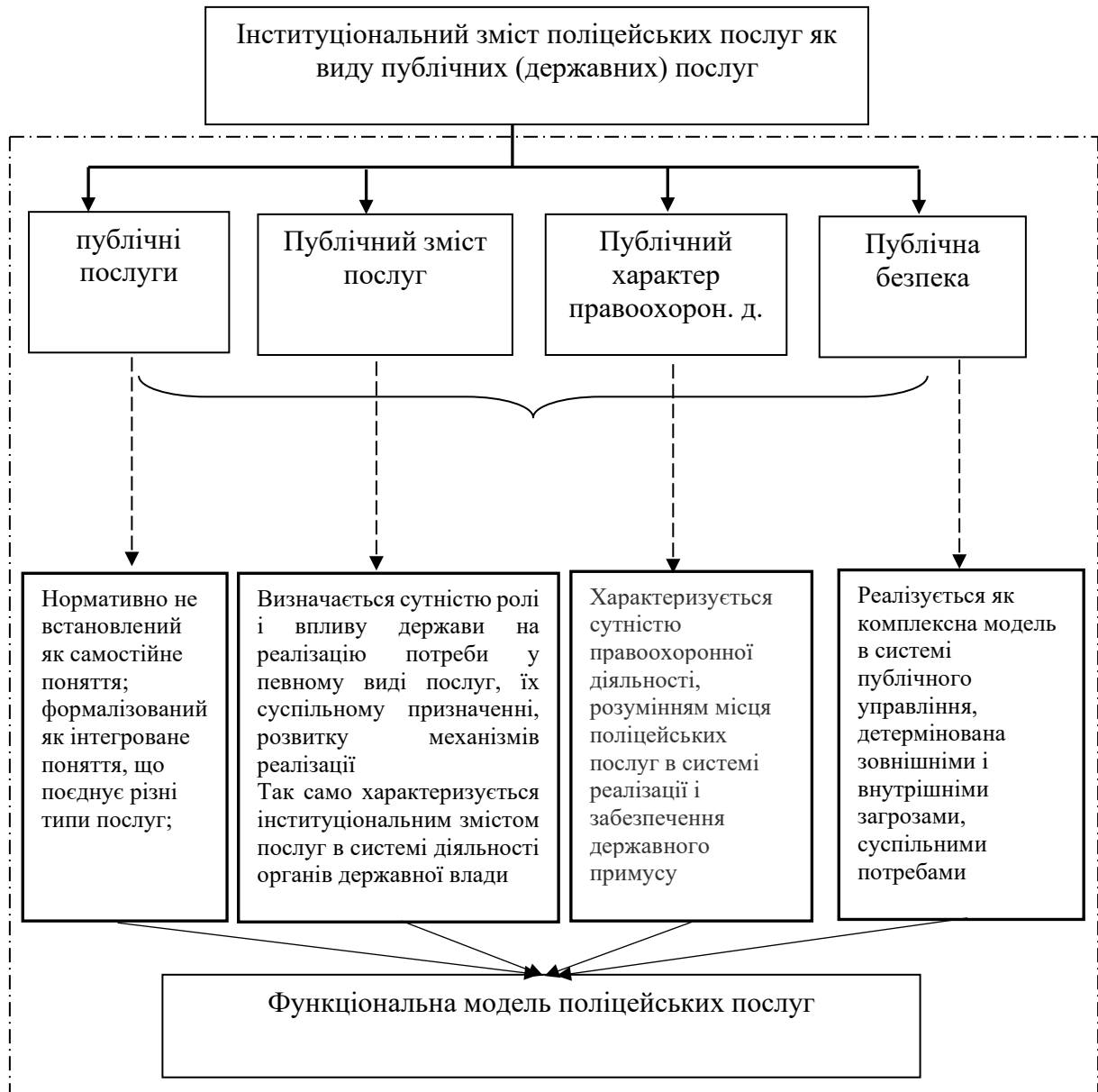

Рис. 3.2. Інституціональний зміст поліцейських послуг як виду публічних послуг

Наш підхід до реалізації концепції «Community Policing» в умовах воєнного часу можна варто охарактеризувати як безпеку заради громади, на основі досліджень Б. Бредфорда [180], що акцентує увагу на посиленні ролі поліції як інтегрованого елемента соціальної підтримки громадян, спрямованого на забезпечення публічної безпеки. У нашому підході поліція не лише виконує традиційні правоохоронні функції, але й активно взаємодіє з

населенням для спільного вирішення проблем безпеки. В умовах воєнного стану основним пріоритетом стає адаптація поліцейських послуг до потреб різних адміністративних груп, що перебувають під підвищеною загрозою.

Можливо, це доцільно реалізовувати у межах феномену «поліцейський офіцер громади», як персоналізація патрулів, коли офіцери закріплюються за певними громадами, що допомагає встановлювати довірчі відносини та швидше реагувати на виклики. Разом з тим, громадські ради при поліцейських підрозділах мають отримати нові повноваження щодо моніторингу та оцінки якості поліцейських послуг, що дозволяє враховувати специфічні потреби громад під час воєнного стану. У такому разі ефективна комунікація стає критично важливою, тому ми запроваджуємо регулярні зустрічі з населенням у форматі кризових штабів для обговорення публічної безпеки.

У такому підході інноваційні технології, такі як мобільні додатки для зворотного зв'язку з громадою, забезпечують оперативну комунікацію між поліцією та мешканцями, а навичка кризового управління стає обов'язковою, що дозволяє ефективно управляти стресовими ситуаціями та запобігати ескалації конфліктів.

Наш підхід акцентується на включенні представників громади до допомоги в у реалізації поліцейських послуг через волонтерські програми, що підвищує оперативність збору інформації про загрози. При цьому прозорість у діяльності поліції досягається через відкритий доступ до звітів та статистики, що збільшує довіру з боку населення, а заохочення поліцейських до участі в локальних проєктах із відновлення зруйнованої інфраструктури покращує їхню інтеграцію в життя громади. Разом з тим, навчання з кібербезпеки для запобігання інформаційним атакам на громадян є важливою частиною поліцейських послуг. Важливою частиною нашого підходу є інтеграція з неурядовими організаціями, що займаються правозахистом та гуманітарними питаннями, для створення мережі підтримки правоохоронної діяльності, адже впровадження культури ненасильства та толерантності через освітні ініціативи допомагає зменшити напругу в суспільстві. Також гнучкість у

прийнятті рішень та швидка адаптація до змінних умов є необхідними компонентами нашої стратегії. Отже нагальним завданням є побудова соціально відповідальної поліцейської служби, що оперативно реагує на потреби громадян, забезпечує спокій та безпеку, навіть в умовах підвищеної загрози. Цей підхід являє собою інтегративну стратегію, яка поєднує традиційні правоохоронні функції з сучасними методами залучення громадян до забезпечення публічної безпеки та надання якісних поліцейських послуг в умовах воєнного стану.

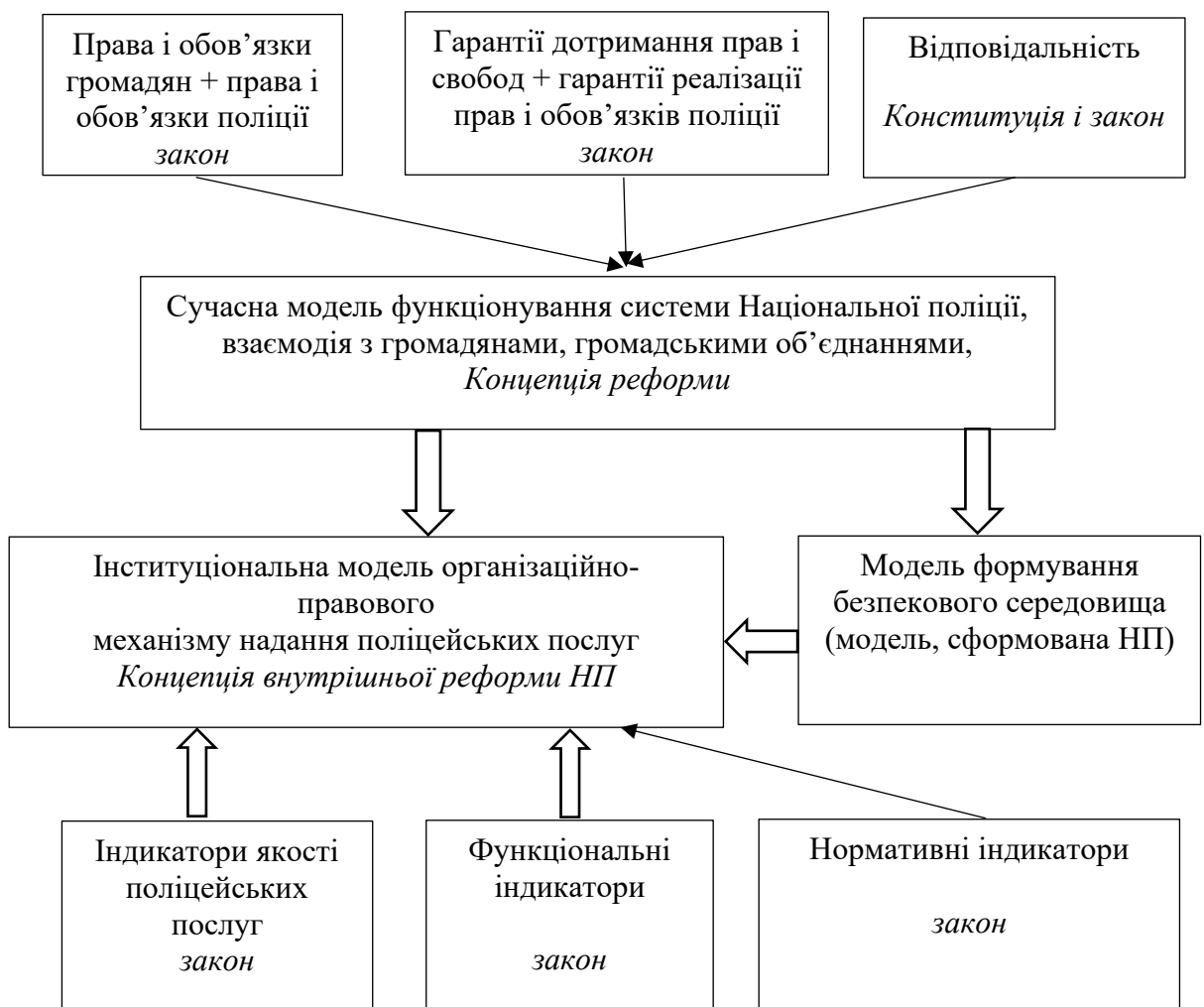

Рис. 3.3. Інституціональна модель організаційно-правового механізму надання поліцейських послуг

Джерело: досліджено автором

Загалом, поліцейські послуги адаптуються до нових викликів, зберігаючи при цьому свою доступність та якість.

Маємо виокремити загальні характеристики для системи надання поліцейських послуг:

- прозорість дій поліції стає ключовим фактором підтримки довіри громади в умовах підвищеної напруги під час воєнного стану;
- регулярний діалог з громадою та її активне залучення до процесів прийняття рішень стають невід'ємною частиною стратегії;
- інформаційна відкритість щодо заходів безпеки та ролі поліції забезпечується через різні канали комунікації;
- працівники поліції розвивають навички кризового управління для ефективного реагування на нестандартні ситуації;
- спеціальні програми підтримки психологічного здоров'я поліцейських впроваджуються для забезпечення їх стійкості в стресових умовах;
- громадські ради при поліцейських підрозділах отримують розширені повноваження для моніторингу діяльності поліції, при цьому громадські ради формуються по всій вертикалі підрозділів; впроваджуються механізми громадського контролю за використанням ресурсів поліції.
- реалізуються інноваційні технологічні рішення для покращення комунікації між поліцією та громадою;
- створюються спеціальні програми для залучення громадян до підтримки правопорядку і безпеки на основі існуючих громадських об'єднань, активно співпраця з неурядовими організаціями для розширення спектру послуг з безпеки;
- впроваджується система швидкого реагування на потреби вразливих груп населення;
- створюються мобільні групи швидкого реагування з представників поліції та активних громадян з метою протидії загрозам, у тому числі – специфічним в умовах військового стану;
- раціоналізується робота з молоддю для запобігання її радикалізації;

- розробляються спеціальні програми для реінтеграції ветеранів війни у поліцейські структури;
- запроваджуються програми підтримки сімей поліцейських, які несуть службу в особливих умовах;
- формуються спеціальні структури для боротьби з дезінформацією та пропагандою;
- розробляються механізми швидкої адаптації поліцейських послуг до змінних умов безпеки;
- розвивається система альтернативного вирішення конфліктів для зменшення навантаження на поліцію;
- розробляється довгострокова стратегія відновлення нормального функціонування суспільства після скасування воєнного стану.

Така адаптована концепція підкреслює важливість гнучкості, стійкості та тісної співпраці між поліцією та населенням в умовах воєнного стану, зберігаючи при цьому основні принципи «Community Policing», розроблені Б. Бредфордом.

Така стратегія робить акцент на адаптації ролі поліції до сучасних викликів, інтегруючи її як елемент соціальної підтримки у системі публічної безпеки, спрямованої на забезпечення публічної безпеки. В умовах правового режиму воєнного стану особливо актуальною стає адаптація поліцейських послуг до специфічних потреб громад та підвищених загроз. Це вимагає гнучкості у підходах та конкретизації їх у правовому полі, що наразі стикається з проблемою формалізації поліцейських послуг у законодавстві.

Ми пропонуємо запровадження концепції «Адаптивна публічна безпека» як основи реалізації поліцейських послуг (ПП), що поєднує підходи Т. Тайлера та Б. Бредфорда. Вважаємо, що в умовах протидії агресії проти України, коли загрози безпеці стають дедалі складнішими та багатогранними, традиційні моделі забезпечення публічної безпеки можуть не відповідати новим викликам, й саме концепція «Адаптивна публічна безпека» акцентує на

цій гнучкості та здатності швидко відповідати на змінні умови, що є критично важливим в умовах підвищеної загрози чи надзвичайних ситуацій (рис.3.4).

Рис. 3.4. Організаційне забезпечення реалізації моделі адаптивна публічна безпека.

Джерело: дослідження автора

Концепція «Адаптивна публічна безпека» підкреслює важливість залучення громади та співпраці з різними соціальними інститутами, що покращує загальний рівень довіри до органів Національної поліції. Гнучкі і прозорі форми партнерства сприяють побудові більш гармонійних відносин між поліцією та населенням, що підвищує колективну ефективність у забезпеченні публічної безпеки (рис. 3.5). Участь громадян у формуванні політики безпеки також сприяє більшій інклюзивності та врахуванню місцевих специфік в умовах правового режиму воєнного стану.

Загалом, вирішується завдання концептуалізації поліцейських послуг в сфері публічної безпеки.

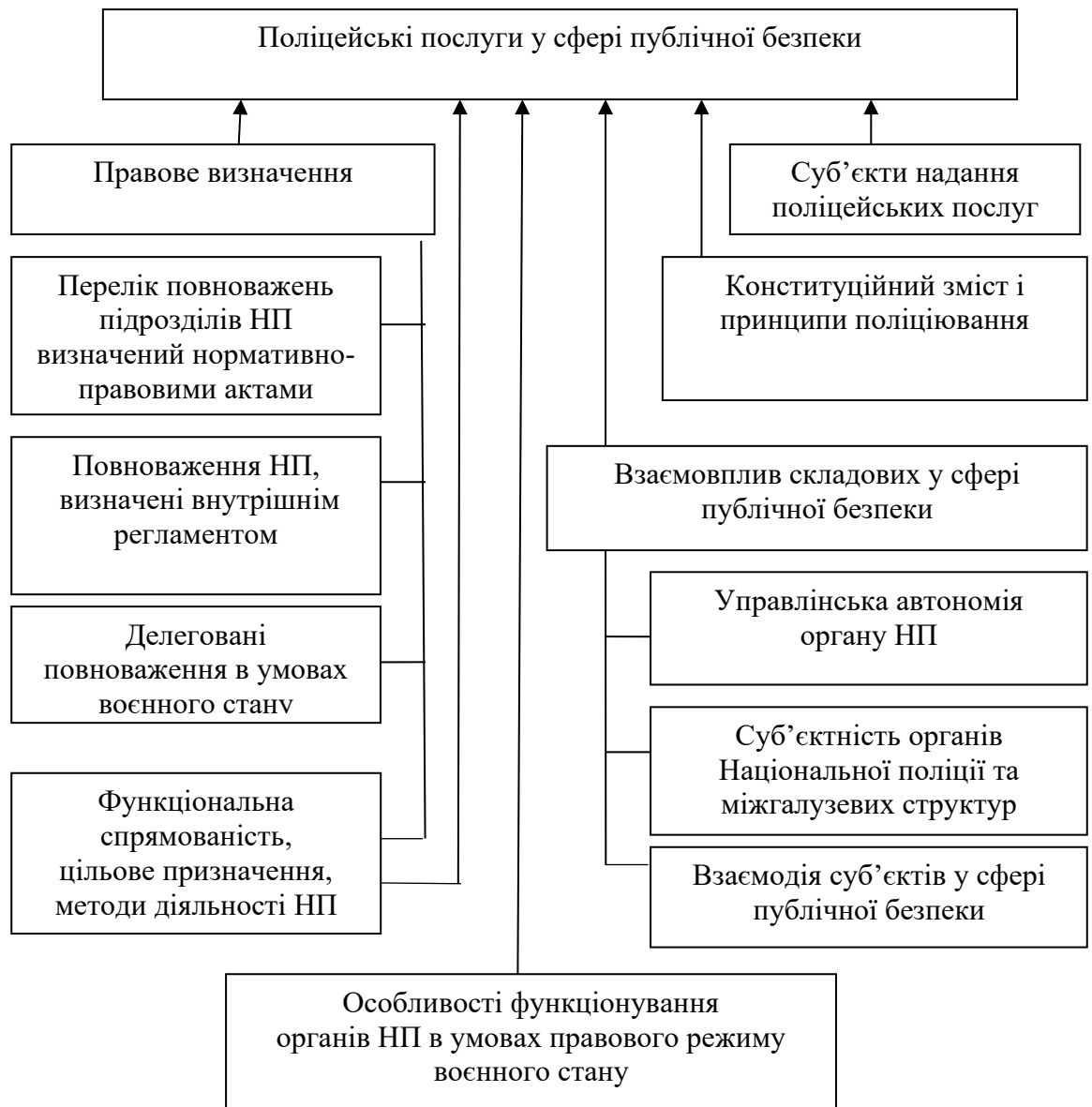

Рис. 3.5. Схема детермінації інституціональних особливостей механізму адміністративного регулювання діяльності органів державної влади в Україні в умовах трансформації державного

Джерело: розроблено автором

На основі проведеного дисертаційного дослідження пропонуємо застосувати у поліціюванні принцип адаптивності, який базується на ідеї, що поліція повинна не лише реагувати на виклики та загрози, але й постійно

адаптуватися до змінних потреб суспільства, приймати на себе відповідальність за проактивне формування безпечного середовища. Таким чином, формуючи нову реальність поліцейських послуг на основі підходів Д. Ролза, Т. Тайлера, Б. Бредфорда та інш, принцип адаптивності у поліціюванні набуває ключового значення в контексті програми національної стійкості, спрямованої на зміцнення та забезпечення безпеки під час воєнного стану та у період повоєнного відновлення.

Принцип адаптивності поліцейських послуг відповідає сутності концепції системи національної стійкості (була запроваджена у 2021 році Указом Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 20 серпня 2021 року «Про запровадження національної системи стійкості»). Така концепція передбачає, що національна стійкість – це здатність держави і суспільства ефективно протистояти загрозам будь-якого походження і характеру, адаптуватися до змін безпекового середовища, підтримувати стає функціонування, швидко відновлюватися до рівноваги після кризових ситуацій [181].

У ситуаціях, коли суспільство зіштовхується з викликами збройного конфлікту та його наслідками, правоохоронні органи повинні швидко адаптуватися, забезпечуючи легітимні, надійні та відповідальні поліцейські послуги у сфері публічної безпеки. Так само, під час воєнного стану, коли загрози можуть швидко змінюватися, поліцейські служби повинні впроваджувати гнучкі стратегії та технології для оперативного реагування на нові виклики. Це включає використання інноваційних підходів, таких як аналітика даних, мобільні додатки для комунікації з громадянами, а також системи моніторингу ситуації на місцях. Застосування цих рішень дозволяє підвищити здатність поліції передбачати загрози та ефективно розподіляти ресурси, підтримуючи легітимність своїх дій.

Адаптивність також передбачає тісну співпрацю з місцевими громадами, що є критично важливим під час війни та повоєнного відновлення. Поліцейські служби повинні бути відповідальними у взаємодії з громадою, що

допомагає в ідентифікації проблем і розробці безпекових стратегій, які враховують специфічні місцеві потреби та умови. Така співпраця підвищує довіру до поліції і створює умови для сталої безпеки.

Після завершення активних бойових дій, у період повоєнного відновлення, адаптивність поліцейських служб залишається важливим чинником у відновленні суспільного порядку. Адже, очевидно, що можуть бути запроваджені нові адміністративні режими на окремих територіях, і поліція має бути готова продовжувати надавати послуги, швидко пристосовуватися до нових соціально-економічних умов, підтримуючи правопорядок та запобігаючи новим ризикам і злочинам, що можуть виникати у зв'язку зі змінами в суспільстві.

Таким чином, запровадження принципу адаптивності у поліціюванні в межах програми національної стійкості забезпечує надання ефективних, легітимних та надійних поліцейських послуг, що відповідають викликам воєнного часу та сприяють швидкому повоєнному відновленню. Це створює основу для безпечного, стабільного та залученого суспільства, де довіра до правоохоронних органів є одним із ключових чинників успішного розвитку.

Висновки до розділу 3

1. У системі Національної поліції «послуга» повинна розглядатися як дія або комплекс дій, які спрямовані на задоволення конкретних потреб громадян у сфері публічної безпеки та захисту конституційних прав. Це відрізняється від регулятивних та адміністративних функцій, які може виконувати поліція, таких як оформлення документів або контроль за дотриманням законодавства, що по суті не є поліцейською послугою за змістом. Також варто зазначити, що має бути фокус на безпеці та захисті прав як сутнісних функціях поліції. Адже послуги поліції мають бути спрямовані безпосередньо на забезпечення громадського порядку, публічної безпеки, охорону власності та життя громадян. Справжньою поліцейською послугою є, наприклад, реагування на виклики, патрулювання або розслідування злочинів,

припинення правопорушень, адміністративний нагляд. Адже поліцейська послуга має на меті задоволення безпосередніх і актуальних потреб суспільства, таких як захист від злочинних посягань, попередження та запобігання правопорушенням, надання допомоги у кризових ситуаціях.

Слід акцентувати увагу на загалом відмінності поліцейських функцій від адміністративних, адже видача документів, реєстрація транспортних засобів, оформлення дозволів і подібні дії є, скоріше, адміністративними або супутніми функціями, а не безпосередніми послугами, що надаються поліцією в процесі забезпечення правопорядку. Від правильного розмежування цих понять залежить і юридичне регулювання діяльності поліції, а також формування суспільного уявлення про те, що є реальною складовою її обов'язків і обов'язком надання послуг

2. Формування інституту послуг в органах поліції є важливим кроком у модернізації правоохоронної системи та її адаптації до сучасних потреб суспільства. Цей процес потребує глибокого аналізу та зваженого підходу, оскільки він має значний вплив на ефективність роботи поліції та її сприйняття громадськістю. Доцільність впровадження інституту послуг в поліції обумовлена кількома факторами. По-перше, це дозволяє змістити фокус діяльності поліції з суто каральних функцій на сервісно-орієнтований підхід. По-друге, це створює можливість для більш чіткого визначення та оцінки ефективності роботи поліцейських підрозділів.

3. Інституційні особливості впровадження зарубіжного досвіду функціонування інституту поліцейських послуг на прикладі Сполученого Королівства мають ряд важливих аспектів, які варто розглянути для можливої адаптації в українських реаліях: *по-перше*, децентралізована модель поліції – у СК діє система територіальних поліцейських сил, які відповідають за певні географічні регіони, кожна територіальна поліцейська служба має значну автономію у вирішенні місцевих проблем безпеки, що дозволяє краще адаптувати послуги до потреб конкретних громад.

По-друге, як ми вже зазначали у розділах 1, 2 – принцип «поліціювання за згодою», адже поліція діє за принципом «policing by consent», що означає необхідність постійної підтримки та довіри з боку громадськості як основи для надання поліцейських послуг як партнерської взаємодії з громадою, а обрані громадою комісари відповідають за встановлення пріоритетів поліцейської діяльності та бюджетування.

По-третє, вже наведений нами принцип «Community policing» – активне впровадження моделі громадівського поліціювання, де поліцейські тісно співпрацюють з місцевими жителями, регулярні зустрічі з громадою, спільне визначення пріоритетів публічної безпеки.

По-четверте, професійна підготовка персоналу, коли увага приділяється навчанню поліцейських навичкам комунікації та вирішення конфліктів. підготовка орієнтована на надання якісних поліцейських послуг громадянам.

По-п'яте, спеціалізовані сервіси поліцейських підрозділів - розвиток спеціалізованих підрозділів для роботи з вразливими групами населення (жертви домашнього насильства, молодь тощо), надання консультативних послуг та підтримки жертвам злочинів.

По-шосте, використання цифрових технологій для покращення доступності поліцейських послуг (онлайн-звітування, мобільні додатки), аналіз даних для прогнозування та попередження злочинності.

По-сьоме, прозорість та підзвітність, регулярна публікація звітів про діяльність поліції, наявність незалежних органів розслідування скарг на дії поліції.

По-восьме, партнерство з іншими публічними службами, тісна співпраця з соціальними службами, охороною здоров'я, освітніми закладами для комплексного вирішення проблем публічної безпеки, при цьому значна увага приділяється запобіганню злочинам через освітні програми та роботу з групами ризику.

4. Принцип «адаптивність» у поліціюванні набуває особливого значення в контексті програми національної стійкості, спрямованої на

зміцнення державної безпеки в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення. В умовах, коли суспільство стикається з серйозними викликами, правоохоронні органи мають бути здатними швидко адаптуватися, забезпечуючи ефективні та легітимні поліцейські послуги у сфері публічної безпеки.

Легітимність дій поліції в умовах воєнного стану набуває критичного значення. Адаптивні стратегії та технології, що впроваджуються для оперативного реагування на нові виклики, повинні відповідати правовим нормам та етичним стандартам. Це включає використання новітніх інструментів, таких як аналітика даних та інноваційні системи моніторингу, при збереженні балансу між ефективністю та захистом прав громадян.

Довіра між поліцією та громадою стає ключовим фактором успішної адаптації до нових викликів у сфері публічної безпеки. Тісна співпраця з місцевими громадами дозволяє не лише ідентифікувати проблеми та розробляти відповідні стратегії безпеки, але й зміцнювати легітимність поліцейських дій через активну участь громадян. Це особливо важливо в умовах війни та під час повоєнного відновлення, коли довіра до державних інституцій потребує особливої уваги.

Відповідальність правоохоронних органів у процесі адаптації до нових умов виражається через забезпечення прозорості та підзвітності їхніх дій. У кризових умовах, коли суспільна напруга підвищена, відкрита комунікація з громадянами та постійне інформування про заходи безпеки та їх результати стають критично важливими. Це не лише підвищує довіру, але й демонструє відповідальний підхід поліції до виконання своїх обов'язків. Після закінчення активних бойових дій, в період повоєнного відновлення, адаптивність поліцейських служб залишається ключовим чинником у відновленні загального публічного порядку. При цьому легітимність дій поліції, довіра громади та відповідальність у виконанні обов'язків стають фундаментом для створення стабільного та безпечного середовища.

Таким чином, запровадження принципу адаптивності у поліціюванні в рамках програми національної стійкості дозволяє забезпечити ефективні, легітимні та відповідальні поліцейські послуги. Це формує підґрунтя для більш безпечного, стабільного та залученого суспільства, в якому довіра до правоохоронних органів та їх легітимність є ключовими факторами успішного розвитку та відновлення.

Основні результати дослідження, що надані у цьому розділі, були опубліковані у фахових наукових виданнях зі спеціальності «Державне управління» і включені до списку використаних джерел [183;184].

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дисертаційного дослідження вирішено актуальне наукове завдання, яке полягає в теоретико-методологічному обґрунтуванні засад надання поліцейських послуг у сфері публічної безпеки та розробці практичних рекомендацій щодо реалізації функцій держави у сфері правопорядку. Одержані наукові результати дозволяють зробити такі висновки.

1. У контексті аналізу об'єкту дослідження сфери публічної безпеки розроблена формула публічної безпеки як комплексний підхід до забезпечення безпеки суспільства, який включає взаємодію державних органів, громадських організацій та приватного сектору з метою створення та підтримки безпечного середовища для всіх членів суспільства. У роботі проведено інституціональний аналіз понять у сфері безпеки на основі критерію функціональної визначеності, детерміновано імператив «публічного» у категорії базових понять проблеми публічної безпеки.

Запропоновано визначення понять за сферою публічної безпеки:

публічна безпека (загальний підхід) – стан захищеності суспільства (суспільних відносин), який забезпечується через механізми запобігання, виявлення та реагування на загрози і виклики, що порушують громадський порядок, права та свободи громадян, а також цілісність і функціональність публічних інститутів;

публічна безпека (функціональний підхід) – стан захищеності життєво важливих інтересів суспільства, який забезпечується через цілеспрямовану діяльність державних інститутів та уповноважених органів влади, спрямовану на підтримання правопорядку, запобігання та протидію загрозам громадському порядку, охорону прав і свобод громадян, а також збереження конституційного ладу держави в умовах існуючих і потенційних загроз.

У межах авторської концепції платформи публічної безпеки сформовано чотирьохкомпонентну модель (4К модель) публічної безпеки.

2. Проаналізовано становлення системи поліцейських послуг як самостійного інституту у межах поняття «публічні послуги», визначено засади, тенденції та особливості нормативно-правового регулювання поліцейських послуг у межах національного механізму правоохоронної діяльності. Встановлено, що поліцейські послуги, як один із видів публічних послуг, першочергово спрямовані на забезпечення публічної безпеки. Визначено ключові засади формування поліцейських послуг, що включають правову легітимність, інституційну стійкість і орієнтацію на потреби громадян (у тому числі і громади). Виявлено основні тенденції в розвитку нормативно-правового регулювання, які спрямовані на посилення контролю, підвищення прозорості та підзвітності в діяльності поліції. Обґрунтовано, що особливістю національного механізму правоохоронної діяльності є інтеграція сучасних технологій, що підвищує ефективність надання поліцейських послуг. Охарактеризовано роль міжвідомчої взаємодії в оптимізації роботи поліцейських служб у межах загальної системи правоохоронних органів. Дослідження показало, що адаптивність та гнучкість є важливими чинниками успішного функціонування поліцейських послуг у динамічних соціальних умовах. Встановлено важливість залучення громадськості у процеси планування та реалізації поліцейських заходів для підвищення довіри і співпраці.

Наголошено, що поліція виконує не лише примусові функції, але й надає критично важливі соціальні послуги. У сучасному суспільстві роль поліції як надавача послуг набуває нових вимірів, включаючи профілактичні, освітні та інформаційні заходи. Розвиток концепції *community policing* передбачає тісну взаємодію поліції з громадою. Дослідження акцентує увагу на необхідності впровадження інноваційних технологій для удосконалення поліцейських послуг. Важливим є формування нової концептуальної моделі поліціювання на основі історичного досвіду. Це сприятиме підвищенню довіри громадян до правоохоронних органів.

3. Охарактеризовано інститут поліцейських послуг в системі державних (публічних) публічних послуг й на цій основі сформовано авторську концепцію поліціювання (публічно-адміністративний аспект). У дисертації проаналізовано становлення системи поліцейських послуг як самостійного інституту в межах поняття «публічні послуги». Поліцейські послуги спрямовані на забезпечення публічної безпеки, що включає правову легітимність та інституційну стійкість. Визначено ключові засади формування поліцейських послуг, орієнтовані на потреби громадян. Виявлено основні тенденції в нормативно-правовому регулюванні поліцейських послуг. Дослідження підкреслює важливість адаптації до змінних суспільних потреб. Це забезпечує ефективність поліцейських послуг у загальній системі державних послуг

Поліцейські послуги виділяються своєю специфічною природою, яка поєднує елементи адміністративної діяльності та сервісного обслуговування населення. Визначено, що ефективність цього інституту залежить від його інтеграції в загальну систему державних послуг, а також від здатності адаптуватися до змінних суспільних потреб. Аналіз підходів до поліціювання дозволив сформуванню авторську концепцію, що орієнтована на публічно-адміністративний аспект, і передбачає поєднання традиційних функцій поліції з новими сервісними технологіями, направленими на активне залучення громадськості та підвищення її довіри. Пропонується акцент на прозорості, підзвітності та міжвідомчій співпраці, що забезпечить більш ефективну реалізацію правоохоронних функцій. Розроблена концепція також враховує необхідність постійного професійного розвитку поліцейського персоналу, що є важливим для відповідності сучасним викликам безпеки.

На цій основі удосконалена мілітарна концепція поліцейських послуг, що передбачає трансформацію поліцейських сил у більш гнучку, технологічно оснащену та підготовлену до дій в екстремальних умовах структуру, що дозволяє ефективно забезпечувати безпеку громадян в умовах військових дій,

зберігаючи при цьому баланс між необхідністю посилення заходів безпеки та повагою до прав і свобод громадян.

4. Досліджено взаємозв'язок між якістю надання поліцейських послуг та рівнем публічної безпеки, й на цій основі визначено вплив інноваційних підходів та технологій на ефективність надання поліцейських послуг. дозволило оцінити суттєві фактори впливу на цю взаємодію. Встановлено, що підвищення якості поліцейських послуг безпосередньо сприяє зростанню рівня публічної безпеки в суспільстві. Інноваційні підходи та технології, такі як аналітика великих даних та мобільні комунікаційні платформи, значно підвищують ефективність поліцейських служб. Запровадження таких технологій забезпечує оперативніше реагування на виклики та підвищує точність прогнозування загроз. Виявлено, що інтеграція інноваційних рішень сприяє зростанню довіри громадськості до правоохоронних органів завдяки підвищенню прозорості та підзвітності їхньої діяльності. Підкреслено важливість адаптивності поліцейських структур до швидких технологічних змін для підтримання високих стандартів обслуговування. Дослідження засвідчило, що надання поліцейських послуг має бути орієнтоване на потреби громадян (громади) з урахуванням новітніх технологій для досягнення максимальної ефективності. Розроблені рекомендації щодо впровадження інновацій сприятимуть поліпшенню безпеки та правопорядку. Загалом, результати дослідження підтверджують, що інноваційні підходи є ключовими для підвищення рівня публічної безпеки через покращення якості поліцейських послуг.

На цій основі у дисертації концептуалізовано публічно-правовий зміст управлінської діяльності у сфері надання поліцейських послуг та розроблена схематична модель формування публічноуправлінського змісту надання поліцейських послуг

5. Уточнено зміст та функції суб'єктів надання поліцейських послуг у сфері публічної безпеки, обґрунтовано доцільність формування нової парадигми правоохоронної діяльності. У результаті проведеного дослідження

було уточнено зміст та функції суб'єктів надання поліцейських послуг у сфері публічної безпеки. Встановлено, що ці суб'єкти виконують широкий спектр завдань, які виходять за межі традиційного розуміння правоохоронної діяльності. Їхні функції включають не лише реагування на правопорушення, але й профілактику злочинності, взаємодію з громадою, надання інформаційних та консультативних послуг.

З цих позицій у дисертації запропоновано порівняти три типи послуг – публічні, адміністративні та поліцейські – з позицій ключових принципів публічного управління – респонсивності, відповідальності та резильєнтності, та удосконалено методологію класифікації поліцейських послуг як спеціалізованих публічних послуг, спрямованих на забезпечення громадської безпеки та правопорядку, які включають превенцію, оперативне реагування на правопорушення, захист прав і свобод громадян, а також співпрацю з громадськістю для підтримання миру та безпеки. Ці послуги характеризуються високою респонсивністю через здатність оперативно реагувати на надзвичайні ситуації, відповідальністю у контексті дотримання правових норм та етичних стандартів, а також резильєнтністю, що проявляється у їхньому стійкому функціонуванні у кризових умовах та здатності адаптуватися до змінних суспільних потреб і викликів. Також є можливість визначити поліцейські послуги як комплекс професійних дій та заходів, що здійснюються уповноваженими органами правопорядку з метою забезпечення безпеки громадян, охорони громадського порядку та протидії злочинності.

6. Доведено, що методологічні засади реалізації правоохоронної діяльності в сфері публічної безпеки базуються на комплексному підході, що передбачає співпрацю з громадою, профілактику злочинності, інтеграцію сучасних технологій, підготовку кваліфікованих кадрів, забезпечення прозорості та співпрацю з іншими організаціями. Це дозволяє створити ефективну модель поліцейських послуг, орієнтовану на забезпечення безпеки

та добробуту громадян. На цій основі запропонована мілітарна концепція поліцейських послуг, яка враховує специфіку умов військових дій. Перш за все, це створення спеціалізованих підрозділів, які навчені працювати в умовах, наближених до бойових, і мають відповідне озброєння та екіпірування. Інтегрована система безпеки передбачає розробку єдиної системи управління, що об'єднує поліцейські, військові та цивільні структури для ефективного реагування на загрози у сфері публічної безпеки.

Мілітарна концепція поліцейських послуг передбачає трансформацію поліцейських сил у більш гнучку, технологічно оснащену та підготовлену до дій в екстремальних умовах структуру. Це дозволяє ефективно забезпечувати безпеку громадян в умовах військових дій, зберігаючи при цьому баланс між необхідністю посилення заходів безпеки та повагою до прав і свобод громадян.

7. Акцентовано увагу на дуальній моделі «поліцейська діяльність – поліцейські послуги» та запропоновано Концепцію активної поліцейської послуги (Активна Інтегрована Поліцейська Послуга (АПП) – Active Integrated Policing Service (AIPS)), що підкреслює підхід до поліцейської діяльності як до послуги, орієнтованої на потреби суспільства та підтримання його безпеки через активну взаємодію та інтеграцію різних методів. Концепція АПП, яка базується на інтеграції превентивних та проактивних підходів у діяльності правоохоронних органів. Основна мета запровадження послуги полягає перетворення поліції з реактивного суб'єкта, що втручається лише у разі правопорушення, на рушійну силу, здатну передбачати, запобігати й мінімізувати ризики злочинності.

8. На основі аналізу практики надання поліцейських послуг у країнах із розвиненою системою публічної безпеки (на прикладі Сполученого Королівства), виявлено найкращі практики та рекомендації для імплементації на національному ґрунті. Детерміновано базові підходи щодо конституювання поняття поліцейської послуги, що відбулося саме в СК. Узагальнено підходи Тіма Ньюберна, Франкліна Зімрінга та Девіда С. Танненхауса до надання

поліцейських послуг й напрацьовано загальну платформу компаративного аналізу досвіду СК та України у контексті реалізації поліцейської послуги.

Охарактеризований як дискусійний концепт Т. Тайлера, адже поняття легітимності є скоріше дескриптивно-детермінованим, аніж нормативно визначеним. У такому разі так само апріорно ми можемо визначити поняття «легітимності поліцейських послуг» – рівень суспільного сприйняття поліції як правомірної, справедливої та заслуговуючої на довіру структури в системі державної влади, що діє на основі процедурної справедливості (нейтральність дій, рівне ставлення до всіх громадян, можливість для громадян бути почутими та впливати на прийняття рішень), підкріплюється через довіру та взаємоповагу в стосунках між поліцією та громадянами, забезпечується прозорістю дій поліції і підзвітності за прийняті рішення.

9. З позицій дихотомії «довіри – недовіри» варто навести визначення «нелегітимна поліцейська послуга» (у контексті правового режиму воєнного стану) – це діяльність правоохоронних органів, яка, на думку суспільства, не відповідає принципам правомірності та справедливості, особливо в умовах зростаючої напруженості та надзвичайних обставин; при цьому така діяльність може включати застосування надмірної сили, порушення прав і свобод громадян, непрозорість у прийнятті рішень та відсутність чіткої підзвітності, що стають особливо критичними в умовах воєнного стану. Нелегітимність може проявлятися через неефективність у підтриманні публічної безпеки та громадського порядку, відсутність належного комунікаційного каналу з громадянами, а також через ігнорування або недостатнє врахування потреб і думок суспільства щодо безпеки.

10. Детерміновано сутність методологічних засад поліцейських послуг в системі Національної поліції. Наголошено на єдиній важливій категорії децентралізованого управління в системі Національної поліції – адекватному партнерстві, адже поліція повинна служити суспільству, підтримуючи з громадянами відносини, засновані на довірі та співпраці. А у контексті сучасних завдань для системи Національної поліції варто визначити, що

обґрунтування поняття «поліцейської послуги» має базуватися на чіткому розмежуванні функцій і послуг. У системі Національної поліції «послуга» повинна розглядатися як дія або комплекс дій, які спрямовані на задоволення конкретних потреб громадян у сфері публічної безпеки та захисту конституційних прав. Це відрізняється від регулятивних та адміністративних функцій, які може виконувати поліція, таких як оформлення документів або контроль за дотриманням законодавства, що по суті не є поліцейською послугою за змістом.

Наголошено на єдиній важливій категорії децентралізованого управління в системі Національної поліції – адекватному партнерстві, адже поліція повинна служити суспільству, підтримуючи з громадянами відносини, засновані на довірі та співпраці. А у контексті сучасних завдань для системи Національної поліції варто визначити, що обґрунтування поняття «поліцейської послуги» має базуватися на чіткому розмежуванні функцій і послуг. У системі Національної поліції «послуга» повинна розглядатися як дія або комплекс дій, які спрямовані на задоволення конкретних потреб громадян у сфері публічної безпеки та захисту конституційних прав. Це відрізняється від регулятивних та адміністративних функцій, які може виконувати поліція, таких як оформлення документів або контроль за дотриманням законодавства, що по суті не є поліцейською послугою за змістом.

11. Запропоновано механізми вдосконалення системи надання поліцейських послуг з урахуванням сучасних викликів та загроз публічній безпеці на основі досвіду надання поліцейських послуг у СК. Важливим принципом забезпечення публічної безпеки і порядку у СК виступає принцип *«поліціювання за згодою»* (Policing by consent) як відповідне доповнення базового концепту принцип *«Community policing»* – активне впровадження моделі громадівського поліціювання, де поліцейські тісно співпрацюють з місцевими жителями, регулярні зустрічі з громадою, спільне визначення пріоритетів публічної безпеки. На цій основі проведено адаптивний аналіз та

визначено основи безпекової платформи в Сполученому Королівстві (СК) та Україні.

12. Досліджено особливості надання поліцейських послуг у сфері публічної безпеки в умовах надзвичайних ситуацій та в період правового режиму воєнного стану. Основною проблемою реалізації community policing під час воєнного стану є зміна пріоритетів поліцейської діяльності. Замість звичайного фокусу на попередження злочинності та вирішення локальних проблем безпеки, поліція змушена концентруватися на завданнях, пов'язаних з військовими загрозами, евакуацією населення та протидією диверсійним групам. Ще одним викликом є обмеження громадянських свобод, які неминуче виникають в умовах воєнного стану. Це може ускладнювати реалізацію принципів відкритості та прозорості, які є ключовими для community policing. Водночас, саме в такі складні часи важливо зберігати довіру громади до правоохоронних органів. Наш підхід до реалізації концепції «Community Policing» в умовах воєнного часу можна варто охарактеризувати як безпеку заради громади, на основі досліджень Бена Бредфорда, що акцентує увагу на посиленні ролі поліції як інтегрованого елемента соціальної підтримки громадян, спрямованого на забезпечення публічної безпеки. У нашому підході поліція не лише виконує традиційні правоохоронні функції, але й активно взаємодіє з населенням для спільного вирішення проблем безпеки. В умовах воєнного стану основним пріоритетом стає адаптація поліцейських послуг до потреб різних адміністративних груп, що перебувають під підвищеною загрозою.

13. Запропоновано впровадження концепції «Адаптивна публічна безпека» як основи реалізації поліцейських послуг (ПП), що поєднує підходи Т. Тайлера та Б. Бредфорда. Вважаємо, що в умовах протидії агресії проти України, коли загрози безпеці стають дедалі складнішими та багатогранними, традиційні моделі забезпечення публічної безпеки можуть не відповідати новим викликам, й саме концепція «Адаптивна публічна безпека» акцентує на цій гнучкості та здатності швидко відповідати на змінні умови, що є критично

важливим в умовах підвищеної загрози чи надзвичайних ситуацій. Концепція «Адаптивна публічна безпека» підкреслює важливість залучення громади та співпраці з різними соціальними інститутами, що покращує загальний рівень довіри до органів Національної поліції. Гнучкі і прозорі форми партнерства сприяють побудові більш гармонійних відносин між поліцією та населенням, що підвищує колективну ефективність у забезпеченні публічної безпеки. Участь громадян у формуванні політики безпеки також сприяє більшій інклюзивності та врахуванню місцевих специфік в умовах правового режиму воєнного стану.

14. На основі проведеного дисертаційного дослідження пропонуємо застосувати у поліціюванні принцип адаптивності, який базується на ідеї, що поліція повинна не лише реагувати на виклики та загрози, але й постійно адаптуватися до змінних потреб суспільства, приймати на себе відповідальність за проактивне формування безпечного середовища. Таким чином, формуючи нову реальність поліцейських послуг на основі підходів Д. Ролза, Т. Тайлера, Б. Бредфорда та інш, принцип адаптивності у поліціюванні набуває ключового значення в контексті програми національної стійкості, спрямованої на зміцнення та забезпечення публічної безпеки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12 травня 2015 року №389- VIII – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>.
2. Баштанник В, Гавриленко К., Інтегровані системи публічного управління 3.0: трансформація концептуальної моделі національної стратегії розвитку. Публічне управління і місцеве самоврядування. 2023. №3. С.57-64
3. Баштанник В. Трансформація державного управління в контексті європейських інтеграційних процесів : монографія / В. В. Баштанник. – Д. : ДРІДУ НАДУ, 2010. – 390 с.
4. Гавриленко К., Юхно І., Баштанник В. Формування адміністративного простору реалізації публічноуправлінської діяльності в умовах конституційних змін в Україні *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. 2022. №2. С.7-12.
5. Національна безпека: світоглядні та теоретико-методологічні засади : за заг. ред. О. П. Дзьобаня. Харків : Право, 2021. 776 с.
6. Терханов Ф. Теоретико-методологічні засади забезпечення територіальної цілісності у контексті національних інтересів /Ф.Терханов // *Право та державне управління*. – 2019. – № 1. – С. 11.
7. Національні меншини України в політичних процесах XX – XXI століть: стан і проблеми дослідження / авт. кол.: Котигоренко В. О. (керівник), Калакура О. Я., Ковач Л. Л., Коцур В. В., Кочан Н. І., Ляшенко О. О., Ніколаєць Ю. О., Новородовський В. В., Панчук М. І. Київ: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2020. 624 с.
8. Черниш В., Баштанник В. Публічне управління в умовах інституціональних альтерацій в системі державної влади: теоретико-методологічні засади. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. 2022. №. 5. С. 7-13.

9. Черниш В. Стратегії реформування державного управління в умовах інституціональних викликів для системи публічної влади. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. 2022. №. 6. С. 198-202.
10. Терханов Ф. І. Формування основ забезпечення територіальної цілісності в умовах децентралізації державної влади в Україні. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2019. Вип. 3. С. 46-52.
11. Khomich Y. and others Public administration in the field of state security: development problems and prospects for improvment. *Ad Alta Journal of Interdisciplinary research*. 2021, Volume 11. Issue 2, special XX, P. 89-95.
12. Bashtannyk, V. V. and Goncharuk, Nataliia and Zayats, D. and Ragimov, F. and Boiko, N. and Karpa, M. I. and Карпа, М. І. (2022) Humanization of public administration in the conditions of transformation processes : *European experience for Ukraine. Journal of interdisciplinary research* (12(1)). pp. 60-66.
13. Bashtannyk V., Lopushniak G., Bielska T., Nemesh V., Fedorovych P., Muzyka Y. Modern determinants of economic security management of states in conditions of globalization and stability development. *International Journal of Recent Technology and Engineering*. Volume-8, ISSUE-4, November 2019.
14. Kostiantyn Herasymiuk, Vitalii Bashtannyk, Faig Ragimov, Olena Bodnar, Yuliia Liakh. Determinants of the Influence of Innovation on Sustainable State Development: Aspects of Public Administration. *International Journal of Management*. Volume 11, Issue 3, March 2020, pp. 642–656.
15. Чубара Т. Баштанник В. Політичний аспект суб'єктивізації національного виміру інтеграційного процесу в контексті модернізації державного управління. *Зб. наук. пр. НАДУ при Президентові України*. 2012. Вип. 2. С. 3-10.
16. Чубара Т. Організаційно-правові засади реалізації функцій влади з охорони громадського порядку на місцевому рівні. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2010. Вип. 4. С. 112-120.

17. Чубара Т. Удосконалення взаємодії державних служб охорони порядку з населенням у контексті реалізації правозабезпечувальної функції публічної влади. *Державне управління та місцеве*. 2011. Вип. 1. С. 78-86.

18. Конституція України : Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30.

19. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 07 жовтня 2010 р. № 2591-VI. *Офіц. вісн. України*. 2010. № 79. С. 8. Ст. 2792. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18#Text>.

20. Про центральні органи виконавчої влади : Закон України № 3166-VI від 17. 03. 2011 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 38. Ст. 385. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3166-17#Text>.

21. Про місцеві державні адміністрації : Закон України від 09 квітня 1999 року № 586-XIV. *Відом. Верховної Ради України*. 1999. № 20–21. С. 190. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14#Text>

22. Про службу в органах місцевого самоврядування : Закон України від 07 червня 2001 року № 2493-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14#Text>.

23. Про державну службу (нова редакція) : Закон України від 10 грудня 2015 року № 889-УІІІ. *Відомості Верховної Ради*. 2016. № 4. Ст. 43.

24. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 7 липня 2010 року № 2453-VI. URL: zakon.rada.gov.ua/go/2453-17.

25. Про Національну поліцію : Закон України від 02 липня 2015 року № 580-УІІІ. *Відомості Верховної Ради*. 2015. № 40–41. Ст. 379.

26. Про Національну гвардію : Закон України від 13 березня 2014 року № 876-УІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/876-18#Text>.

27. Про Національне антикорупційне бюро України : Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1698-УІІ. *Відом. Верховної Ради*. 2014. № 47. Ст. 2051.

28. Про прокуратуру: Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1697-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text>.

29. Про Державне бюро розслідувань: Закон України від 12 листопада 2015 року №794-УІІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-19#Text>.

30. Про службу безпеки України: Закон України від 25 березня 1992 року №2229-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12#Text>.

31. Хоміч Ю. Формування та реалізація публічноуправлінської діяльності в системі правоохоронних органів: теоретико-методологічні засади. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. 2021. №4. С. 45-49.

32. Терханов Ф. Теоретико-методологічні засади формування національних інтересів у системі антикризового управління. *Аспекти публічного управління*. 2019. Т. 7, № 12. С. 135-146.

33. Баштанник В. Конституційно-правові засади державного управління в системі наднаціональних інтеграційних процесів: історико-теоретичний аспект. *Вісник НАДУ*. 2008. № 3. С. 5 – 18.

34. Баштанник В. Інституціоналізація механізмів делегованого управління в системі наднаціональних інтеграційних процесів. *Вісник НАДУ*. 2007. № 4. С. 100–10.

35. Баштанник В. Соціалізація державного управління як системи суспільних відносин у форматі наднаціональних інтеграційних процесів. *Акт. проб. держ. упр.* 2007. № 4. С. 35–46.

36. Озерна І. Місце і роль територіальної оборони в обороноздатності держави в умовах воєнної агресії. *Приватно-правові та публічно-правові відносини: проблеми теорії та практики в умовах воєнної агресії* : збірник матеріалів ІІ Міжнародної науково–практичної конференції, м. Кропивницький, 07 жовтня 2022 року. Кропивницький, 2022. С. 420-424.

37. Ситник Г. П. Державне управління у сфері забезпечення національної безпеки України дис... д-ра наук з держ. управління: 25.00.01 / Г. П. Ситник; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. Київ : НАДУ, 2004. 429 с.

38. Горбулін В. П. Системно-концептуальні засади стратегії національної безпеки України : монографія. Київ : Євроатлантикінформ, 2007. 592 с.
39. Про національну безпеку України : Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 31. Ст. 241.
40. Баштанник А.Г. Удосконалення організаційно-правового забезпечення механізмів регулювання діяльності органів державної влади у процесі адміністративної реформи. *Аспекти публічного управління*. 2014. № 11–12. С. 71–76.
41. Molokanova V.M., Borodin Ye.I., Tarasenko T.M. (2020). Implementation of innovation management achievements in regional public governance practice. *International Journal of Management (IJM)*, Volume 11, Issue 9, September, pp. 623-636.
42. Grytsyshen D., Sergiienko L., Baranovska T. Transformation of the activities of law enforcement entities in the economic sphere (part 1). *Public Policy and Accounting*, 2(8), 2023,
43. Kopanchuk V., Kravchuk O., Torichnyi V., Metil A., Kurtsev O., Kopanchuk O. Anti-Corruption Tools of Financial Risk Management in Public Administration // *International Journal of Innovative Research and Scientific Studies*. 4 (4) 2021. P. 269-277..
44. Karpa M., Akimova L., Akimov O., Serohina N., Oleshko O., Lipovska N. (2021). Public administration as a systemic phenomenon in society. *Journal of interdisciplinary research*. 11. p. 56 – 63.
45. Pomaza-Ponomarenko A. Features of the public service in the police bodies of Ukraine: administrative-legal and security aspects of the provision of public services // *Public administration and state security aspects*. 2024. Vol. 1. URL: <http://passa.nuczu.edu.ua/en/archive>.
46. Потіп М. Теоретико-методологічні засади формування механізму забезпечення правопорядку суб'єктами надання поліцейських послуг в умовах

децентралізації влади. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. 2024. №2. с. 54-58.

47. Сорокіна Н., Терханов Ф., Хоміч Ю. Особливості публічноуправлінської діяльності в системі правоохоронних органів. *Право та державне управління*. 2023. № 2. С. 51-55.

48. Serohin S., Sorokina N., Pysmennyi I. (2020). Restoring trust in government as a prerequisite for the formation of effective public administration in Ukraine. *Public Policy and Administration*. 19(4). 195 – 208.

49. Тертичка В. Державна політика: аналіз та здійснення в Україні: монографія. Київ : Основи, 2002. 750 с.

50. Хожило І.І. (2023) Стратегія державної безпеки та імператив соціального захисту населення в умовах війни: регіональний аспект / *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. 2022. № 6. URL: <https://chasopys-ppp.dp.ua/index.php/chasopys/article/view/331>.

51. Гавриленко К. Формування публічноуправлінського механізму забезпечення державної безпеки і правопорядку в умовах повоєнного відновлення України / *Забезпечення стійкості, ревіталізації та розвитку територій і громад в Україні : матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю, м. Дніпро, 4 травня 2023 р. / за заг. ред. І. А. Чикаренко; Т.В. Маматової. Дніпро : НТУ «Дніпровська політехніка», 2023. 260 с. С.59-61.*

52. Гавриленко К. Особливості публічно-управлінської діяльності в системі правоохоронних органів України в контексті формування нової моделі влади/ *Актуальні проблеми європейської та євроатлантичної інтеграції України : матеріали ХХ наук.-практ. конф. 18 травня 2023 р., м. Дніпро / за заг. ред. Л. Л. Прокопенка. Дніпро: НТУ ДП, 2023. 162 с. С.47-48.*

53. Хоміч Ю. Особливості діяльності правоохоронних органів у процесі реалізації національної антикорупційної політики. *Правові аспекти публічного управління: теорія та практика : матер. наук.-практ. конф., 13 груд. 2018 р. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2018. С. 308-312.*

54. Khomich Y. Transformations of public administration systems in the

context of decentralization of state power. *Legia si viata*. 2018. № 10. С. 26-31.

55. Юхно І. Феномен стабільності публічноуправлінської діяльності в умовах системних реформ. *Право та державне управління*. 2021. №2. С. 252-257.

56. Липовська Н.А. Інтерпретація концепту «державна служба»: методологічна полеміка. *Державне управління та місцеве самоврядування: зб. наук. пр. Вип. 3 (10)*. – URL: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Dums/2011_3/11nasmp.pdf

57. Липовська Н.А. Системогенез державної служби: теоретичні підходи/ URL: http://dridu.dp.ua/konf/konf_dridu/dums_konf_2015/pdf/510.pdf

58. Коломоєць Т.О. Службове право – це самостійна галузь права чи елементи системи адміністративного права? Питання адміністративного права. Кн. 2 / відп. за вип. Н.Б. Писаренко. Харків: ООО «Оберіг», 2018. С. 131–140.

59. Коломоєць Т.О. Службове право як невід’ємний складник професійного навчання публічних службовців. *European vector of contemporary psychology, pedagogy and social sciences: the experience of Ukraine and the Republic of Poland: Collective monograph*. Lublin: Izdevnieciba «Baltija Publishing», 2018. P. 149–166.

60. Про Національну поліцію : Закон України від 02 липня 2015 року № 580-УІІ. *Відомості Верховної Ради*. 2015. № 40–41. Ст. 379.

61. Про державну службу: Закон України від 10 грудня 2015 року № 889 від Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2016, № 4, ст. 43.

62. Про державну службу: Закон України від 16 грудня 1993 року № 3724 Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1993, № 52, ст. 490.

63. Баштанник В. Служба і службові відносини в умовах інституціональних викликів: постановка проблеми наукового дослідження. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. 2023. №1. С. 9-15.

64. Баштанник А.Г. Механізми регулювання діяльності органів державної влади в умовах децентралізації. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління. Львівський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентові України. Львів, 2017. 285 с.

65. Новак А. Національна антикорупційна політика: теоретико-методологічні засади формування та реалізації : монографія. Дніпро : Моноліт, 2018. 360 с.

66. Черниш В., Публічне управління в умовах інституціональних альтерацій в системі державної влади: теоретико-методологічні засади. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. 2022. №. 5. С. 7-13.

67. Торчинюк В. Публічноуправлінський концепт здійснення правосуддя в умовах децентралізації влади.. Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань Публічного управління та адміністрування за спеціальністю 281 – «Публічне управління та адміністрування» – Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», Дніпро, 2023. 200 с.

68. Чорний О.О. Формування механізмів публічного контролю в діяльності органів державної влади. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі публічного управління та адміністрування за спеціальністю 281 – «Публічне управління та адміністрування» – Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», Дніпро, 2023. 209 с.

69. Баштанник В. Інституціоналізація правозахисної функції влади як напрям гуманізації публічного управління: досвід Європейського Союзу та Україна . *Державне управління та місцеве самоврядування* : збірник наукових праць. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2011. Вип. 1. С. 3 – 11.

70. Хоміч Ю. Теоретичні основи дослідження розвитку державно-службових відносин в системі правоохоронних органів. *Державне управління*

в Україні: виклики та перспективи: матеріали наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 10-11.трав. 2019 р. – Запоріжжя, Класичний приватний університет, 2019. С. 105-107.

71. Хоміч Ю. Удосконалення механізмів забезпечення прав людини в діяльності правоохоронних органів. *Правові аспекти публічного управління: теорія та практика* : матер. наук.-практ. конф., 12 груд. 2019 р. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2019. С.114-117.

72. 8. Хоміч Ю. Формування та реалізація публічноуправлінської діяльності в системі правоохоронних органів у контексті стандартів європейського врядування // Актуальні проблеми європейської інтеграції та євроатлантичного співробітництва України : матеріали 16-ї регіон. наук.-практ. конф. (16 трав. 2019 р., м. Дніпро) / за заг. ред. Л.Л. Прокопенка. – Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2019. – С. 146 – 149.

73. Легеза Є. О. Теорія публічних послуг : адміністративно-правова складова : монографія. Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2016. 452 с.

74. Легеза Є. О. Особливості надання публічних послуг в зоні проведення антитерористичної операції. *Jurnalul juridic national : teorie și practică*. 2016. № 2/1 (18). С. 54–56/

75. Легеза Є. О. Аналіз ефективності надання адміністративних послуг міліцією громадської безпеки (за даними соціологічного опитування населення). *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ : збірник наукових праць*. 2011. № 3. С. 124–133.

76. Легеза Є. О. Класифікація надання публічних послуг в Україні. *Visegrad journal on human rights*. 2015. № 5 (1). С. 67–70.

77. Легеза Є. Особливості надання публічних послуг в зоні проведення антитерористичної операції. *Jurnalul juridic national : teorie și practică*. 2016. № 2/1 (18). С. 54–56.

78. Tyler, T. R. (2001). Public trust and confidence in legal authorities: What do majority and minority group members want from the law and legal authorities? *Behavioral Science & the Law*, 19, 215-235.

79. Jackson, J., Trinkner, R. J., & Tyler, T. R. (2023). Bounded authority: Expanding 'appropriate' police behavior beyond procedural justice. *Law and Human Behavior*, 47(3), 199-213.

80. Bradford B. Identity, legitimacy and «making sense» of police use of force https://www.academia.edu/796325/Police_numbers_and_crime_rates_a_rapid_evidence_review.

81. Кучеровський О. Надання поліцейських послуг в системі публічної безпеки Сполученого Королівства: управлінський аспект та досвід для України. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Публічне управління та адміністрування*. Том 34 (73). № 1. 2024. С.227-232.

82. Кучеровський О., Баштанник В. Основи регулювання поліцейської діяльності в умовах інституціональних викликів для системи публічної безпеки. *Право та державне управління*. 2023. № 2. С. 497-502.

83. Акімов А. Нормативно-правове регулювання сфери безпеки і оборони України в частині ефективного функціонування органів державної влади України. *Наукові перспективи*. 2023. №12. С. 45-57.

84. Житник О. М. Формування державної політики національної безпеки в умовах трансформацій у військовій сфері : дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.02. МАУП. Київ, 2021. 347 с.

85. Лісовський В. М. Модернізація національної безпеки України в умовах війни з Росією. *Політикус* : наук. журнал. 2021. № 6. С. 30–36.

86. Ситник Г. Державне управління у сфері національної безпеки (концептуальні та організаційно-правові засади) : Київ : НАДУ, 2012. 544 с.

87. Власюк О. С. Національна безпека України: еволюція проблем внутрішньої політики : Вибр. наук. праці. Київ : НІСД, 2016. 528 с.

88. Маркович Х. М. Національна безпека України: понятійно-категоріальне осмислення. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія юридична*. 2023. Вип.38. С. 10-15.

89. Мотайло О. В. Основні концептуальні підходи до сутності поняття «національна безпека». *Право та державне управління*. 2019. №4. С. 288-293.

90. Соснін О. Розуміння сутності національної безпеки: світоглядно-понятійні й науково-теоретичні засади (частина 1). URL: <https://lexinform.com.ua/dumka-eksperta/rozuminnya-sutnosti-natsionalnoyi-bezpeky-svitoglyadno-ponyatijni-j-naukovo-teoretychni-zasady-chastyna-1>.

91. Горбулін В., Качинський А. Стратегічне планування: вирішення проблем національної безпеки : монографія. Київ : НІСД, 2010. 288 с.

92. Рубан А. В. Аналіз загроз державній безпеці України. *Державне управління у сфері цивільного захисту: наука, освіта, практика*. Харків : НУЦЗУ, 2019. С. 109–110.

93. Сокурєнко В. В. Актуальні питання протидії загрозам безпеки інформації в умовах агресії Російської Федерації. *Протидія кіберзлочинності та торгівлі людьми* : зб. матеріалів міжнарод. наук.-практ. конф., м. Харків, 27 трав. 2022 р. Харків, 2022. С.11-12.

94. Резнікова О. О. Національна стійкість в умовах мінливого безпекового середовища : монографія. Київ : НІСД, 2022. 532 с.

95. Резнікова О. О. Стратегічний аналіз безпекового середовища України. *НІСД*. 2022. URL: <https://niss.gov.ua/news/statti/strategichnyu-analiz-bezpekovooho-seredovyshcha-ukrayiny>.

96. Бейкун А. Л. Сучасні проблеми розвитку безпекових і оборонних спроможностей через призму оновленої системи правових координат. *VI Молодіжний науковий юридичний форум*: збірник. 2023. С. 104-108.

97. Шевченко М. М., Зозуля О. С., Храпач Г. С., Лепіхов А. В. Російсько-українська війна : особливості реалізації загроз державному суверенітету України та перспективи виходу з війни. *Збірник наукових праць Центру воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського*. Київ, 2022. №2 (75). С. 6-15.

98. Стрельбицька Л. М., Стрельбицький М. П. Соціально-правовий захист особового складу сектору безпеки і оборони України в сучасних умовах. *Інформація і право*. 2022. №3(42). С. 89-96.

99. Про національну безпеку України : Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 31. Ст. 241.

100. Про основи національної безпеки України : Закон України від 19.06.2003 № 964 IV (втратив чинність). *Відомості Верховної Ради України*. 2003, № 39, ст.351.

101. Воронянський О. В. «Національні інтереси» як категорія політичної науки. *Вісн. Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого*. 2011. № 10. (Серія : Філософія, філософія права, політологія, соціологія). URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Gileya/2011_53/Gileya53/P8_doc.pdf.

102. Ковалюк Р.Т. Національні інтереси України в новій геополітичній ситуації. URL: <http://www.kyumu.edu.ua/vmv/v/06/kovaluk.htm>.

103. Власюк О. С. Національна безпека України: еволюція проблем внутрішньої політики : Вибр. наук. праці. Київ : НІСД, 2016. 528 с.

104. Brown H. Thinking About National Security. *Defense and Foreign Policy in a Dangerous World*. Colorado, 1983. P. 4/

105. Сиволап Л. А. Теоретичні аспекти національної безпеки країни та вплив на неї економічної безпеки. *Вісник Приазовського державного технічного університету*. Серія : Економічні науки. Маріуполь, 2014. Вип. 27. С. 55–62.

106. Ковальський В. Національні інтереси: загрози та їх нейтралізація. *Віче*. № 7. 1994. С. 57–62.

107. Новицький Г. В. Теоретико-правові основи забезпечення національної безпеки. Київ : Інтертехнологія, 2008. 496 с.

108. Кондратьєв Я. Ю. Концепція національної безпеки України: теоретико-правові аспекти зарубіжного досвіду. Київ : Національна академія внутрішніх справ України, 2003. 20 с

109. Хоміч Ю. Особливості діяльності правоохоронних органів у процесі реалізації національної антикорупційної політики. *Правові аспекти публічного управління: теорія та практика* : матер. наук.-практ. конф., 13 груд. 2018 р. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2018. С. 308-312.

110. Хоміч Ю. Особливості формування та реалізації публічноуправлінської діяльності в системі правоохоронних органів. *Публічно-правові реформи та становлення громадянського суспільства в Україні: матеріали всеукр.наук.-практ.конф., м. Херсон, 5-6 жовтня 2018 р. Херсон, Видавничий дім «Гельветика». 2018. С. 93-95.*

111. Черниш В. Інституціональні виклики для системи публічного влади в особливих режимах адміністрування / *Slovak international scientific journal. 2023. № 70. С. 81-85.*

112. Гавриленко К. Інституціональний зміст забезпечення державної безпеки і правопорядку в умовах реформи децентралізації. *Slovak International scientific journal. 2023.*

113. Баштанник В.В. Публічноуправлінська діяльність в контексті децентралізації : особливості формування механізмів соціального захисту на основі принципу респонсивності. *Публічне управління та адміністрування в Україні. 2023. №35. с. 157-162.*

114. Tyler, Tom R. (2003) “Procedural Justice, Social Identity, and Cooperative Behavior.” *Personality and Social Psychology Review. № 7 : 349–61 .*
URL: https://www.academia.edu/48559709/Police_Legitimacy_in_Action_Lessons_for_Theory_and_Policy/

115. Bradford ,B., Jonathan J. , and Elizabeth A. Stanko (2009). “Contact and Confidence: Revisiting the Impact of Public Encounters with the Police.” *Policing and Society* 191 : 20–46.

116. Lawrence Sherman, Heather Strang. Restorative Justice: The Evidence. 2007. 95 p.

117. Lawrence Sherman (2023) Scandal and Reform Controlling Police Corruption. University of California Press, 322 p.

118. Heather S. (2002), Repair or Revenge: Victims and Restorative Justice, Oxford, Oxford University Press, 298 p.

119. Strang, Heather, Sherman, Lawrence, Mayo-Wilson, Evan, Woods, Daniel & Ariel, Barak (2013), [L]Restorative Justice Conferencing (RJC) Using

Face-to-Face Meetings of Offenders and Victims: Effects on Offender Recidivism and Victim Satisfaction. A Systematic Review. Oslo, Norway, 59 p.

120. Хоміч Ю. Особливості функціонального спрямування діяльності правоохоронних органів в системі публічного управління *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. 2021. №. 6. С. 74-79.

121. Bradford B. Cooperating with the Police as an Act of Social Control Trust and Neighbourhood Concerns as Predictors of Public Assistance. *Nordisk politiforskning*, volume 3, no 2-2016 p. 109129

122. Newburn, T. (2017). *Criminology* (3rd ed.). London: Routledge. 1144 pages.

123. Newburn, T. (2003). *Handbook of Policing*. Cullompton: Willan Publishing. 904 p.

124. Zimring, F. E. (2007). *The Great American Crime Decline*. Oxford: Oxford University Press. 288 p.

125. Tanenhaus, D. S. (2004). *Juvenile Justice in the Making*. New York: Oxford University Press. 298 p.

126. Tyler, T. R., & Huo, Y. J. (2002). *Trust in the Law: Encouraging Public Cooperation with the Police and Courts*. New York: Russell S. Foundation. 264 p.

127. Tyler, T. R. (2004). Enhancing Police Legitimacy. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 593(1), 84-99.

128. Tyler, T. R., Lind, E. Allan (1988). *The social psychology of procedural justice*. New York: Plenum Press. 268 p.

129. Sunshine, J., & Tyler, T. R. (2003). The role of procedural justice and legitimacy in shaping public support for policing. *Law & Society Review*, 37(3), 513-548.

130. Tyler, T. R., & Fagan, J. (2008). Legitimacy and cooperation: Why do people help the police fight crime in their communities. *Ohio St. J. Crim. L.*, 6, 231.

131. Баштанник А.Г. Організаційні засади формування інтегрованих систем публічного управління в контексті європейського інтеграційного

процесу. *Наук. вісн. Акад. муніцип. упр.* : зб. наук. пр., Серія «Управління». Київ : ВРЦ АМУ, 2012. Вип. 4. С. 15–26.

132. Гавриленко К. Державно-управлінська діяльність правоохоронних органів в системі національної безпеки.. Abstracts of II International Scientific and Practical Conference. Berlin, Germany. (January 16 – 18, 2023). p. 111-113.

133. Mazerolle, L., Bennett, S., Davis, J., Sargeant, E., & Manning, M. (2013). Procedural justice and police legitimacy: A systematic review of the research evidence. *Journal of Experimental Criminology*, 9(3), 245-274.

134. Tyler, T. R., Goff, P. A., & MacCoun, R. J. (2015). The impact of psychological science on policing in the United States: Procedural justice, legitimacy, and effective law enforcement. *Psychological Science in the Public Interest*, 16(3), 75-109.

135. Weisburd, D., & Eck, J. E. (2004). What can police do to reduce crime, disorder, and fear? *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 593(1), 42-65.

136. Heald, D. (2006). Transparency as an instrumental value. In C. Hood & D. Heald (Eds.), *Transparency: The key to better governance?* (pp. 59-73). British Academy.

137. Кучеровский О. Розробка теоретичних засад регулювання поліцейських послуг у сфері публічної безпеки. *Slovak international scientific journal*. № 85, (2024). С. 100-104.

138. Кучеровський О., Хоміч Ю., Баштанник В. Публічноуправлінська діяльність правоохоронних органів в системі забезпечення національної безпеки. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. 2022. № 2. С. 22-27.

139. Хоміч Ю. Формування та реалізація публічноуправлінської діяльності в системі правоохоронних органів: теоретико-методологічні засади. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. 2021. №4. С. 45-49.

140. Хоміч Ю. Правоохоронна функція сучасної демократичної держави: публічноуправлінський аспект. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. 2021. №. 5. С. 87-94.

141. Про визнання такими, що втратили чинність, деяких рішень Уряду УРСР у зв'язку з прийняттям Закону УРСР «Про місцеві Ради народних депутатів Української РСР та місцеве самоврядування»: Постанова Кабінету Міністрів УРСР від 20 липня 1991 року № 102. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/262-89-%D0%BF#Text>.

142. Баштанник А. Адміністративно-правовий зміст механізмів регулювання діяльності органів державної влади. *Розвиток правового регулювання у Східній Європі: досвід Польщі та України*: зб. матеріалів наук.-практ. конф., м. Сандомир, Польща, 27–28 січня 2017 р. С. 112–116.

143. Баштанник А. Методологічні основи дослідження механізмів регулювання діяльності установ та органів державної влади. *Проблеми розвитку публічного управління в Україні* : зб. матер. науково-практ. конф. за міжнар. участю, м. Львів, 6–7 квіт. 2017 р. Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2017. С. 100–102.

144. Про структуру державного управління Української РСР : Постанова Верховної Ради УРСР від 18 квітня 1991 року № 981-ХІІ – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/981-12>.

145. Про перелік міністерств та інші центральні органи державного управління : Постанова Верховної Ради Української РСР від 13 травня 1991 року № 1030В-ХІІ. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/en/10306-12>

146. Про Президента УРСР: Закон УРСР // Відом. Верховної Ради УРСР. – 1991. – № 33. – Ст. 445.

147. Про зміни і доповнення Конституції УРСР у зв'язку з вдосконаленням системи державного управління: Закон УРСР // Відом. Верховної Ради УРСР. – 1991. – № 26. – Ст. 294.

148. Про утворення Кабінету Міністрів Української РСР: Закон УРСР // Відом. Верховної Ради УРСР. – 1991. – № 19. – Ст. 230.

149. Про перелік міністерств та інші органи державного управління УРСР: Закон УРСР // Відом. Верховної Ради УРСР. – 1991. – № 26. – Ст. 290.

150. Про зміни і доповнення Конституції УРСР у зв'язку з вдосконаленням системи державного управління: Закон УРСР // Відом. Верховної Ради УРСР. – 1991. – № 26. – Ст. 294.

151. Про перелік міністерств та інші органи державного управління УРСР: Закон УРСР від 13 трав. 1991 р. № 10306-12// Відом. Верховної Ради УРСР. – 1991. – № 26. – Ст. 290.

152. Про формування місцевих органів влади і самоврядування: Закон України // Відом. Верховної Ради. – 1994. – № 22. – Ст. 144–145.

153. 114. Про Представника Президента України: Закон України від 03 лютого 1994 № 917-ХІІ // Відом. Верховної Ради. – 1992. – № 23. – Ст. 335.

154. 115. Про місцеві ради народних депутатів, місцеве і регіональне самоврядування: Закон України від 23 берез. 1992 р. № 280 (втратив чинність) // Відом. Верховної Ради України. – 1992. – № 28. – Ст. 387.

155. Баштанник А.Г. Організаційно-правові засади формування механізмів регулювання діяльності органів влади України в умовах реформування системи публічного управління. *Формування ефективних механізмів державного управління та менеджменту в умовах сучасної економіки: теорія і практика* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 18 листоп. 2016 р. Запоріжжя : КПУ, 2016. С .30–33.

156. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо місцевої міліції : Закон України від 4 березня 2004 року № 1577-ІУ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1577-15#Text>.

157. Про Стратегію сталого розвитку «Україна-2020» : Указ Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015 : Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/18688.html>).

158. Chernysh V. Public administration in the condition of constitutional changes: theoretical and methodological basis / International scientific conference «Influence of Europeanization on public management and administration in Ukraine»: conference proceedings (October 5–6, 2022. Riga, the Republic of Latvia). Riga, Latvia : “Baltija Publishing”, 2022. 104 pages. <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-249-4-3>.

159. Черниш В. Інституційні виклики для системи публічної влади в особливих режимах адміністрування / Education and science of today: intersectoral issues and development of sciences: Collection of scientific papers «ΛΟΓΟΣ» with Proceedings of the V International Scientific and Practical Conference, Cambridge, August 18, 2023. Cambridge-Vinnytsia: P.C. Publishing House & European Scientific Platform, 2023

160. Про загальну структуру і чисельність Міністерства внутрішніх справ : Закон України 18 січня 2002 року № 2925-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2925-14#Text>.

161. Про затвердження п\Положення про Міністерство внутрішніх справ України: Постанова Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 року № 878. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/878-2015-%D0%BF#Text>.

162. Черниш В. Реформування державного управління в умовах інституціональних викликів повоєнного відновлення / Забезпечення стійкості, ревіталізації та розвитку територій і громад в Україні : матеріали навч.-практ. конф. за міжнар. участю, м. Дніпро, , 4 травня 2023 р. / за заг.ред. І.А. Чикаренко; Т.В.Маматової. Дніпро : НТУ «Дніпровська політехніка», 2023. – С.223-225.

163. Pomaza-Ponomarenko A., Taraduda D., Leonenko N., Poroka S., Sukhachov M. Ensuring the safety of citizens in times of war: aspects of the organization of civil defense // AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research. 2024. Volume 14. Issue 1. p. 216–220.

164. Pomaza-Ponomarenko A. Features of the public service in the police bodies of Ukraine: administrative-legal and security aspects of the provision of

public services // Public administration and state security aspects. 2024. Vol. 1.
URL: <http://passa.nuczu.edu.ua/en/archive>.

165. Robert Reiner *The Politics of the Police*. Oxford University Press.
2010. 336 p.

166. Bradford B. Policing and social identity: Procedural justice, inclusion and cooperation between police and public. *Policing and society*. 2014 (1), 22-43.

167. Neyroud P., Beckley A. *Policing, Ethics and Human Rights*. 2001. Willan, 256 p.

168. The official home the UK legislation. URL: <https://www.legislation.gov.uk>.

169. Jackson, J., Hough, M., Bradford, B., Hohl, K., Kuha, J. (2012) *Policing by consent: understanding the dynamics of police power and legitimacy*. ESS country specific topline results series (1). European Commission. URL: <http://www.europeansocialsurvey.org>

170. National Crime Agency. URL: <https://www.nationalcrimeagency.gov.uk>.

171. Human Rights Act 1998. URL: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1998/42/contents>.

172. Independent Office for Police Conduct (IOPC). URL: <https://www.policeconduct.gov.uk>.

173. Changes to legislation. URL: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1998/42/contents/>

174. Police Act 1996. URL: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1996/16/contents>.

175. Police reform and social responsibility act 2011 URL: <https://ihl-databases.icrc.org/en/national-practice/police-reform-and-social-responsibility-act-2011-0>.

176. Police and Crime commissioners. URL: <https://www.electoralcommission.org.uk/voting-and-elections/how-elections-work/types-elections/police-and-crime-commissioners>.

177. Role of the Police and Crime Commissioners URL:
[https://www.apccs.police.uk/role-of-the-pcc. /](https://www.apccs.police.uk/role-of-the-pcc/)

178. Police and Crime Commissioner Elections 2024. URL:
<https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/cbp-10030>.

179. The police foundation. URL: <https://www.police-foundation.org.uk/project/police-and-crime-commissioners>.

180. Police and Crime Commissioners. Institution for government. URL:
<https://www.instituteforgovernment.org.uk/explainer/local-elections-2024-police-and-crime-commissioners>.

181. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 20 серпня 2021 року «Про запровадження національної системи стійкості»: Указ Президента України від 27 вересня 2021 року № 479. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/479/2021#Text>.

ДОДАТКИ

Додаток А

СПИСОК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

Кучеровського Олександра Олександровича

Статті в наукових закордонних виданнях, проіндексованих у базах даних Web of Science Core Collection та/або Scopus

3. Shevchenko N., Kiyda L., Voronova T., Gavrilenko K., Kucherovsky A., Khomich Y. Public administration in the field of state security: development, problems and prospects for improvement. *Ad Alta. Journal of interdisciplinary research*, 2021. 11(2-XX), p.89-94. URL: <https://www.magnanimitas.cz/11-02-xx>. (Web of Science).

Особистий внесок здобувача: досліджено і охарактеризовано засоби і механізми діяльності органів влади в умовах децентралізації в системі державної безпеки, запроваджено типологізацію аналізу комплексу загроз для системи державної безпеки.

4. Levytyska, S. ., Pershko, L. ., Akimova, L. ., Akimov, O. ., Havrilenko, K. ., & Kucherovskii, O. . (2022) A Risk-Oriented Approach in the System of Internal Auditing of the Subjects of Financial Monitoring. *International Journal of Applied Economics, Finance and Accounting*. Vol. 14, No. 2, pp. 194-206. 2022 (Scopus та Web of Science). DOI: 10.33094/ijaefa.v14i2.715.

Особистий внесок здобувача: визначено особливості застосування методології ризик-орієнтованого підходу у системі внутрішнього аудиту суб'єктів фінансового моніторингу в умовах системних реформ, а також у частині застосування окремих складових такого аналізу в системі правових механізмів публічного управління.

Статті в наукових виданнях, включених до переліку наукових фахових
видань України з присвоєнням категорії “Б”

4. Кучеровський О. Надання поліцейських послуг в системі публічної безпеки Сполученого Королівства: управлінський аспект та досвід для України. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Публічне управління та адміністрування*. Том 34 (73). № 1. 2024. С.227-232. <https://doi.org/10.32782/TNU-2663-6468/2024.1/40>.

5. Кучеровський О., Баштанник В. Основи регулювання поліцейської діяльності в умовах інституціональних викликів для системи публічної безпеки. *Право та державне управління*. 2023. № 2. С. 497-502. DOI <https://doi.org/10.32782/pdu.2023.2.72>.

Особистий внесок здобувача: *розроблено методологію дослідження регулювання поліцейської діяльності в умовах інституціональних викликів для системи публічної безпеки у контексті зміни форм і методів діяльності органів Національної поліції в особливих умовах*.

6. Кучеровський О., Хоміч Ю., Баштанник В. Публічноуправлінська діяльність правоохоронних органів в системі забезпечення національної безпеки. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. 2022. № 2. С. 22-27. DOI: <https://doi.org/10.51547/ppp.dp.ua/2022.2.3>.

Особистий внесок здобувача: *розроблено авторську методологію правоохоронної діяльності поліцейських органів в контексті загальних тенденцій реформування державної влади та децентралізації*.

Статті у наукових виданнях інших держав з напрямку, за яким
підготовлено дисертацію

2. Кучеровський О. Розробка теоретичних засад регулювання поліцейських послуг у сфері публічної безпеки. *Slovak international scientific journal*. № 85, (2024). С. 100-104. <https://doi.org/10.5281/zenodo.12740148>

Матеріали конференцій

5. Кучеровський О. Інститут поліцейських послуг в системі забезпечення публічної безпеки. XXVI Міжнародна науково-практична конференція «World problems and ways of solving modern problems», 02-05 липня 2024 р., Осло, Норвегія. <https://isg-konf.com/uk/world-problems-and-ways-of-solving-modern-problems>.

6. Кучеровський О. Проблеми публічної безпеки у контексті діяльності правоохоронних органів. The 24th International scientific and practical conference “Technologies of scientists and implementation of modern methods” (June 18 – 21, 2024) Copenhagen, Denmark. International Science Group. 2024. 431 p. С. 131-133.

7. Кучеровський О. Публічноуправлінський зміст правоохоронної діяльності у форматі публічної безпеки // *European congress of scientific achievements*. Proceedings of the 6th International scientific and practical conference. Barca Academy Publishing. Barcelona, Spain. 2024. Pp. 401-405. URL: <https://sci-conf.com.ua/vi-mizhnarodna-naukovo-praktichna-konferentsiya-european-congress-of-scientific-achievements-17-19-06-2024-barselona-ispaniya-arhiv/>.

8. Кучеровський О., Гавриленко К. Трансформація публічноуправлінського механізму забезпечення правопорядку в умовах децентралізації державної влади. Публічне управління XXI століття: нові виклики і трансформації в умовах війни : зб. наук. матер. XXIV Міжнар. наук. конгресу Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2024. С. 249-252.

Додаток Б

Додаток Б1

ГРОМАДСЬКА НАУКОВА ОРГАНІЗАЦІЯ «ФУНДАЦІЯ ПУБЛІЧНО-ПРАВОВИХ ІНІЦІАТИВ»

код ЄДРПОУ 43232102,

49000, Дніпропетровська обл., місто Дніпро, пл. Соборна, 1-Б, оф. 301,
засоби для зв'язку: +38(063)-774-40-31, email: gno_fppi@ukr.net

від 10.06.2024 р. № 10-06/24-2

ДОВІДКА

про впровадження результатів дисертаційного дослідження Кучеровського Олександра Олександровича «Теоретико-методологічні засади організації надання поліцейських послуг у сфері забезпечення публічної безпеки»

Матеріали аналітичних довідок та пропозиції щодо удосконалення поліцейської діяльності, взаємодії органів правопорядку та громадських об'єднань, підготовлені за результатами дисертаційного дослідження Кучеровського Олександра Олександровича «Теоретико-методологічні засади організації надання поліцейських послуг у сфері забезпечення публічної безпеки» на здобуття освітньо-наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 – Публічне управління і адміністрування використовуються в діяльності Громадської організації ГНО «Фундація публічно-правових ініціатив» у контексті завдань щодо забезпечення заходів правового режиму воєнного стану.

Наукові результати дисертаційного дослідження О.О. Кучеровського, впроваджені у межах виконання Плану наукової роботи Громадської організації ГНО «Фундація публічно-правових ініціатив» на 2023-2024 рр., спрямовані на експертний супровід алгоритмів реалізації інституту поліцейських послуг, визначення особливостей забезпечення механізмів поліцейської діяльності. О.О. Кучеровський розробив комплекс наукових праць за тематикою формування сучасного правоохоронного механізму на регіональному рівні, зокрема в частині взаємодії підрозділів Національної поліції і населення.

Результати дисертаційного дослідження у частині пропозицій щодо формування особливих режимів надання поліцейських послуг будуть впроваджені в діяльності Громадської організації ГНО «Фундація публічно-правових ініціатив».

Керівник ГО

М.О. Бойко

Додаток Б2

АДВОКАТСЬКЕ ОБ'ЄДНАННЯ «ПАНТЕОН.»

код ЄДРПОУ 43582693, 49005, м. Дніпро, пл. Соборна, 1 Б, оф. 301,
+38(096)63-49-330; pantheon-group@ukr.net

вих. № 12/06-24-1 від «12» червня 2024 року

ДОВІДКА**про впровадження результатів дисертаційного дослідження
Кучеровського Олександра Олександровича «Теоретико-методологічні
засади організації надання поліцейських послуг у сфері забезпечення
публічної безпеки»**

Матеріали аналітичних довідок та пропозиції щодо удосконалення діяльності правоохоронних органів, захисту прав людини та забезпечення публічної безпеки, підготовлені за результатами дисертаційного дослідження Кучеровського Олександра Олександровича «Теоретико-методологічні засади організації надання поліцейських послуг у сфері забезпечення публічної безпеки» на здобуття освітньо-наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 – публічне управління і адміністрування використовуються в діяльності у процесі здійснення професійної адвокатської діяльності щодо дотримання посадовими особами Національної поліції положень Закону України «Про Національну поліцію», нормативних актів Міністерства внутрішніх справ України та Національної поліції у контексті завдань щодо забезпечення заходів забезпечення прав і свобод людини, честі і гідності громадян України. О.О. Кучеровським запропонована визначення інституту поліцейських послуг в особливих умовах, розроблені алгоритми оптимізації надання поліцейських послуг. Варто відзначити здійснений автором теоретичний аналіз та практичні пропозиції оптимізації надання поліцейських послуг, а також аналіз функціонування інституту поліцейського офіцера громади в умовах децентралізації.

Наукові результати дисертаційного дослідження впроваджені у професійній діяльності Адвокатського об'єднання «Пантеон.», аналітичні матеріали застосовувалися при аналізі конкретних ситуацій, розгляді заяв і звернень громадян з питань юридичного обслуговування.

Керуючий партнер,
адвокат

